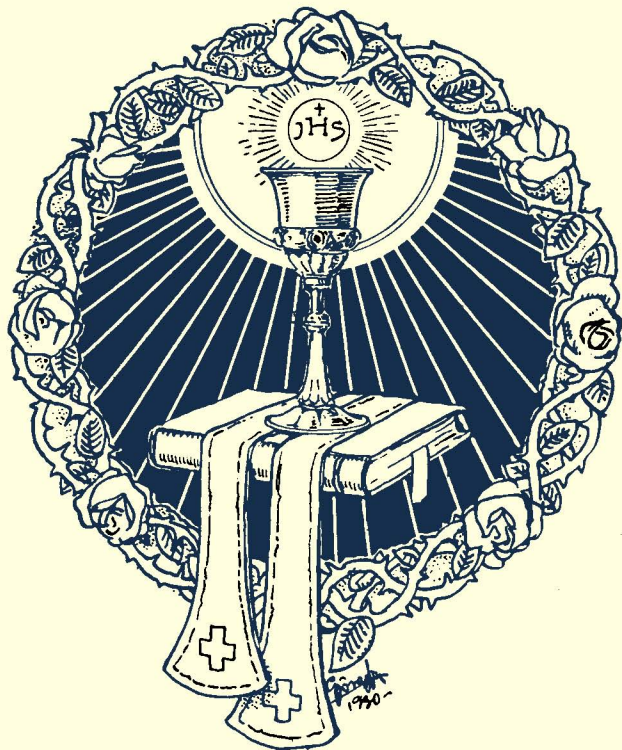

KRISZTUS HELYETT KÖVETSÉGBEN

IRTA: GRIGER MIKLÓS Dr.

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

KRISZTUS HELYETT KÖVETSÉGBEN

IRTA

GRIGER MIKLÓS Dr.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marcell
censor dioecesanus.

Nr. 3028.

Imprimatur.

Strigonii, die 24. oct. 1931.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. Budapest.
Nyomdaigazgató : Kohl Ferenc.

ELŐSZÓ.

Másfél évtizede annak, hogy több kötetből álló könyvsorozatot írtam a papi méltóságról, a krisztusi papságról, annak feladatairól, lelki-életéről stb. Azóta a kéziratok íróasztalom fiókjában heverték. Érdemtelenységem tudatában nem mertem őket kiadni.

Most, életem alkonyán, megváltoztattam álláspontomat. Ugyanis gondolom, hogy ez iratok közrebocsátásával méltatlanságom dacára is igénytelen segédeszközt bocsátok fiatalabb, főleg a lelkipásztorkodás terén működő paptestvéreim rendelkezésére s használhatók a lelkek üdvének.

Ha oltártestvéreim szerény művemet szíves figyelmükre méltalják, a jövő évben a II. kötet tel lépek a nyilvánosság elé.

Az Úr Jézus áldása s kegyelme legyen velünk!
Sóskút, 1931. október 12.

A szerző.

I. FEJEZET

A LEGNAGYOBB MÉLTÓSÁG.

I.

Az «ordo sacerdotalis» eszményének fontossága a papi életben.

1. Minden ember valamely eszmény szolgálatában áll, mely rávilágít életútjaira s vezeti azokon. Lehet a bölcsek csillaga, lehet lidércűz. Attól függ : magasztos-e vagy hitvány.

A papi hivatásnak eszménye a legfelségesebb.

Áldott az a pap, ki mélységeibe merül, szereti s nem téveszti szeme elől s viszont : siratnivaló, kinek lelkében köznapi fogalommal halványult. Akinek lelkében ez eszmény elhamvadt : kontár, akinek lelkét pedig úgy járja át, mint a vér a testet : hős.

Miért voltak nagyok s erősek az apostolok, Krisztus első papjai, ez ideális paptípusok ? Mert lelkük az «ordo sacerdotalis» eszméjének hevétől izzott. Ez volt titka bátorságuknak, buzgóságuknak, emberfeletti fáradozásuknak, áldozatos életüknek s mindannak, amit bennük s rajtuk olyannyira csodálunk. A krisztusi papság eszménye volt a jegyes, mellyel frigyet kötöttek ; ez volt boldogságuk, szerelmük, élettartalmuk ; ez volt életük tengelye, mely

körül gondolataik, vágyaik, gondjaik, álmaik s reményeik forogtak ; ennek szolgálatában vetették meg a földi javakat s tűrtek kicsinylést, gúnyt és szenvedést ; ennek voltak rahszolgái s ha kellett, véres áldozatai ; ez volt életük vezérsillaga, haláluk örvénye. Az emberek milliói kegyelettel említik neveiket, penitenciás lélekkel zárandokolnak haló poraikhoz ; emléküket lelkendezve dicsőítik századok s ezredévek után : «*Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt et nomen eorum vivit in generationem et laudem eorum nuntiet ecclesia*».¹

S mi volt rúgója s titka ama kiváló egyházi férfiak áldozatos életének, kik népek szövétnekei voltak, nemzeteket hajtottak Krisztus igája alá s térdre kényszerítettek Krisztus keresztje elé? Szent Ágoston, Szent Bonifác, Szent Adalbert, Xavéri Szent Ferenc emberek voltak, úgy mint mi. Mi avatta őket hősökké? A «*sacerdotium*»-nak, Krisztus papságának ideálja ; ennek verőfényében melengették, ennek tűzében acélozták lelküket s ennek oltárán áldozták fel örvendező lélekkel vérüket s életüket. Jelszavuk volt : «*Immolor, sed gaudeo*».

S mi az oka, hogy mi oly távol esünk tőlük? Mi a magyarázata, hogy ők óriások voltak, mi meg törpék vagyunk? Miért vonatkoztathatók reánk a szentírás panaszos szavai : «*Et hi non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel?*»² Mert lelkünkben kialudt a «*character sa-*

¹ Eccl. 44, 1—14.

² I. Mach. 5, 62.

cerdotalis» eszménye s ennek következtében elpatantak a papi élet rúgói s elkoptak motivumai.

Sirassuk hűtlenségünket s távolítsuk el, vessük ki szívünkéből, gondolatainkból, érzelmeinkből s életünkéből mindazt, ami a papi ideállal ellenkezik.

A papi méltóságról csak homályos fogalmat alkothatunk.

2. Hogy ezt tehessük, merüljünk — amennyire emberileg lehetséges — a papi méltóság misztériumának mélyére.

Képesek vagyunk-e az egyházi rend méltóságát gyarló eszünkkel fölélni? Nem. Sejtjük, hogy a «sacerdotium»-nak valami végtelenül nagy és szent dolognak kell lennie, ha ama ünnepélyes esküre gondolunk, mellyel az Úr papot rendelt: «Juravit Dominus et non poenitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum».¹ Eme szavakból bátran következtetjük, hogy az egész világrend a papságon nyugszik, hogy Isten dicsősége s a világ üdvössége a papságtól függ. Mindamellett a papi méltóság itt e földön titok marad előttünk. Csodáljuk, de értelmünkkel meg nem fogjuk, amint az óceán vizeit is képtelenek vagyunk tenyerünkkel kimérni. Csak igen homályos fogalmat alkothatunk magunknak róla s azt is csak az isteni kinyilatkoztatás fényében, ama villámok világításában, melyek Isten trónja körül cikáznak...

¹ Ps. 109.

Mert mi a pap? Isten szeme, mely mélyen a lelkekbe tekint. Isten szava, mely akaratát hirdeti. Isten keze, mely a lelkeket a magasságok felé emeli. Isten szíve, mely az emberekért dobog. Ember, ki a földön él s mégis kívül esik a földi szférákon : «De mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo».¹ A hit világában «Übermensch», kiről találóan mondja Cassian : «Sacerdos Dei ! Si altitudinem coeli contemplaris, altior es ; si pulchritudinem solis, lunae et stellarum, pulchrior es ; si dominorum sublimitatem, sublimior es, — solo tuo creatore inferior . . .»²

Nagy, szent, csodás, megfoghatatlan titok a papi méltóság. «Grande mysterium», ahogy Krisztus követésének ihletett írója mondja. Szinte megzavarodnak gondolataink, ha egész lelkünkkel beléje mélyedünk. Pedig csak árnyéka lebeg szemünk előtt, igaz valóját sűrű fátyol takarja. Mi lenne, ha teljes fényében, leplezetlen fenségében szemlélhetnők? Elbírnók-e e megismerést, avagy úgy járnánk, mint ama hitetlen, kit egy bölcsész eme szavakkal igazított Isten felé : «Csak egy lepkeszárnyat dobtam reád s már inogsz ; hogyan járnál, ha a világegyetem terhét zúdítanám reád?»

A földi halandók közül eddig Szent Pál apostol tekintett legmélyebben e fenséges titok szédületes örvényébe. Bele is szédült. A «homo Dei» a papi rend eszméjének terhe alatt reszket, mint halálra ítélt áldozat. Ez eszme dobogtatja s tágítja szívét, lel-

¹ Joann. 17, 16.

² In cat. gl. mund.

kesíti nappal, nem hagyja nyugton éjjel; ez eszméért tűri, hogy «pestiferus homo»-nak,¹ csomaterjesztő embernek nevezzék; ez eszme úzi, hajtja Damaszkuszba, Efezusba, Korinthusba, Jeruzsálembe s Rómába, hogy vérét ontsa Nero hárdja alatt; ez eszme hangolta az áldozatos élet — «mihi vivere Christus» — s a diadalmas halál — «mihi mori lucrum est» — himnuszára.

Ám, bár hivatásunk fenköltsege s méltósága meg is haladja gyarló értelmünket, mégis multhatatlanul szükséges, hogy oly mélyen ereszkedjünk az isteni mindenhatóság és szeretet ezen «abyssus»-ába, amennyire Isten kegyelme képesít. Felszentelésünk pillanatától kezdve halálunkig szüntelenül fülünkben kell csengenie a szózatnak: «Tu es sacerdos!»² Soha nem szabad megfélekednünk az apostol intelméről: «Videte vocationem vestram!»³ És nem szabad megengednünk, hogy az egyházi rend eszménye, lelkünknek e mélységes tengerszeme kiszáradjon, hogy kiapadjon ez isteni forrás, melyből erőt merithetünk s lelkesülést ihatunk.

A hitetlenek érzéketlenek az egyházi rend méltósága iránt.

3. A hitetlenek nem ismerik el tisztségünk s rendünk méltóságát, ami egyébként természetes is; «animalis homo non percipit ea, quae sunt Spiritus

¹ Act. apost. 22, 36.

² Ps. 109, 4.

³ I. Cor. 1, 26.

Dei; stultitia enim est illi, et non potest intelligere». ¹
A farizeusok is tagadták Krisztus isteni méltóságát ;
nem csoda hát, hogy szellemi maradékaik is kétségbe-
vonják az egyházi rend fölségét. Azért ne érzékeny-
kedjünk, ha a hitetlen világ állásunktól megvonja
tiszteletét. Ahogy a Mesterrel bánt, úgy tesz a tanít-
vánnyal is. «Non est servus major domino suo.» Nem
a hitetlen világ, de az isteni kinyilatkoztatás adja
meg a helyes s igazságos feleletet e kérdésre : «Tu
quis es?» ²

II.

Nagy az ember méltósága.

1. Nagy az ember méltósága, mert Isten képére
van teremtvé és rendkívüli kiváltságokkal felruházva.
«Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et
honore coronasti eum, et constituisti eum super
opera manuum tuarum.» ³

Nagyobb a keresztényé.

Hasonlíthatatlanul nagyobb a kereszténynek méltósága, mert a keresztség által a mennyei Atya gyermekévé, egyszülött Fia testvérévé s örökös társává lett.

¹ I. Cor. 2, 14.

² Joann. 1, 19.

³ Ps. 8, 6—7.

Legnagyobb a papé.

Végtelenül nagyobb s magasztosabb a papnak méltósága, mert hatalmat nyert embertársai, sőt — bizonyos vonatkozásban — Isten fölött is. A szószék magasságából hirdeti az ígét a híveknek, kik néma tisztelettel lesik szavait. Kezével s leheletével áldja a híveket s dolgokat; a hívő térdre borul előtte s úgy fogadja áldását. A gyóntatószékben Isten nevében s erejével köt és old, bezárja a poklot s kinyitja az eget. Az angyalok légióinak kíséretében közeledik az oltárhoz s szavával, mint valami éles karddal, feláldozza a Bárányt, Jézus Krisztust. Kezébe veszi az Úr testét s a porban térdelő híveknek ajkaira helyezi. Van-e a halandók sorában egyszerű hívő, ki ekkora hatalommal rendelkezik?

A papi méltóság túlszárnyalja a királyi méltóságot.

2. Hol a király, kinek hatalma vetekedik a pap hatalmával? Az ószövetség felkent királyai, e «christus»-ok nagy kegyben álltak Isten előtt s íme, nem is láthatták Azt, kit a pap kezében tart. «Et reges voluerunt videre, quae vos videtis, et non viderunt.» A király a test, a pap a lélek fölött gyakorol hatalmat; a király földi, a pap túlvilági hatalmasságok ellen harcol; a király hatalma néhány százezer négyzetkilométerre terjed, a pap hatalma az égbe is nyúl; a király aranyat ajánlhat föl az Istennek, a pap az Istenfiát áldozza föl az oltáron; a király

kincse : arany és ezüst, a pap kincse : az Úr Jézus vére ; a király amnesztiát adhat a börtönben sínylődőknek, a pap azokat a bilincseket is feloldozhatja, melyeket a sátán rakott rabszolgáira ; a király ki van téve annak, hogy forradalmi úton saját alattvalói foszthatják meg trónjától, a papot méltóságától az Isten sem foszthatja meg ; a király, ha vétkezett s kibékülni akar Istennel, térdre borul s meghajtja koronás fejét a pap előtt, ki ítéletet mond fölötte ; a királyt a halál küszöbén elhagyja méltósága, a pap magával viszi az örökkévalóságba . . . Jól mondja Szent Bernát : «Praetulit vos regibus».¹

Fölötte áll az ószövetség papjának méltóságán.

3. Előkelő méltósággal övezte fel az Úr már az ószövetség papjait, kiket népéből kiválasztott s szentélyébe vezetett. Ők is nagyra lehettek hivatással, melyről az Irás mondja : «Num parum vobis est, ut servietis ei in cultu tabernaculi, et staretis coram frequentia populi et ministraretis ei?»² De hol vannak ők Jézus Krisztus papságától? Az ószövetség papjait Áron szelleme éltette, ki gyarló s tökéletlen ember volt ; az újszövetség papjában Jézus szelleme él. Az ószövetség papja kinyitotta a népnek a földi templomot, az újszövetség papja a Szentháromság szentélyét tárja ki előtte. Az ószövetség papja csak

¹ S. Bern. Sen.

² Num. 16, 9.

maga lépett a kőből s fából épített szentélybe, az újszövetség papja híveit is vezeti Isten örök sátorába. Az ószövetség papja csak kérhette az Urat, hogy áldja meg Izrael fiait, az újszövetség papja felszentelt kezével áldásesőt hint a világra. Az ószövetség papjai a frigyszekrényt, a mannát, Áron vesszejét látták, kezelték, az újszövetség papja Jézus Krisztust hordozza karjain . . .

Magasztosabb a próféták méltóságánál.

4. Az ószövetség prófétái is Isten kedveltjei voltak. Ők hirdették s magyarázták az Úr törvényeit, védelmezték jogait s őrködtek Sion bástyáin. Az ő szemük előtt lebbentette fel az Úr a jövő idő fátyolát ; az ő kérelmükre függesztette fel a természet törvényeit s őket ruházta fel a csodatevés hatalmával ; az ő személyüket hirdette szentnek és sérthetetlennek, szemefényeként őket védelmezte : «In prophetis meis nolite malignari !»¹ Nagy volt az ő méltóságuk, de mennyivel nagyobb a tied, újszövetség papja ! Rólad mondja bloisi Péter : «Sacerdos habet primatum Abel, patriarchatum Abrahæ, gubernaculum Noe, ordinem Melchisedech, dignitatem Aaron, auctoritatem Moysis, virtutem Samuelis, potestatem Petri, unctionem Christi». Akkora a különbség a te méltóságod s az ő méltóságuk között, mekkora a különbség az ószövetség s az újszövetség dicsősége között. Ezt pedig Szent Pál így

¹ Ps. 104, 15.

határozza meg: «Deus nos idoneos fecit ministros novi Testamenti; non littera, sed Spiritu; littera enim occidit, Spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria... quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria».¹

Az angyalok méltóságát is fölülmulja.

5. Újszövetség papja, kinek méltósága mérkőzik hát a tiedével? Talán az angyaloké? Hivatásod, tisztséged hasonló az angyalokéhoz, de méltóság dolgában fölöttük állsz. «Longe excellentius est officium vestrum.»² Az angyalok látják az Istent, de nem konzekrálhatnak; védik az embert, de nem üdvözíthetik; ők az ég javait hozzák le, de a pap e javak szerzőjét is lehívja; ők a gyóntatószékhez segítik a bűnöst, de a pap téríti őt meg s helyezi megigazultan az Úr szívére; ők tanui a legszentebb áldozatnak, de a pap minisztere; ők arcraborulnak az eucharisztikus Jézus előtt, a pap asztalánál foglal helyet. . . «Praetulit vos Deus angelis et archangelis. Non angelis, sed hominibus, solisque sacerdotibus, corporis et sanguinis sui commisit consecrationem.»³ Innen van, hogy maguk az angyalok is tisztelik a papi méltóságot: «Sacerdotium ipsi quoque angeli

¹ II. Cor. 3, 6—9.

² S. Bern.

³ S. Bern.

veneratione prosequuntur».¹ Ez magyarázata Assisi Szent Ferenc ama nyilatkozatának, ha útközben pappal s angyallal találkoznék, előbb a papot köszöntené s csak azután az angyalt.

Sőt túlszárnyalja a boldogságos Szűz méltóságát is.

6. S Krisztus papja, talán elvetjük a sulykot, ha azt mondjuk, hogy hatalmad a Szent Szűz hatalmát is túlszárnyalja?

Nos, a Szent Szűz életszentsége s istenanyai méltósága megközelíthetetlen, ám az Isten hatalmában való részesedés nagyobb az övéénél. A Szent Szűz az Úr Krisztus jobbján ül, de a szegény bűnös hiába térdelne eléje: — nem oldozhatja fel bűneitől, mert bár az apostolok királynője, az oldás-kötés hatalma nem adatott meg neki. «Licet beatissima Virgo excellentior fuit apostolis, non tamen illi, sed istis Dominus claves regni coelorum commisit», jegyzi meg III. Ince pápa. Ő az alázat öt szavával az égből a földre édesgette az Igét, te az isteni tekintély öt szavával kényszerítet, hogy az oltárra szálljon; te az átlényegülés «causa efficiens ministerialis»-a vagy. Az ő szavai nyomán egyszer történt ez isteni csoda, a te szavaid nyomán naponta. Ő az örök Igének emberi létezést adott, te szentségi létezést adsz neki. Ő életet adott neki, mely nem volt ment a szenvedéstől s melynek a keresztfán kellett

¹ S. Chrysost.

végződnie, te oly «modus existendi»-t¹ adsz neki, melyben sem nem szenvedhet, sem meg nem halhat. Jól mondja az Úrnak egyik hű és szent szolgája : «Beata Virgo solum semel aperuit coelum, sacerdos qualibet missa. Potestas sacerdotalis superat potestatem Virginis, nam Christus in ventre Virginis mortalis fuit, in altari vero est impassibilis et immortalitate donatus». ² Ollier kockáztatja meg e kijelentést : «Isten két nagy csodát alkotott egyházában : a boldogságos Szület és a papot». Szent Bernát pedig, aki ugyancsak nem volt vakmerő, tovább ment, amikor így kiáltott fel : «Virgo benedicta, excusa me, quia non loquor contra te : sacerdotium ipse praetulit supra te !» «Áldott Szűz, bocsáss meg, nem szólok ellened, — de a papi rendet felibéd helyezte az Úr !» . . .

Gaume a papi méltóságról.

7. S nehogy csonka legyen fejtegetésünk, ide iktatjuk Gaume-nak sokszor idézett szavait : «Nagy volt az első ember, ki a mindenség királyaként a föld minden lakójának parancsolt s kinek valamennyien feltétlen engedelmességgel hódoltak. Nagy volt Mózes, ki a tenger vizét egy szóval szétválasztotta s a vízfalak között népét száraz lábbal átvezette. Nagy volt József, ki a napot útjában megállította. De van valaki, aki nagyobb mindnyájuknál ; van

¹ Conc. Trid.

² S. Vinc. Ferr. Serm. I. in festo Corporis Christi.

valaki, aki naponként kinyitja az ég kapuit s az Örökkévalónak Fiához, minden világok Urához így szól: Szállj le trónodról s jöjj!... S Isten Igéje, ki mindent teremtett, kenyér színe alatt testté lesz ez ember kezében, ki hatalmasabb a királyoknál, az angyaloknál, sőt hatalmasabb a Boldogságos Szűznél. S ez az ember: — a katolikus pap.»

A pap: Isten.

8. Az Úrnak szolgálja, ki vagy hát? «Tu quis es?» Valóban, csak ember vagy? Konstantin császárnál panaszt emeltek több püspök ellen, mire ő összehívatta a megvádolt püspököket s tűzre vetve előttük a vádiratot, így szólt: «Ti istenek vagytok. Menjetek s intézzétek el az ügyet legjobb belátástok szerint, mert istenek felett nem illik ítélnem». S túlzott-e Konstantin? Nem. Az újszövetség papja lebegett a királyi próféta előtt, mikor így szólt: «Ego dixi: Dii estis». ¹ Krisztus papja: isteni ember, földi Isten. «Post Deum terrenus Deus.» ² Isten hatalmában osztozik, Isten s az a hivatása, hogy az embereket is Istenekké tegye: «Simul cum Christo fungitur sacerdotio, et ut quod majus est dicam: Deus est aliosque Deos efficit». ³

Ó szent és dicső papi méltóság! Inkább szép álomnak, bájos mesének, kedves legendának, káprázatos látomásnak látszol, mint ténynek!...

¹ Joann. 10, 34.

² S. Clem. Constit. Apost.

³ S. Gregor. Nazians. Orat. Apolog.

III.

A papi méltóságot megvilágítja az egyházi rendnek származása, lényege, hatalma s célja.

Véges értelmünkkel az örök papi méltóság magasztos titkának mélységeit ki nem fürkészhetjük, ám az isteni kinyilatkoztatás fényében szemügyre véve az egyházi rendnek származását, lényegét, hatalmát s célját, legalább homályos fogalmat alkotunk magunknak róla. Ezt meg kell tennünk. Quantum potes, tantum aude !

Az egyházi rend származása.

1. A papi rend származásánál fogva első helyet foglal el az összes állások között, mert míg a többi hivatásbeli állást Isten csak közvetve alapította, amennyiben azokat az emberiség állami s társadalmi életének fokozatos fejlődése hozta létre, addig az újszövetség papságát közvetlenül maga az Isten-ember rendelte. Mindazok, kik ez állás kötelékébe felvétetnek, jellegüket s hatalmukat közvetlenül Krisztustól nyerik : «Sicut misit me Pater et ego mitto vos».¹ A papi állás valóban s a szó igaz értelmében «Isten kegyelméből való».

¹ Joann. 20, 21.

Az egyházi rend lényege.

2. Még jobban megvilágítja a papi rend méltóságát lényegének a megfontolása. Mert mi a krisztusi papságnak lényege? Részesedés az Úr Jézus papságában. «Christi sacerdotii particeps est», ahogy a II. baltimori zsinat mondja. Jézus, az örök Főpap, megosztotta tanítványaival s munkatársaival küldetését, hatalmát, tekintélyét, szenvedéseit, sikereit, címeit, dicsőségét s mindenét, amivel bír és rendelkezik. Azt akarta az édes Üdvözítő, hogy amit Ő mulandó, földi életében tett az emberekért, ugyanazt tegyék az Ő megbízásából s erejével papjai is az emberi történelem nagy drámájának befejező jelenetéig, az utolsó ítéletig. «Sicut misit me Pater et ego mitto vos», — mintha mondotta volna : «Én feladatomat a földön befejeztem. Az embereknek megmutattam az égbe vezető utat, kereszthalálommal megváltottam őket ; most elhagyom a világot s visszatérek az Atyához. De szívem szeretete küldetésem folytatására eszközről gondoskodott s ezen eszköz ti vagytok. Menjetek helyettem minden néphez, tanítsatok, kereszteljetek, árásszatok a világra kegyelmeimet !» Miként a földtől mérhetetlen távolságban levő nap sugaraival éltet s melegít, úgy a mennyekbe szállt Úr Jézus papjai révén folytatja a megváltás művét. Azért mondja Szent Jeromos a papokról : «Mundi salvatores». Azért az Úrnak szolgálja : «figura Christi», «character Christi» s «alter Christus». A földön élő Krisztus, kivel a mennyei Krisztus magát azonosítja : «Qui vos audit, me

audit». ¹ Ez magyarázata az arsi szent plébános intelmének: «Valahányszor papot láttok, gondolatok Urunkra, Jézus Krisztusra!» S ez okból nevezte Pazzii Szent Magdolna a papot egyszerűen «Krisztus»-nak; az ő szemében minden pap «Krisztus» volt, mert Krisztust látta benne.

A papi méltósággal összekötött kettős hatalom.

3. Az egyházi rend méltóságára ama hatalomból is következtethetünk, mellyel az Úr papjait felruházta. Önmagának tartotta fenn a Mindenható a hatalmat, mellyel az eget s földet teremtetten, ám kegyelmi hatalmát, mellyel más, dicsőbb, természetfölötti világot létesített, annyival fenségesebbet, amennyivel az ég felülmúlja a földet, a kegyelem pedig a természetet, azt a hatalmát, mely a bűn kötelékeit feloldja, a lelkileg halottakat feltámasztja, s a legnyomorultabb ember szívébe is mennyországot varázsol: megosztotta papjaival. Ez a «potestas magisterii, iurisdictionis et ordinis», Szent Pál szerint a «dispensatio mysteriorum Dei», ² a teológusok szerint pedig a «potestas in corpus Christi verum» s a «potestas in corpus Christi mysticum».

Potestas in corpus Christi verum.

a) Potestas in corpus Christi verum : joghatóság Krisztus természetes teste fölött. Előbb erről szó-

¹ Luc. 10, 16.

² I. Cor. 4, 1.

lunk, mert a másik, a Krisztus titokzatos teste fölött való joghatóság, folyománya az előbbinek.

A kenyérnek és bornak Krisztus testévé és vérévé való átváltoztatása, illetve a szentmise bemutatása : teljessége, csúcsa, gócpontja s legfőbb nyilvánulása a papi hatalomnak, melyet az emberféreg a magassághól akkor nyert, mikor a felszentelő püspök e szavakat intézte hozzá : «Accipe potestatem offerendi sacrificium Missae tam pro vivis quam pro defunctis» s annyszor gyakorol, ahányszor misézik.

A papnak hatalma van az Úr teste fölött, joga van az Úr testéhez. «Legitima facultas aliquid habendi vel possidendi» : ez a jognak meghatározása ; törvényes hatalom valamit bírni vagy tenni. Eszerint a pap tulajdonjogot gyakorol az Úr Krisztus teste és vére fölött. Ember nagyobb hatalomban nem részesülhet. Hatalma van afölött, ki — a Szentírás kifejezései szerint — «az örökkévaló világosság fényessége, Isten dicsőségének homály nélkül való tükre, ki által minden teremtetett az égben és a földön, a láthatók úgy, mint a láthatatlanok, ki mindenekelőtt vagyon és hatalmának igéjével mindent fenntart, kinek minden hatalom adatott az égben és a földön, kinek vállán vagyon a felelősség, kinél Dávid kulcsa vagyon, ki amit felnyit, azt senki be nem zárja és amit bezár, azt senki fel nem nyitja, kinek neve halálára minden térd meghajlik a mennyben, a földön és a föld alatt.»¹ Oly szédületes e hatalom, hogy

¹ Ps. 109, 3 ; Col. 1, 16—17 ; Hebr. 1, 3 ; Matth. 28, 18 ; Iz. 9, 6 ; Apoc. 3, 7 ; Phil. 2, 10.

kifejezésére képtelen az emberi nyelv ; csak térdre omolva, remegve imádhathjuk Istent, ki a teremtményt a Teremtő urává s őrzőjévé avatja . . .

S mit mondjunk még arról, hogy a pap ama öt szó hatalmával új létezési módot ad az Úrnak, szentségi létezést, különbözött attól, mellyel egykor a földön tartózkodott s attól is, mellyel megdicsőülten mennyekben van, csodálatosat, mely felfüggeszti a testek létezésének természeti törvényeit. Milyen fényben látjuk ragyogni a papnak méltóságát, ha elgondoljuk, hogy amikor s ahányszor misézik, megújítja a megváltás művét, mely sarkpontja az emberiség történetének, mely körül a mult, jelen s jövő forog, mely kútforrása minden kegyelemnek. Milyen mélységes hálával kell eltelnünk, ha megfontoljuk, hogy egyedül mi papok vagyunk hivatalosak s hivatottak a mennyei Atyához méltó s neki kedves engesztelő-áldozat bemutatására, — hogy amit az Úr Krisztus az utolsó vacsorán a maga kezével s a maga szavával tett, azt azóta csak velünk és csak általunk viszi véghez, — hogy úgy áldozza fel magát kezeink által s oly erőt fektet szavainkba, hogy közreműködésünk — e «causa activa» — nélkül nem volna sem átlényegülés, sem Eucharistia, sem áldozat, sem áldozás, sem ama temérdek lelki kincs, melynek az Oltáriszentség a forrása . . . Szent és fölséges Isten, milyen csodás perspektívát nyujtanak nekünk e megfontolások ! Milyen mámoros lélekkel rebeghetjük Szent Ágoston szavait : «O veneranda sacerdotum dignitas, in quorum manibus, velut in útero Virginis, Filius Dei incarnatur ! . . .»

Potestas in corpus Christi mysticum.

b) Ám mindez nem elég! A pap nemcsak Krisztusnak természetes teste, a testté lett Ige, de misztikus, titokzatos teste: az anyaszentegyház fölött is gyakorol hatalmat.

Hogy az egyház valóban Krisztus teste, elég utalnunk Szent Pál szavaira: «*Omnia subjecit sub pedibus ejus, et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ejus*».¹

Krisztusnak e titokzatos teste, a lelkeknek e természetfölötti közössége van a papra bízva. Kell-e, létezik-e ennél nagyobb kitüntetés? Az isteni Pásztor oly szeretettel csüng vérével szerzett báránykáin, mely minden emberi fogalmat meghalad, mely mellett eltörpül a legjobb atyának gyermekeihez való meleg, áldozatos szeretete. S íme, ezen isteni módon szeretett báránykáit rábízza a papokra, mégpedig úgy, hogy földi s örök üdvösségük jórészt bölcsességüktől, körültekintésüktől s buzgóságuktól függ. Képzeltető-e ennél bizalmibb s tiszteletreméltóbb megbízás? Már pedig ez küldetése a papnak. «*Ad consummationem sanctorum, et aedificationem corporis Christi*»² vettük föl az egyházi rendet. Aki más szentséghez járul, a saját lelki haszna végett cselekszik; aki megkeresztelkedik: újjászületik vízből és Szentlélekből a maga lelke javára, — aki az Úr testét veszi magához: önlelkét táplálja, — aki az utolsó

¹ Ephes. 1, 22—23.

² Ephes. 4.

kenet szentségében részesül: a maga üdvösségét szolgálja, — azonban pappá senkit sem szentel az egyház avégett, hogy az illető csak a maga számára biztosítsa a mennyországot, de avégett, hogy másokat is oda segítsen. «Rapere animas mundo, dare Deo, proprium est sacerdotis.»¹

A pap az, ki a keresztség szentsége által az eredeti bűntől elsötétült lélekben világosságot gyújt, előtte a láthatatlan világ titkait feltárja, képesíti, hogy az örökkévalóság országába betekintszen s az abba vezető úton haladjon. Ő az, ki Ádám gyermekeit a sátán rabszolgaságából kiváltja, őket Isten fiaivá, Krisztus testvéreivé s örökös társaivá, testének tagjaivá avatja. Ő az, ki ajtót nyit nekik az igazság és kegyelem összes kincseihez, melyeket az Úr az egyháznak kincstárába rejtett.

A pap táplálja Krisztus titokzatos testének tagjait a Bárány testével és vérével, felszentelt kezével ő helyezi a hívek porlandó ajkára a halhatatlanság kenyerét, a feltámadás s örök élet zálogát, hogy földi élet helyett mennyei, emberi helyett isteni életet éljenek.

A pap az, ki az égbenyúló kulcs hatalommal old és köt, a pislogó lámpabelet éleszti, a letört nádszálat felegyenesíti, a bünterhelt szívre a kegyelem és engesztelődés harmatát, az Úr Jézus drágálatos vérért permetezi, a bűnbánó léleknek bünterhét az Üdvözítő megnyílt oldalsebébe rejti, gonosztetteit Isten végtelen irgalmasságának feneketlen tengerébe süllyeszti.

¹ S. Anselm.

Ő az, kinek kezeibe vannak letéve a szívek, ki a megkötözöttet feloldja, az őrvöngőt pedig megköti s mindkettőt azért, hogy el ne vesszenek. Ő az, kinek lábaihoz borul nagy és kicsiny, szegény és gazdag, koldus és király. Könnyes szemmel neki vallják be bűneiket, feltárják gondolataikat, elpanaszolják ballépéseiket színlelés és rejtegetés nélkül; vele közlik azt, amit rajtuk kívül csak az Isten tud. Ő az, kit megkövetnek azok, kik Istent bántották meg. Egy alkalommal az Úr Jóhhoz e kihívó szavakat intézte: «Et si habes brachium sicut Deus et si voce simili tonas!»¹ Nos, van kar, erős mint az Úré, hang, hatalmas mint az Övé: ez a papnak karja, mely a bűnös feje fölé emelkedik, hogy hőst teremtsen belőle, ha ingatag s kegyelmi, diadalmas, isteni életre támassza, ha lelki halott; ez a papnak hangja, mely három szóval — ego te absolvo — nagyobb csodát művel, mint aminő az ég és föld teremtese volt. «Majus opus est, ex impio justum facere, quam creare coelum et terram.»² A pap az örök város kapuja, melyen át Krisztushoz jutnak azok, kik hisznek Krisztusban; ő a kapus, kire a mennyország kulcsai bízattak. Ő, és csak ő az, kinek mondatott: «Quorum remisistis peccata, remittuntur eis»,³ és ő, csak ő az, aki mondhatja: «Homo, remittuntur tibi peccata tua».⁴ Más kulcsokat Isten országába ember nem talál, csak azokat, melyek a papnál vannak; akinek bűne van, ha kegyel-

¹ Jobb, 40, 4.

² S. Aug.

³ Joann. 20, 23.

⁴ Luc. 5, 20.

met akar, nála kell keresnie ; övé az ítélet s bocsánat, ő köt meg s ő bocsát meg és senki más ! Így rendelte az Úr. S ezzel szemben hiába kérdezi a hitetlen : «*Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?*»¹

Végül a pap az, ki a nagybeteg, haldokló hívő ágyához siet, sötét éjjel, szakadó esőben, behavazott ösvényeken, úttalan utakon, hogy az irgalmas Isten nevében és erejével bátorítsa a gyötrődő, viaskodó lelket : «Ne félj, Isten veled van ! A zsoltárossal mondhatod : Ha a halál árnyéka közepett járok is, nem félek rosszaktól, mivel te velem vagy».² Meghallgatja gyónását, az utolsót, még egyszer nyújtja neki az örök élet zálogát : «*Accipe viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi !*» Megkeni érzékeit szent olajjal, imájával könnyit lelkén : «*Et si in peccatis sit, remittentur ei*».³ Meztelenségét befödi Jézus Krisztus kegyelmeinek palástjával, szegénységét gazdagítja Jézus Krisztus végtelen érdemeivel . . . S a szegény haldokló már nem fél, mert Az van vele, ki a feltámadás és az élet. Tudja, hogy a test fájdalmas feloszlása út az új életre. A sir sötétségéből a halhatatlanság felkelő napja ragyog feléje s nem a tékozló fiúnak tépett, rongyos ruhájában lépi át az örökkévalóság küszöbét, de Jézus Krisztus testvéreként tiszta, menyegzős köntösben . . . A halállal tusakodó Üdvözítő erősítésére angyalt küldött az Atya, a haldokló bűnösnek ágya mellett a pap személyében Krisztus áll . . .

¹ Luc. 5, 21.

² Ps. 22, 4.

³ Jac. 5, 15.

Az egyházi rend célja.

4. A papi rendnek méltósága céljából is kitűnik, mely azonos azzal, melyet a Fölséges szeretetének remek alkotásában, a világ s az ember teremtésében szem előtt tartott.

Isten dicsőségének terjesztése.

a) Mi célja a világ s az ember teremtésének? Isten dicsősége. Az egész universum, ég és föld, a cherubinek s az utolsó féreg arra valók, hogy hirdessék Isten hatalmát, bölcsességét, jóságát, szóval: dicsőségét. Ez célja s rendeltetése a teremtés koronájának, az embernek is. Az Isten trónján elhangzott «faciamus hominem» teremtető igéknek a siralomvölgyben szüntelen visszhangja kell hogy legyen: «Gloria in altissimis Deo».¹ Ez a teremtés célja, értelme s logikája.

S kit rendelt az Úr eszköznek e cél megvalósítására? A papot.

Ő Isten dicsőségének hírnöke, terjesztője s védelmezője; a Mindenható igényeinek s jogainak hivatalos képviselője; az ég Urának földi zászlótartója; az Istenezsmét őrző frigyszekrény; a nappal sötét, éjjel tüzes felhőoszlop, mely az emberiséget a pusztán kalauzolja; lelki manna, mely nélkül az ember állattá alacsonyul; pillér, mely az eget tartja; eszköz, mely a világ s az ember teremtésének leg-

¹ Luc. 2, 14.

fontosabb célját szolgálja. Ő az, kiről joggal mondja Chaignon : «Isten az ő védencc».

Ő dörghi az Istentől elpártolt emberiség fülébe s lelkébe a próféta szavait : «Venite adoremus ! Venite, procidamus ante Deum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster !»¹ Ő idézi az idegen bálványoknak hódoló ember emlékezetébe a tiszteletére féltékeny Urat : «Noli adorare Deum alienum !» Ő inti a kincseket hajhászó, az égiekről megfélekedző, az életbe belefáradt, belekeseredett, megkínzott s agyonzaklatott nemzedéket : «Reddite, quae sunt Dei, Deo !»² Ő hívja, csalogatja s vezeti a testiség mocsarában fuldoklókat a lelkiesség magaslataira : «Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos !»³ Ő ad kielégítő feleletet minden idők Pilátusainak kérdésére : «Quid est veritas?»⁴ Ő fejt meg a fájdalom és szenvedés talányát s nyugtatja meg a vergődő, vonagló szívet, mely gyötrelmeiben kétségbeesetten felsikolt : «Miért? Miért oly keserű életserlegem, miért kell kenyeremet könnyekkel áztatnom?» Ő tartja a feszületet a szenvedők elé, kik a meggyötört, sebekkel s vérrel borított, megfeszített Istenember láttára vigaszt, megnyugvást, türelmet s erőt merítenek. Ő az, kinek tanítása híján az Istenség fogalma az emberiség lelkéből rég kimosódott volna, kinek kalauzolása nélkül a legnagyobb elmék is vak sötétségben botorkálnának,

¹ Ps. 94.

² Matth. 22, 21.

³ Ps. 33, 12.

⁴ Joann. 18, 38.

kire ama szavak illenek, miket az Úr Ábrahámhoz intézett: «In te benedicentur universae cognationes terrae».¹

Krisztus papja, eszmélj fel a gondolatra, hogy a Teremtő ideáljának munkása vagy! Napoleon katonáinak hősiességére negyven évszázad tekintett a piramisok ormáról, a te működésedet az ég Ura kíséri figyelemmel a magasságból, a te Urad, ki — a te pártfogoltad is . . .

A lelkek üdvözítése.

b) Isten dicsősége azonban nem kizárólagos célja a világ teremtésének. Az ember teremtésekor más cél is lebegett az Úr előtt: — a halhatatlan lelkek örök üdvössége, mely nem kevésbé fenséges s fontos az előbbinél, mivel végeredményében szintén Isten dicsőségét szolgálja. Ha Istennek e terve megghiúsul, ha örök s végtelen boldogságát nem oszthatja meg halhatatlan teremtményeivel, ha ezek a földi zárandoklás után nem kötnek ki az égi haza révpartján s nem vesznek részt ama titokzatos vendégségben, — nuptiae agni — melyről Szent János tesz említést: — akkor, ha élnünk szabad e kifejezéssel, az Úr is elmondhatja: in vanum laborari!

Ó, jaj, pedig nem az emberen múltott, hogy ez isteni terv végkép meg nem hiúsult! Az emberi nem történetének összüleinek bukásáról szóló lapja tanusodik, hogy az emberiség botorul lemondott az éghez

¹ Gen. 12, 3.

való jussáról. S nem is jutott volna hozzá soha, ha az Úr nem hozta volna meg érdekében a legnagyobb áldozatot, ha az Unigenitus Patris nem áldozta volna fel magát érte szíve szakadtáig s vére hullásával nem kötötte volna meg az újszövetséget — «*pacificans per sanguinem crucis, sive quae in terris sunt, sive quae in coelis . . .*»¹

Nagy árral, életével s vérével váltotta meg az emberiséget Krisztus. «*Redempti estis . . . pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi.*»² Ámde az emberiség megváltásának drága díját, a Krisztus vérét a pap őrzi s kezeli. Az ő révén lesz az ember «*nova creatura in Christo*», az ő közreműködésével születik újjá Krisztusban. Ha az apostolok s utódaik, a papok, nem folytatták volna Krisztus művét, ha nem hintenék a lelkekre az Úr vérét s nem osztanák szét az emberek között a Megváltó kereszthalálával szerzett kegyelemkincseket : — a golgothai dráma is csak megrázó, de hatástalan epizód lett volna az emberiség bús történetében . . .

Krisztus papja, értsd föl — amennyire emberi mivoltod engedi — a Krisztus vérenek bíborfényében tündöklő méltóságodat ! Az Úr nélküled teremtetted az embert, de csak veled s általad akarja üdvözíteni. Te vagy pirosló vérenek bizományosa, a «*vexillum regis*» főlesküdt katonája s védelmezője, te vagy az újszövetség egyiptomi Józsefe, kihez Ádám nemzetsége joggal szólhat : «*Salus nostra in manu tua est*!»³ . . .

¹ Coloss. 1, 20. ² I. Petr. 1, 18—19. ³ Gen. 47, 25.

IV.

A papnak méltósága ama viszonyból is kitűnik, mely őt az egyházhoz fűzi.

A papi méltóság csodálatos titkába ama viszony is enged betekintést, mely a papot az Egyházhoz fűzi.

Mert ha az egyház hadsereg, «acies bene ordinata», úgy a pap tisztje ; ha nyáj, úgy pásztora ; ha szent közösség, úgy előljárója ; ha tó, úgy halásza ; ha szántóföld, úgy művelője ; ha hajó, úgy kormányosa ; ha misztikus test, melynek Krisztus a feje, úgy legnemesebb tagja : «Pars membrorum Christi prima».¹ Ha az egyház épület, melyben Isten fiai nevelkednek, úgy a pap annak oszlopa, ha a szent hegyen épült város, úgy őr annak várfokán : «Super muros tuos Jerusalem constitui custodes tota die, et tota nocte in perpetuum non tacebunt».² Ha az egyház királyság, úgy a pap alkirálya : «Fecisti nos Deo regnum et sacerdotes : et regnabimus super terram».³ Ha az egyház apostoli ház, úgy a pap apostola ; ha az égi kincsek tárháza, úgy kincstárnoka ; ha a liliomos lelkek nevelő kertje, úgy kertésze ; ha édes otthon, úgy holdog lakója ; ha Krisztus jegyese, úgy hűségés védelmezője.

¹ S. Petr. Dam.

² Is. 62, 6.

³ Apoc. 5, 10.

V.

A pap méltóságát ama különféle címek is hirdetik, melyekkel a Szentírás fölruházza a papot.

Ama különféle címek és elnevezések is fényt derítenek a papi méltóságra, melyekkel a Szentírás a papságot illeti.

A föld sava.

1. «A föld sava.» «Vos estis sal terrae ; quod si sal evanuerit, in quo salietur?»¹ Miként a só a húst óvja a romlástól, azonképpen a papnak is szavaival, példájával, krisztusi lelkületével az elernyedéstől s rothadástól kell megóvnia azokat a lelkeket, kik reá bízottak.

A világ világossága.

2. «A világ világossága.» «Vos estis lux mundi.»² Jézus az igazság napja : «Lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum».³ A pap e napnak sugara. Vedd el a napsugarat s elvetted az életet fűtől, fától, virágtól s embertől ; a kegyelmi élet sem lehet meg a «lumen vitae»⁴ nélkül. A pap tűzoszlop a sötétségben — lux in tenebris.

¹ Matth. 5, 13.

³ Joann. 1, 9.

² Matth. 5, 14.

⁴ Joann. 8, 12.

Írányt kell mutatnia, meg kell világítania a mennyország útjait s a szakadékokat, melyek az utast veszélyeztetik. Egyéniségnek kell lennie, kinek nyomába mindenki bátran s bizvást léphet. Kell, hogy mondhassa magáról : «Qui sequitur me, non ambulat in tenebris».¹

Hegyen épült város.

3. «Hegyen épült város.» «Civitas supra montem posita.»² A pap a nagy nyilvánosság embere ; őt nézi, őt figyeli mindenki s e megfigyelésből következtetik, hogy mire képes a keresztyénység s evangélium ereje. Áldott a pap, ki fényt derít reá s megbecsülést szerez neki.

Montanában a cheyenne-indiánok főnöke a maga képletes, költői nyelvén így ecsetelte a papnak kimagasló állását : «Egy hegy van vidékünkön, mely magasabb valamennyinél. Ismerjük mindnyájan, ismerték már elődeink. Gyermekkorunkban sokfelé elkalandoztunk, de a hegy mindig megmutatta a hazafelé vezető utat. Férfikorunkban bátran űztük a bölényt, míg a hegyet, biztos és hűséges útmutatónkat láttuk. Később a sioux-indiánokkal s a fehér emberrel viaskodtunk ; hegyen-völgyön követtük az ellenséget, de amíg a hegy nem veszett el szemünk elől, biztosak voltunk, hogy hazatalálunk. Láttára már a messze távolban örömtől dobogott szívünk, mert tűzhelyünket tövében tudtuk. Télen a földet

¹ Joann. 8, 12.

² Matth. 5, 14.

hó borította, valamennyi hegy fehér köpenyt öltött, de a mi hegyünket magasságáról megismertük. Időnkint fekete felhők tornyosultak fölötte, villámok koszorúzták, égzengés rengette, de a vihar elült s a hegy erősen állt. *E hegy: a fekete kabát, a pap.* Szíve szilárd, mint a szikla ; nem változik ; csak az igazság szavait intézi hozzánk. Dolgainkban mindig biztosak vagyunk, míg tőle kérünk tanácsot. Élete nyarán oktatott minket s most is, hogy számos tél már megfehéřítette haját s arcán az élet vihara barázdákat szántott, lelki vezérünket ismerjük fel benne. Ő a hegy, mely Istenhez vezet bennünket». ¹

Isten embere.

4. «Isten embere.» «Homo Dei.» ² Az Atyának embere, kinek atyaságában osztozik, amikor Fiának szentségi létezést ad ; a Fiúnak embere, kinek evangéliumát hirdeti, testét feláldozza, szentségeit kiszolgáltatja, vérét gyümölcsözteti ; a Szentlélek embere, kinek közreműködésével a lelkeket megszenteli . . . «Tu autem, o homo Dei» — milyen ragyogó meghatározása a papi ideálnak !

Isten szolgálja.

5. «Isten szolgálja.» «Servus Dei.» ³

Cím és hivatás szerint már az ószövetség papjai

¹ Gibbons, Der Gesandte Christi. 7. l.

² I. Tim. 6, 11.

³ Tit. 1, 1.

Isten szolgálói voltak. «Vos autem sacerdotes Domini vocabimini: ministri Dei nostri, dicitur vobis.»¹ «Separavit vos Deus Israel ab omni populo, et junxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi.»²

Mikor Jónás próféta Tharsisba hajózott, vihar tombolt a tengeren s ő — aludt. Csodálkozva kérdezték: «Ki vagy? Milyen nemzetbeli vagy?» S Jónás önérzetesen így felelt: «Servus Dei coeli». S méltán, mert a szolga méltóságának mértéke: urának rangja.

S ki az, kinek a pap szolgálatát felajánlja? A «rex saeculorum», ki Szína hegyén felhőbe burkolódzott, nehogy végtelen dicsőségének fénye és súlya Mózes megsemmisítse . . . A pap az Urat szolgálja.

Ilyen úrnak szolgálni pedig annyit tesz, mint — uralkodni. Ilyen szolgaság a Megváltótól sem volt idegen: «Semetipsum exinanivit formam servi accipiens».³ Ilyen szolgálói viszonyban mutatkozott be Szent Pál is: «Paulus servus Dei».⁴ Ilyen értelemben minden pap magára vonatkoztathatja az Úr szavait: «Ecce servus meus, suscipiam eum; ego Dominus vocavi te».⁵ S ilyen szempontból a pápának is az a legtiszteltelemértóbb címe: «Servus servorum Dei».

Ó, hár soha meg ne feledkeznénk dicső szolgálatainkról s vajha igazán «szolgálónak» az Úrnak. Mert «szolgálni», ez nem negatív fogalom s nem jelenti

¹ Is. 61, 6.

⁴ Tit. 1, 1.

² Num. 16, 9.

⁵ Is. 42, 1.

³ Phil. 2, 7.

csupán azt, hogy uram akarata ellenére semmit sem teszek, javaiban, tekintélyében, becsületében meg nem károsítom ; e szó «szolgálni» — sokkal többet jelent : azt, hogy akaratomról lemondok, szabadságomat s függetlenségemet feláldozom, időmet s tehetségeimet uram rendelkezésére bocsátom, akaratát mindenkor s mindenben teljesítem, előnyét s érdekeit védelmezem. Hűséges szolgának kell lennem s az leszek, ha a «Benedictus» programját megvalósítom. Szolgálatomnak szeretetből, nem pedig félelemből kell fakadnia : «Serviamus illi sine timore !» Szolgálnom kell Uramat ama tudatban, hogy szét-törtem a világ bilincseit s kisiklottam hálójából : «Serviamus illi de manu inimicorum nostrorum liberati !» Szolgálnom kell szabadság s felmondás nélkül, szívem utolsó dobbanásáig : «Serviamus illi omnibus diebus nostris !» Szolgálnom kell szentségben és igazságban, hogy az Úr kertjében az erények cédrusa s pálmája legyek, nem pedig konkoly, csalán, meddő fügefa s hervadt szőlőtő : «Serviamus illi in sanctitate et justitia !» Egész lelkemből kell hajtogatnom : «O Domine, quia ego servus tuus et filius ancillae tuae ! . . .»

Jézus barátja.

6. «Jézus barátja.» Szolgái vagyunk az Úrnak, de barátai is. Ez hivatásunknak felséges kiváltsága. Nekünk is szólnak ama szavak, melyeket az Üdvözítő halála előestéjén első felszentelt papjaihoz intézett : «Iam non dicam vos servos, . . . vos autem

dixi amicos».¹ Milyen drága kincs a jó barát! «Amicus fidelis, protectio fortis; qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amicus fidelis, medicamentum vitae et immortalitatis. Beatus, qui invenit amicum verum.»² Boldog, ki hű barátot lel s ezerszer boldogabb a pap, kinek hű barátja az édes Jézus. S az Üdvözítő valóban barátja a papnak. Rábízza titkait: «Servus nescit, quid faciat dominus eius; vos autem dixi amicos, quia omnia, quaecunque audivi a Patre meo, nota feci vobis».³ Beavatja országának misztériumaiba: «Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, caeteris autem in parabolis».⁴ Neki hagyja édesanyját: «Ecce mater tua!»⁵ Rábízza önmagát s országát: «Omnia, quae habuit, nobis dedit: dedit regnum suum, dedit et seipsum».⁶

Bensőbb barátság annál, mely a papot az Úr Jézushoz fűzi, nem képzelhető. A szólás-mondás: «amicus: alter ego» — ez esetben tény. Közösek barátaink, közösek ellenségeink: akik Vele vannak, velünk is tartanak, akik Őt üldözik, minket is üldöznek. «Si me persecuti sunt, et vos persequentur; si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt.»⁷

Tehát Jézus barátai vagyunk. Mekkora bizalom, mekkora kitüntetés! «Servi digni non sumus, et amici vocamur. Quanta dignitas est hominum, esse amicos Dei!»⁸

¹ Joann. 15, 16.

² Eccli. 6, 14—15, 25.

³ Joann. 15, 15.

⁴ Luc. 8, 10.

⁵ Joann. 19, 27.

⁶ S. Bonav.

⁷ Joann. 15, 20.

⁸ S. Gregor.

Jézus testvére.

7. «Jézus testvére.» E kedves cím ama üzenetből csendül ki, melyet az Üdvözítő feltámadása után Mária Magdolnával küldött az apostoloknak : «Vade ad fratres meos et dic eis : Ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum».¹

Legyünk jó testvérei az Úrnak s azok leszünk, ha kedvében járunk s akaratát teljesítjük.

Atya.

8. «Atya.» Szent Pál írja : «Nam si decem millia paedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres : nam in Christo Jesu per Evangelium ego genui vos».² A pap atyja mindazoknak, kik újjászültek vízből és Szentlélekből, ám főleg azoknak, kiket ő avatott Isten fiaivá, kiknek lelkét ő gondozza, kiknek képviselőjében a lépcsőimában a ministráns mondja : «Confiteor tibi pater» s kik a gyónatószékekben felkeresik : «Surgam et ibo ad Patrem».

Atya ! Közös címe a papnak s az örök Atyának, kiről Szent Pál írja : «Pater Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in coelis et in terra nominatur».³

Atya ! Ez a legbájosabb, legegyszerűbb s legfölségesebb cím. Öreg és ifjú, tudós és tudatlan

¹ Joann. 20, 17.

² I. Cor. 4, 15.

³ Eph. 3, 15.

egyaránt érti. Ez a papnak valamennyi címe között a legmagasztosabb s legkifejezőbb. Sokféle címet és nevet adhat neki a világ, a fejedelem, sokféle fokozattal tüntethetik ki tudós iskolák s egyetemek, sokféle méltósággal ruházhatja fel az egyházi hatóság, — de semmiféle címnek, rangnak és méltóságnak nincsen oly mély értelme s magasztos jelentősége, mint az atyai címnek és méltóságnak.

Ne is vágyódjunk üres, föllengző címekre ! Elégedjünk meg azzal, ha népünk atyának, tisztelendő atyának szólít. Milyen kölcsönös bizalmat és szeretetet lehel már a pusztá megszólítás, mellyel az ir nép papjait illeti : «Delmege atya, Patrik atya, Tim atya stb.» Nem hiába mondogatta Szalézi Szent Ferenc : «Hadd nevezzenek atyának engem, hisz úgy szeretnek, mint atyjukat. Nagyobb örömet szereznek azoknál, kik «monseigneur»-nek szólítanak». Bayley, baltimorei érsek pedig közvetlenül halála előtt, lázas állapotban így kiáltott fel : «Bayley atya, Bayley püspök, Bayley érsek, — Bayley atya mégis csak a legszebb !»

Közbemjáró.

9. «Közbemjáró.» «Dedit nobis ministerium reconciliationis.»¹ A pap Isten s az egyház meghagyásából méltóságának tekintélyével közbemjár az ég és a föld, az Úr és a keresztény nép között. Hivatásánál fogva híveinek védőüggyvédje : «Inter vestibulum et altare

¹ II. Cor. 5, 18.

plorabunt sacerdotes, ministri Domini, et dicent : Parce, Domine, parce populo tuo et ne des haereditatem tuam in opprobrium, ut dominantur eis nationes». ¹

Fáraó egykor azt mondotta népének : «Ite ad Joseph !» ² A Fölséges pedig azt mondja gyermekeinek : «Menjetek a papokhoz !» Ők a közvetítők Isten és az ember között. «Sacerdos inter Deum et hominem medius constitutus». ³

Isten titkainak sáfárja.

10. «Isten titkainak sáfárja.» «Sic nos existimet homo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei.» ⁴ A pap őrzője, kiszolgáltatója, sáfárja Isten titkainak, a legcsodásabbnak is, a «mysterium fidei»-nek, melyről a zsoltáros mondja : «Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus : escam dedit timentibus se». ⁵

A lélek orvosa.

11. «A lélek orvosa.» Ő oltja be a lelket az örök élet szérumával ; ő állapítja meg a lélek betegségeinek diagnózisát ; ő mossa ki, dezinficiálja s hegeszti a lélek sebeit ; ő csillapítja a szenvedély okozta lázat ; ő villanyozza s acélozza az unott, erőtlen kedélyt ; ő állítja meg a lélek hervadását, foszlását

¹ Joel, 2, 17.

⁴ I. Cor. 4, 1.

² Gen. 41, 55.

⁵ Ps. 110, 4.

³ III. Innocent.

s rásegíti kegyelmi indításokkal üde, friss életre ; ő az, ki a lelki halottakat is életre kelti s talpra állítja mindenható szavával : «Tibi dico surge!» Ő az a lelki orvos, kiről az apostol mondja : «Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini : et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus : et si in peccatis sit, remittentur ei».¹

A pap, a lélek orvosa, fölötté áll a test orvosának : emez tanuja a halál uralmának s tehetetlenségét minden sírdomb hirdeti, amaz pedig pusztá létezésével a halál vereségét hirdeti s az életről s feltámadásról tesz tanubizonyságot.

Az Úr angyala.

12. «Az Úr angyala.» «Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requiret ex ore ejus : quia angelus Domini exercituum est.»² Jézus előfutárát, Keresztelő Szent Jánost is angyalnak nevezte az Úr : «Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te».³ Az igehirdetessel a pap is előkészíti az Úr útjait ; ő is «angelus». «Praedicatores suos Dominus sequitur», mondja Szent Gergely. Szent Ambrus pedig : «Sacerdos est angelus, qui regnum Christi ad vitam aeternam annuntiat». A látomások könyvének ama hét püspökét, kik Ázsia

¹ Jac. 5, 14—15.

² Mal. 2, 7.

³ Matth. 11, 10.

hét egyházközségét kormányozták, szintén angyaloknak nevezi az Írás : «Angelo Ephesi ecclesiae scribe !»¹ Midőn Szent János evangelista az angyal előtt térdreborult, hogy hódolatát bemutassa : az angyal tiltakozott ez ellen arra való utalással, hogy mindketten Isten hírnökei : «Et cecidi ante pedes ejus, ut adorarem eum. Et dicit mihi : Vide ne feceris : conservus tuus sum, et fratrum tuorum habentium testimonium Jesu».² Az Úrnak dicsőítése angyali foglalkozás : «Angelorum opus est laudare Deum».³ A papé is az : «Cum quibus et nostras voces ut admitti iubeas deprecamur».⁴ Az angyalok őrzik az ember lelkét, üdvös gondolatokra s érzelmekre hangolják, vére s ösztöne fölött győzelemre segítik, imáit Isten színe elé terjesztik. Vajjon nem ugyanazt cselekszik a papok is? Igaz, hogy miként az emberek csak haláluk után ébrednek majd tiszta tudatára annak, hogy mit köszönhetnek őrangyaluknak, az Úr e hűséges, fáradhatatlan követének, azonképpen a hívek is csak haláluk után értékelik majd igazán hű lelkipásztoruk, földi őrangyaluk áldozatos működését . . .

Krisztus követe.

13. «Krisztus követe.» «Pro Christo ergo legatione fungimur.»⁵ A fejedelem s az ország tisztviselői közül tekintély s méltóság dolgában főleg azok tűnnek ki, kik a fejedelem személyét s az ország tekintélyét

¹ Apoc. 2, 1.

⁴ Praef. miss.

² Apoc. 19, 10.

⁵ II. Cor. 5, 20.

³ S. Basil.

idegen udvarokban, külföldi népeknél képviselik. A pap a királyok királyának, Krisztusnak követé, — következőleg nagyobb méltóságot tölt be bármely uralkodó vagy nagyhatalom nagyköveténél. Ő «*de-gatus Christi*»; küldetése jogcímén és erejével Isten jogait, érdekeit s tekintélyét képviseli s védi ama népeknél, kikhez küldetett; megbízatása van az Úr nevében velük tárgyalásokat folytatni, egyezsége lépni, közölni velük a feltételeket, melyeknek teljesítése a békét biztosítja ég és föld között. Megbízó levele: «*Qui recipit vos, me recipit; qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit*».¹

Isten munkatársa.

14. «Isten munkatársa.» «*Dei enim sumus adju-tores*».² Akár így is mondhatnók: Isten jobbkeze a lelkek megmentésének munkájában. Annyira segítő-társa az Úrnak, hogy nemcsak Krisztussal, Krisztus nevében és megbízásából szentel, konzekrál és bűnöket megbocsát, hanem szavai a Krisztus szavainak visszhangja, cselekedetei Krisztus cselekedetei, ahogy Szent Ágoston mondja: akár Péter, akár Pál keresztel, mindig Krisztus keresztel. Van-e magasztosabb, szentebb, fölségesebb feladat s hivatás, mint Istennel a lelkek üdvözítésében közreműködni? «*Omnium divinorum divinissimum est, Deo cooperari ad salu-tem animarum*».

¹ Matth. 10, 40; Luc. 10, 16.

² I. Cor. 3, 9.

Krisztus katonája.

15. «Krisztus katonája.» «Labora sicut miles Christi!»¹ Nem élvezet s kényelem az osztályrésze, hanem lemondás, harc és küzdelem, mely fegyverszünetet nem ismer és kizár minden pacifizmust, mert királya ellenségének, a sötétség szellemének galád árulás nélkül békejobbot sohasem nyujthat. Krisztus az ő legfőbb hadura, övé vére, élete s halála; azé a királyé, kinek kezébe fejedelmi jogar helyett nádvesztőt nyomtak s kit saját vérenek bíborába öltöztettek; azé a királyé, ki tövissel koronáztatott meg aznap, mikor két gerendából összetákoltt kereszt-trónusát elfoglalta; azé a királyé, kinek országa nem e világból való... E királyt s ez országot védelmezni: a papnak kötelessége. Kemény feladat, mert a «homicida ab initio»,² a «princeps hujus mundi»³ csalárd, erőszakos, kegyetlen ellenség és óriási, elszánt hadsereggel rendelkezik. Ám ez nem ok csüggedésre és kislelkűsésre! Krisztus bajvívója dalos kedvvel, a biztos győzelem tudatában szállhat síkra ellene, mert a harcban a «fortis princeps pacis»⁴ vezeti, példájával lelkesíti, tekintetével simogatja, fáradalmaiban, küzdelmeiben, nélkülözéseiben, szenvedéseiben, sebeiben, dicsőségében s győzelmében osztozik. A zászló, mely előtte lebeg: a kereszt, fegyverei pedig: az alázatosság, szelídség, szegénység és tisztaság. A jutalom pedig minden talpalatnyit

¹ II. Tim. 2, 3.

² Joann. 8, 44.

³ Joann. 12, 31.

⁴ Is. 9, 6.

földért, melyet az ellenségtől elragad, minden egyes lélekért, melyet járma alól felszabadít : olyan, amint csak Isten adhat.

Választott edény.

16. «Választott edény.» «Vas electionis est mihi ille, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israel, et ego ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.»¹ A pap edény, mely Jézusnak édes nevét és szellemét hordozza kunyhóról-kunyhóra, városról-városra, minden néphez, «in mundum universum.»² Ő az, ki az evangéliumot hirdeti minden teremtménynek — «omni creaturae»³ — s megismerteti az emberrel Jézus életét, tanait, cselekedeteit, szeretetét, szenvedését s kereszthalalát. Miként az apostolok a dicsőség, tudomány, művészet, gazdagság s érzékiség mámorában tobzódó pogányokat térdre kényszerítették a keresztfeszízelt Isten előtt, úgy utódaik is, az egyház hithirdetői, a szeretet e lánglelkű hősei s vértanui mondhatatlan áldozattal, könnyeik s vérük hullatásával nyers, dacos, barbár néptörzseket vezettek Krisztus országába, átítatták lelküket keresztény gondolkozással és érzéssel, rászoktatták a keresztény erényeknek, az ellenségeszeretetnek, önmegtagadásnak, irgalmaságnak gyakorlására s fölemelték a krisztusi idealizmus magaslatára. S Krisztus papja többé-kevésbé ma is a misszió-eszme szolgálatában áll s az Úr vele

¹ Act. ap. 9, 15—16.

³ Marc. 14, 15.

² Marc. 14, 15.

is megízlelteti: «*quanta oporteat eum pro nomine meo pati*». Róla is a léhák, a kicsapongók, az élvezet szibaritái azt mondják, amit a pogány Festus Szent Pálnak arcába vágott: «*Insanis Paule!*»¹ Őt is blazirt, öntelt, képzelt nagyságukba beleszédült lelkek azzal gúnyolják, amivel a görög bölcsek Szent Pált akarták nevetségessé tenni: «*Quid vult seminivertius hic dicere?*»² Ő is felsóhajthat a nemzetek apostolával: «*Nos stulti propter Christum, — nos ignobiles — maledicimur — blasphemamur — tamquam purgamenta huius mundi facti sumus . . .*»³ Ám azért az evangélium kürtöse nem némul el . . . Fülében zúg az Úr parancsa: «*Praedicate!* . . .» Lelkét egy csodás imperativus categoricus hevíti: «*Vae mihi, si non evangelizavero!* . . .»

Ezekén kívül:

Emberhalász.

17. «Emberhalász», ki az Úr Jézus áldásával veti ki hálóját az élet tengerének legnemesebb halára: «*Faciam vos fieri piscatores hominum*». ⁴

Pásztor.

18. «Pásztor», kire a pásztorok fejedelmének jutalma vár: «*Pascite, qui in vobis est gregem Dei . . . et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriae coronam*». ⁵

¹ Act. ap. 26, 24.

⁴ Marc. 1, 17.

² Act. ap. 17, 18.

⁵ I. Petr. 5, 2—4.

³ I. Cor. 4, 10—13.

Bíró.

19. «Bíró», kinek aláveti magát mindenki, aki az utolsó ítélet napján az elmarasztaló ítéletet el akarja kerülni : «Vos, qui secuti estis me, . . . sedebitis super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel». ¹

Szántóvető.

20. «Szántóvető», ki feltöri a nemzetek ugarát s kirtja a hitetlenség gyökereit, melyek az ekevasat megakasztják : «Propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe qui arat, arare». ² «Et posui te quasi plastrum trituranovum, habens rostra serrantia : triturabis montes, et comminues : et colles quasi pulverem panes.» ³

Magvető.

21. «Magvető», ki az ige magvát elveti : «Qui seminat, verbum seminat». ⁴ «Beati, qui seminatis super omnes aquas.» ⁵

Arató.

22. «Arató», ki terméketlen vidékre menvén előbb sír, később azonban vigad : «Ego misi vos metere». ⁶ «Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.» ⁷

¹ Matth. 19, 28.

⁵ Is. 32, 20.

² I. Cor. 9, 10.

⁶ Joann. 4, 38.

³ Is. 61, 15.

⁷ Ps. 126, 5.

⁴ Marc. 4, 14.

Krisztus rabja.

23. «Krisztus rabja», ki örül rabságának s földi zsarnok bilincseitől nem fél: «Ego Paulus vincetus Christi Jesu».¹

A feltámadás tanuja.

24. «A feltámadás tanuja», «testis resurrectionis»,² ki a gyászoló Mártákat isteni tekintéllyel vigasztalja: «Resurget frater tuus!»

Ime a címek, melyekkel a Szentírás a papot felruházza, ékesszólóan hirdetik, hogy mit tart a papi méltóságról az Úr, kinek ítélete zsinórmértéke a valódi nagyságnak s próbaköve az igazi méltóságnak. «Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare.»³

VI.

A szentatyák és szentek is hódolattal adóznak a papi méltóságnak.

1. Amit eddig a papi méltóságról állítottunk, azt a szentatyák és szentek nyilatkozatai is igazolják.

Szent Ignác püspök írja: «Sacerdotium est summa bonorum, quae in hominibus consistunt».⁴

Szent Kelemen pápa így nyilatkozik: «Quanto

¹ Ephes. 3, 1.

² Act. ap. 1, 22.

³ Esther 6, 11.

⁴ S. Ignat. ad Smyrn.

anima corpore praestantior est, tanto est sacerdotium regno excellentius». ¹

Szent Ambrus pedig : «Aurum non tam pretiosius est plumbo, quam regia potestate altior est dignitas sacerdotalis». ²

Szent Ágoston felkiált : «O veneranda sacerdotum dignitas, in quorum manibus veluti in utero Virginis Filius Dei incarnatur ! O sacrum et coeleste mysterium, quod per vos Pater et Filius et Spiritus Sanctus operatur. Super hoc tam insique privilegium stupet coelum, miratur terra, veretur homo, horret infernus, contremiscit diabolus et veneratur angelica celsitudo». ³

Szent Efrém véleménye a papságról : «O miraculum stupendum, o potestas ineffabilis ! O tremendum sacerdotii mysterium ! Quam magnam continet in se profunditatem formidabile sacerdotium ! Discamus fratres, quoniam magna est et multa, immensa ac infinita sacerdotis dignitas !» ⁴

Aranyszájú Szent János szavai e tárgyról : «Qui in terra versantur, his commissum est, ut ea, quae in coelis sunt, dispensent ; iis datum est, ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque angelis neque archangelis datam esse voluit». ⁵

Szent Prosper pedig így vélekedik a papokról : «Ipsi sunt ecclesiae decus, ipsi ianua civitatis aeternae, per quos omnes ingrediuntur ad Christum ; ipsi ianitores, quibus datae sunt claves regni coelorum ; ipsi etiam dispensatores regiae domus». ⁶

¹ I. 2. c. 34.

² S. Ambros. De dign. c. 2.

³ S. Aug. super psalm.

⁴ S. Ephr. De sacerdot.

⁵ S. Chrysost. De sacerdot.

⁶ S. Prosper. De sacerdot.

Szieniai Szent Katalin levele a papságról.

2. E néhány idézetből látjuk, hogy a szentatyák és szentek szinte megittasultak a papi rend szépségétől, méltóságától s fenségétől. Be is rekeszthetnők e szemlét, ha nem gondolnók, hogy Isten egyik kedves szentjének, Szieniai Szent Katalinnak egy újmiséhez intézett, a papi méltóságot tárgyaló levele megkülönböztetett érdeklődésünkre tarthat igényt.

Szól pedig emígyen :

— Én Katalin, Jézus Krisztus szolgálóinak szolgálója írok neked, hogy az igaz világosság fényében lásd méltóságodat, melyre emelttél.

— Mert Isten megvilágítása híján nem ismerheted meg ; ha pedig nem ismered, nem tisztelheted és nem dicsőítheted a Magasságbelit, ki e méltósággal felruházott s nem is táplálhatod lelked gyengéd áhitatát a hála érzelmeivel.

— Kedves testvér, oly nagy mértékben szorultunk e megvilágításra, hogy lelkünk, ha szükségeségének teljes tudatával bírna, inkább meghalna, semhogy olyasmit szeretne s olyasmi után vágyódni, ami őt ez édes és jó világosságtól megfosztani képes volna.

— Tán kérdezed, hogy mi foszthat meg téged e világosságtól. Szegényes tudásom szerint csak az önszeretet és érzékiség köde képes e fényt eloltani. Az önszeretet mérges növény, mely a kevélységben gyökerezik. A kevélységnek forrása az önszeretet, az önszeretetét pedig a kevélység.

— Az egyház szolgálóinak, kiket a Magasságbelinek

jósága avégett kiválasztott, hogy Krisztus tisztségét betöltsék, angyaloknak s nem embereknek kell lenniök, mert ők tényleg angyali küldetésben járnak. Az angyalok minden embernek szolgálnak, miként Isten meghagyta nekik ; ők az örök, kiket a legfőbb Jóság mellénk állított. Szakasztott ilyen a papok hivatása is, kiket Isten avégett rendelt, hogy az embereknek a keresztfeszített Jézusnak testét és véréét nyujtsák.

— Ó, drága testvér, hányan hivattak meg, hogy az alázatos és szeplőtelen Bárány titokzatos testének hűségesen, angyalokként szolgáljanak s ahelyett — ördögök emberi alakban. Breviáriummal kezükben Jegyesüknek kellene élniök, a szegényeket kellene szeretniök, a szűkölködőket segíteniök, mindenkiért imádkozniök, de ők inkább a világfiak modorát s lelkületét sajátítják el, dicsőséget, élvezetet s lakomázást hajhásznak s göggel töltekeznek.

— Mindennek orvossága, hogy az önismeret cellájába zárkozzunk, semmiségünket s Istennek hozzánk való jóságát elismerjük ; mert Ő adta nekünk az életet s a kegyelmet. Ilymódon megútáljuk s meggyűlöljük érzékiségünket s elriasztjuk önszeretetünket.

— Cellánk ajtaja elé lelkiismeretünket kell állítanunk, hogy éber házörző ebként megszólaljon s intsen, mihelyt észreveszi, hogy az ellenség, t. i. a gondolatok, melyek szívünket megzavarják, közelednek. Így lelkünknek városa folyvást biztonságban lesz s nem foglalhatja el sem az ördög, sem más teremtmény.

— A léleknek szépségét az önismeret fénye őrzi, öregbíti s megóvjá az önszeretet ködétől. Ezen gondolatok készítették annak kijelentésére, hogy fölötte szeretném, ha a papi méltóságot az igaz és tökéletes világosság fényében látnád és szemlélnéd.¹

VII.

Szent félelem a papi rend felvételétől.

Mivel a szentek a hit fényében tündöklő papi méltóságot szent elragadtatással csodálták, természetes, hogy félve-remegve gondoltak e méltósággal járó felelősségre s azért, bármennyire is vágyódtak az evangéliumi s apostoli életre s a kegyelmekre, melyekkel Krisztus kedves hozzátartozóit elárasztja, vonakodtak az egyházi rend szentségét felvenni. Nekik a papság «tremendum sacerdotii mysterium», «formidabile sacerdotium» volt. Attól tartottak, hogy gyengébbek, semhogy e méltósággal járó terhet elbírhák s szorongó érelemmel gondoltak a papság isteni magaslatára, melyről könnyű és végzetes a szakadékbá és örvénybe való lezuhanás . . . És csodálatos, hogy azok a férfiak, kik a sacerdotiumtól féltek, a vérengző zsarnokoktól nem ijedtek meg; a kinteljes vértanúságtól nem rettentek vissza, de a lelkek gondozásával járó felelősség előtt a pusztába menekültek; a máglyára bátran léptek, de a szentély küszöbének átlépése remegésbe ejtette őket; készek

¹ Id. Vaughan, Der junge Priester. 39—43.

voltak, hogy a Krisztus megvallása miatt a föld pora igya vérüket, de méltatlanoknak tartották magukat, hogy a Krisztus vérét igyák. Inkább alacsony sorban akartak biztonságban élni s üdvözülni, mint a «stigma sacerdotale»-val felékesítve veszélyben forogni s elkárhozni.

Lássunk néhány példát !

Szent Ambrus szándékosan rossz hírbe keveredett s erkölcsi tisztaságához gyanút engedett férközni, hogy ilymódon a papi rendre való méltatlanságát hitesse el az emberekkel. Mivel pedig mások is követték példáját, a 375-ben tartott valenciai zsinat a világiaknak szigorúan megtiltotta, hogy jó hírnevük kockáztatásával s feláldozásával az egyházi rend felvétele előtt kitérni iparkodjanak.

Szent Ágoston csak a kényszernek engedve szenteltette magát pappá : «Vis mihi facta est merito peccatorum meorum !»

Egyik-másik e szent félelem hatása alatt túlsókra s szertelenségekre ragadtatta magát : Szent Efrém elmebetegnek tetette magát ; Ammonius levágta füleit s fenyegetőzött, hogy nyelvét leharapja, ha az ordo sacerdotalis felvételére kényszeríteni akarnák ; voltak, akik ujjukat megcsonkították stb.

Szent Jeromos ugyancsak értett a lelkek vezetéséhez s mégis remegett a gondolattól, hogy Krisztus nyájának egy része reá bízassék. Calcis pusztáiba vonult s midőn évek múltán Rómába visszatért s mindenfelől ostromolták, hogy a papság sorába lépjen, csak azon feltétellel engedett a közóhajnak, ha megengedik neki, hogy a lelkipásztorkodás súlyos

terhe alól felmentve úgy mint addig, a jövőben is tollal szolgálhasson az egyháznak s kizárólag a saját lelke tökéletesítésén dolgozhassék.

Szent Benedek, a nyugat szerzeteseinek pátriárkája, Subiaco barlangjának csodás lakója, kiről Szent Gergely írja, hogy bátran nézett a halál szemébe s nyitott sírja mellett, tanítványaira támaszkodva várta be azt, — nem merte magát pappá szenteltetni.

Assisi Szent Ferenc, a krisztusi élet e paradigmája, az Istenszeretet trubadúrja, ki közelebb állott a szeráfhoz, mint az emberhez, — mint diakonus halt meg. Akart ugyan pap lenni, de amikor imába merült, hogy Isten akaratát megismerje, angyal jelent meg neki, ki kristálytisztá vízzel telt edényt tartott kezében s így szólt: «Amilyen e víz, olyan tisztának kell a papi léleknek lennie». E látomás után a szent nem gondolt többé arra, hogy a papi méltósággal felruháztassék.

Alkantarai Szent Péter csak előljáróinak parancsára, szent engedelmességből lett pappá; felszentelése után pedig gyakran véresre ostorozta magát, hogy vérét az Úrnak feláldozza, hálából ama titokzatos hatalomért, melyet Jézus drága vére felett nyert.

Paulai Szent Vince hajtogatta: «Ha nem volnék pap, sohasem tudnám magamat rászánni, hogy azzá legyek, mert méltatlan vagyok e tisztségre».

VIII.

A hívő nép és a papi méltóság.

S miért tiszteli a romlatlan, hívő nép a papot? Miért köszöntik örömtől sugárzó arccal már messziről a gyermekek? Miért simulnak hozzá megható bizalommal? Miért holdogok, ha kezét csókolhatják? Mert érzik, hogy a pap az isteni Gyermekbarátnak földi helyettese, jótevőjük, ki őket Krisztusban újjászülte és az égi tudományok tejével táplálja. S miért üdvözik a felnőttek is gyermeki hódolattal? Miért borul térdre a tiszteletreméltó aggastyán a fiatal káplán előtt? Miért ejt lázba egy primícia egész közösségeket s vidékeket? Mert a keresztény nép érzi, hogy a pap ruhájából, mint valamikor a Mesteréből, titokzatos erő árad s hogy árnyéka, mint Szent Péteré, csodákat művel; mert tudja, hogy az egyházi rend szent és angyali, hogy a pap Krisztusnak örököse, az egyház dísze és koronája, az ő vigasztalója, barátja, testvére s édes, jó lelkiatyja, hogy szava nap-nap után az Istenfiát lecsalja az égből, ajka az Úr vérétől piroslik, kezei a Krisztus testét érintik, szíve a Fölségesnek hajléka s trónusa.

Az egyház ellenségei becsmérlik, rágalmazzák a papot, tekintélyének lejáratására temérdek tintát, nyomdafestéket s papirost pazarolnak, de — Istennek hála! — pokoli tervük a nép hitén hajótörést szenved. A sátán ügynökei egyre duruzsolják a nép fülébe, hogy a pap teljességgel érdemetlen és méltat-

lan a személyét s állását övező tiszteletre, papellenes hajszájukkal több-kevesebb hívőt meg is tántorítanak, ám a Krisztus bárányainak zöme pásztora köré sereglik, vészben-viharban kitart mellette s iránta olyan magaviseletet tanusít, mely méltó válasz ama kérdésekre, miket hajdan Aranyszájú Szent János felvetett: «Vajjon nem a papok kezei által lettetek keresztényekké? Nem az ő hivataluk révén nyertetek-e bűnbocsánatot? Nem ők mutatják-e be értetek a szentmisét, az engesztelő áldozatot az élőkért s a holtakért, a hála- és kérőáldozatot? Nem ők nyújtják-e nektek az Úr testét? Ki oktat titeket? Ki szegi gyermekeiteknek az igekenyert? Ki hirdeti nektek az Isten országát? Ki imádkozik értetek? Ki nyitja meg nektek a mennyországot? Ki részesít benneteket mindezen jótéteményekben? Nem a papok? Nem érdemlik-e meg tehát, hogy őket szeressétek, tiszteljétek, támogassátok s nekik eggedelmeskedjétek?»¹

A hívő nép dicsfényben látja a papnak fölkent személyét, tisztelettel hódol méltóságának, áldását úgy fogadja, mintha maga Krisztus áldaná. S ha a paptiszteletben nem is követi Szienai Szent Katalin példáját, ki arra való hivatkozással, hogy érdemtelen a pap felszentelt, áldásthintő kezének csókolására, lábanyomát érintette ajkaival, — nem igen marad Nagy Konstantin császár mögött, ki a püspökök társaságában az utolsó helyen és csak az ő engedélyükkel foglalt helyet.

Kivételek természetesen előfordulnak, mégpedig

¹ V. ö. Hättenschwiller, Was haben wir am Priester? 94.

nagyobb számban ott, hol a papellenes izgatás s hitetlen korszellem orgiákat ül s ritkább esetekben ott, hol a népet az ősi hittől s tiszta erkölctől még nem sikerült eltántorítani; de tény, hogy e kivételek is oly arányban gyérülnek, amily mértékben a papi méltósággal papi szellem s apostoli élet is egyesül.

Sok derék lelkipásztor ma is állíthatja híveiről, amit Szent Pál a galatabelieknek írt: «Non sprevisisti, neque respuistis: sed sicut Angelum Dei excepistis me, sicut Christum Jesum... Testimonium enim perhibeo vobis, quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis, et dedissetis mihi.»¹ «Úgy fogadtatok engem, mint angyalt, mint magát Jézus Krisztust... Szemeteket is kivájtátok volna értem...»

És sok buzgó lelkipásztor búcsúzásakor ma is ismétlődik az Apostolok Cselekedetei-nek jelenete: «Magnus autem fletus factus est omnium: et procumbentes super collum Pauli, osculabantur, eum, dolentes maxime in verbo, quod dicerat, quoniam amplius faciem ejus non essent visuri.»²

És ha már tanuja voltál ama fájdalomnak, mely a hívek szívéen átnyilalt, mikor megcsendült a lélekharang s hirdette a jó pásztor halálát, ha láttad a község apraját-nagyját, mint áztatták könnyeikkel elhunyt lelkiatyjuk kihült kezét, ha nézted a gyermekeket, kik máskülönben ösztönszerűleg borzadnak a halottól, mint hullattak virágesőt elhunyt

¹ Gal. 4, 14—15.

² Act. apost. 20, 37—38.

hitoktatójuk ravatalára; ha hallottad a zokogást, mely a hívek százainak kebléből felszakadt, amikor papjuk holttestét a sírba helyezték: — elhiszed, hogy a hívő keresztény népnek élénk fogalma van a papi méltóságról, hogy azt tartja a papról, aminek a hithű írek valaha nevezték: «A földön élő Krisztus.»

IX.

Tanulság a mondottakból.

Ime, testvér, több oldalról s több szempontból iparkodtunk megvilágítani a papi ideált, hogy feléd ragyogjon s vonzzon.

Emlékezzél meg róla életed minden napján s gyakran ujítsd meg fogadalmadat, mellyel magadat neki eljegyezted: «Si oblitus fuero tui, oblivioni detur dextera mea, adhaereat lingua mea faucibus, si non meminero tui.»¹ Ahol jársz, ahol kelsz: a papi character, a papi méltóság mindenüvé elkísér. E méltóságot sohasem teheted le, tőle soha meg nem válhatsz, mert a Mindenható lelkedbe véste — eltörölhetlenül. Amint lelkedtől nem szakadhatsz el, úgy nem válhatsz meg ama örök jegytől sem, melyet az Úr lelkedbe vésett.

Áldd Uradat s Istenedet, ki — «de stercore erigens pauperem» — a föld porából oly szédületes magasságra emelt.»² Tudod, hogy szolgálatára Ő jelölt ki

¹ Ps. 136.

² Ps. 112, 6.

s Ő hívott meg. «Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.» «Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.»¹ S azért, valahányszor a Magnificat e szavait rebeded: «fecit mihi magna qui potens est» — : állapodjál meg egy pillanatra s mondj köszönetet a Magasságbelinek a hivatás kegyelmeért.

Arra gondolva, hogy a jó Isten olyan méltóságra emelt, mely mellett minden földi méltóság eltörpül s elhalványul, ne törtess földi címek, kitüntetések s méltóságok után. Isten kegyelméből olyan a rangod, melyet a világ magasabbra nem emelhet. Akit az Úr «*excelsum fecit et circumcinxit eum zona glorie, et induit eum stolam glorie*»:² — azt földi hatalmasságok jobban fel nem magasztalhatják.

Tiszteld méltóságodat! Csak úgy kívánhatod, hogy mások tiszteljék, ha magad is megbecsülöd. Ird szívedbe Szent Leo pápának intelmét: «*Agnosce et honora, o sacerdos, dignitatem tuam!*» Istennek szabad nemese vagy, — ne légy hát a világ rab-szolgája! Hajtogasd Szent Pállal: «*Ego ministerium meum honorificabo.*»³

Élj úgy, hogy folt ne essék méltóságodon! Olyan legyen életed, hogy hiveid azt mondhassák rólad, amit Chantal Szent Franciska, Szalézi Szent Ferencről esküvel vallott: «Úgy tetszett, mintha Jézus Krisztus újból a földre jött volna. Istennek tetszése volt cselekedeteinek egyetlen rúgója, az Istenszere-

¹ Hebr. 5, 4.

² Eccl. 45, 7—9.

³ Rom. 11, 13.

tet volt lelkének lelke». «*Separatus*»,¹ «*electus*»,² «*segregatus*»³ vagy. Az Úr elkülönített a tömegtől s fölibe helyezett, ám éppen ez okból kell, hogy rajtad Szent Ambrus axiomája érvényesüljön: «*Nihil in sacerdote commune cum multitudine!*»⁴ Ha a tömegnek világfelfogása: «*terrena sapere*», — a te életprogrammod: «*Nostra autem conversatio in coelis est.*»⁵ Nekünk, papoknak szólnak az Úr igéi: «*Cui multum datum est, multum quaeretur ab eo.*»⁶ Mert az egyházi rend nemcsak méltóság, hanem teher is. «*Sacerdotes honorati, dicam autem onerati.*»⁷ «*Magna dignitas, sed magnum est pondus.*»⁸ A méltóság ugyanis nem bizonyítéka annak, hogy viselője egyúttal erényes is, de igenis kötelezettség az erényesség magasabb fokára való törekvésre. S mivel a pap és a laikus között az a különbség, ami az ég és föld között, erényesség s életszentség dolgában is ilyen különbségnek kell közöttük fennállania, mint Szent Izidor mondja: «*Tantum inter sacerdotem et quemlibet probum interesse debet, quantum inter coelum et terram.*» Szörnyű baj, ha ennek éppen ellenkezője áll! «*Monstruosa res gradus summus et animus infimus, sedes prima et vita ima!*...»⁹

Amilyen nagy a méltóságod, olyan legyen alázatosságod is! Ne a farizeusok példáján indulj, kikről az Úr mondotta: «*Amant primos recubitus in coenis,*

¹ Num. 8, 14.

² Joann. 15, 16.

³ Act. ap. 13, 2.

⁴ Epist. 6. ad Irenaeum.

⁵ Phil. 3, 20.

⁶ Luc. 12, 48.

⁷ Petr. Chrysol.

⁸ S. August.

⁹ S. Bern.

et primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro», — de a Mester nyomába lépj: «Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister, et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus, sicut Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare».¹ Méltóságod dacára is szegény, törékeny, rosszra hajló ember vagy, ki a sötétséget gyakran világosságnak, a világosságot meg sötétségnek nézi s a romlott természet súlya alatt görnyed. Nincs jogod olyan magaviseletet tanusítani, mintha az egész világnak hirdetni akarnád: «Ego non sum sicut caeteri hominum»,² — hanem penitenciás lélekkel meg kell vallanod: «Peccavimus, impie egimus, inique gessimus».³ Mit keres a gőg a szentélyben s Isten színe előtt? Nem emlékeztet-e Lucifer kevélységére? Azért válaszolt az Úr Jézus az apostoloknak, midőn dicsekedtek, hogy maguk a gonosz lelkek engedelmeskednek csodatevő hatalmuknak, emígyen: «Videbam Satanam sicut fulgur cadentem de coelo»,⁴ mert öntetszelgésük megremegtette Őt. Csillag vagy, igaz, de könnyen lehullhatsz az égboltozatról: «Et stellae de coelo ceciderunt».⁵ Az apostolok fedelmét nagy méltósága nem óvta meg a bukástól.

Ne feledkezzél meg méltóságodról, de gyöngeségedről sem s alázatos lélekkel viseld nagy, fölséges méltóságodat! «Quanto magnus es, humilia te in omnibus!»⁶

¹ Matth. 20, 26—28.

² Luc. 18, 11.

³ Baruch 2, 12.

⁴ Luc. 10, 18.

⁵ Apoc. 6, 13.

⁶ Eccli. 3, 20.

II. FEJEZET.

A LELKEK SZOLGÁLATÁBAN.

I.

A papnak hivatása a lélekmentés.

Ha a világi ember Kainnal tart s azt mondja : «Num custos fratris mei sum?»¹ — a szeretet ellen vét, de ha a pap így gondolkozik : hivatását tagadja meg, mert az ő mestersége, hivatása, életcélja: a lélekmentés. A betegeket gyógykezeleni : az orvos gondja ; a peres feleket eligazítani : az ügyvéd foglalkozása ; a földet művelni : a gazda dolga ; a lelkeket ébresztgetni, nemesíteni, fejleszteni, éltetni, hitben és erényben megerősíteni, a lelkeket szeretni, gondozni, őket az élő Isten oltára köré gyűjteni, Krisztus vérével meghinteni, Krisztus országának meghódítani s megtartani, velük bibelődni, értük tépelődni, élni-halni : a papnak hivatása. Az Úr Jézus azért bízta reá szentségi testét, hogy titokzatos testének gondját viselje. Azért ruházta fel az egyház a papi rend méltóságával, hogy a lelki üdv szolgálatában álljon. Felszenteltetése előtt magának élhetett, felszenteltetése után magának és a lelkeknek kell élnie. «Id scire oportet, te, priusquam ordinaberis, tibi vixisse ; ordi-

¹ Gen. 4, 9.

natum autem illis, quibus ordinatus es» — mondja Szent Athanáz. Ha nincs érzéke a lelkek s azok üdve iránt, ha nem tüzeli a «zelus animarum», ha nem rajong a lelkekért: csak az egyházi rend eltörülhetetlen jegye, nem pedig érdemei alapján nevezhető papnak. De csak nevezhető papnak, voltaképpen azonban nem az: «Sine zelo animarum sacerdos dici potest, esse non potest».¹ Nem igazi pap az, akinek a lelkek s azok üdve iránt nincs érzéke. Azért jaj neki, ha nem mondhatja magáról Sirákkal: «Non solum mihi laboravi».² Jaj neki, ha az Úr panasza reá vonatkozik: «Vae pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos . . . Lac comedebatis et lanis operiebamini, et quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis . . . Quod infirmum fuit, non consolidastis, et quod aegrotum, non sanastis, quod contractum est, non alligastis, et quod abjectum est, non reduxistis, et quod perierat, non quaesistis».³ Jaj neki, ha csak a maga lelkével törődik, ha tejen él s gyapjába öltözik, mialatt bárányai éheznek s fáznak . . . Jaj neki, ha csak a maga üdvösségére gondol . . . «Der Priester ist des Himmels nicht werth, der nicht einen zahlreichen Anhang geretteter Seelen mit sich in den Himmel bringt» — mondja Kugler.

Testvér, emlékezzél meg gyakran ez igazságról: «Nisi salvator sim, salvus non ero!» S könyörögj az Úrnak: «Domine, da mihi animas, cetera tolle!»⁴

¹ Petr. a Blois.

² Eccl. 24, 47.

³ Ez. 34, 1.

⁴ Gen. 14, 21.

II.

A «zelus animarum» indítóokai.

1. A lélek szépsége és értéke.

Kimerithetetlen forrása az apostoli buzgalomnak. Ha ismerjük a lélek értékét s becsét, ez ismeret mélységes, titkos erőnk, erjesztőnk lesz, mely egész életünket átjárja, folyton nyomunkban van, pihenni nem enged s arra késztet, hogy nemcsak egyik-másik tehetségünket, hanem egész egyéniségünket, nemcsak naponként 2—3 hivatalos órát, hanem egész életünket beállítsuk az Úr napszázába.

a) Nos, szép, végtelenül szép a lélek. Szép a hóval borított s napfényben fürdő hegycsúcs; szép a ringó, aranykalászos rónaság; szép a nap csókjaitól mámoros óceán; szépek az égboltozat tündöklő csillagai, — de mindezeknél s mindennél szebb az emberi lélek, «a mindenség gyöngye s Isten rokona, ez az időbe s térbe mint álrühába öltözött végtelenség és örökkévalóság»,¹ e «paradicsom, melyben az Úrnak kedve telik.»² Szienai Szent Katalinnak az Úr megmutatott egy lelket s midőn az ragyogó szépségének láttára elragadtatásba esett, így szólt hozzá: «Mit gondolsz most az emberi lélekről? Úgy-e belátod már, hogy ily szépséges lényért érdemes volt a földre jönnöm s meghalnom?» Ám Szent Katalin csak ter-

¹ Prohászka, Elmélkedések az Evangéliumról. 328.

² Sz. Teréz.

mészetes szépségében látta az emberi lelket. Milyen lehet a megszentelő malaszt állapotában, mikor a Föl-séges szépsége úgy átjárja, mint a tűz a vasat ! Erről halvány fogalmunk is alig lehet, mert ahogy az Úrnak szépségét csak fátyolon át szemlélhetjük, úgy a léle-két is.

b) S milyen a szépsége, olyan az értéke is. «Tudo-mánynál, királyságnál, államnál s egyháznál több és értékesebb.»¹ Aranyszájú Szent János szerint : becse-sebb az egész világnál. S miért is ne? Hisz Isten gyer-meke, Jézus testvére, a Szentlélek temploma ; Isten hasonmása, az isteni természet részese ; őrzői an-gyalok, anyja Mária ; a mennyország szeretetének tárgya s az Úr tulajdona. «Vivo ego Dominus . . . ecce omnes animae meae sunt.»² Értéke nagy. Tudni akarod : mennyit ér? Szent Péter közli a díjat, melyen az Istenfia megváltotta : «Non cor-ruptilibus auro vel argento redempti estis . . . sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi».³ Annyit ér, mint Krisztus vére ; többet a világ kin-cseinél, az egész világnál. Nagysága s fölsége előtt maga az Úr is meghajlik : «Cum magna reverentia disponis eos».⁴ Kérleli, inti, de nem kényszeríti ; akaratának szabadságához nem nyúl. Az Oltáriszent-ségben eledelül adja magát neki . . .

Testvér, a bányamérnök becsüli az aranyércet tartalmazó kvarcnak értékét, ha felülete érdes is, mert tudja, hogy az igénytelen burok kincset takar.

¹ Prohászka, i. m. 34.

² Ez. 18, 3.

³ I. Petr. 1, 18.

⁴ Sap. 12, 18.

Te is tiszteld a lelket, ha kevésbé vonzó hüvelyben is rejlik. Emeld fel s tisztítsd meg a porba hullott evangéliumi drachmát, a lelket, e végtelenül szép és értékes kincset.

A kereszténység lélekmeglátás s lélekkeltés volt, de még mindig nem élénk az emberek tudata a lélekről. Nem becsülik ezt az elásott, eltemetett, a szervezet által eltakart kincset. A te dolgod : az evangéliummal, az isteni tekintély fényével rámutatni a lélekre . . .

2. Az Úr Jézus példája és óhaja.

Az Üdvözítő titokzatos életének s áldozatos tevékenységének kulcsa : a lelkekhez való szeretet. Ezért lőn testté s lakozék köztünk, ez adta kezébe a kereszt pásztorbotját, ezért ontotta vérét. Kérdezd az édes Jézust : «Miért hagytad el a mennyországot s szállottál a bűnös, elátkozott földre? Miért cserélted fel az égi trónt a barlang jászolával? Miért öltözködtél kisdéd alakjába? Miért dolgoztál harmincéves korodig mesterember módjára, isteni felséged elrejtésével? Miért vegyültél a Jordán partján a bűnösök közé, mintha magad is rászorultál volna a bűntől való tisztulásra? Miért böjtöltél s imádkoztál negyven napon át a pusztában s miért engedted meg, hogy az ördög megkísértsen? Miért prédikáltál a kimerülésig? Miért tetted meg a legfárasztóbb utakat? Miért tűrtél szegénységet és nélkülözést, gúnyt, szégyent és gyalázatot? Miért izzadtál vért s szenvedtél halálgyötrelmet? Miért engedted meg, hogy hűtlen tanít-

ványod eláruljon, durva poroszlók ököllel verjenek s arcodba köpjenek, Heródes mint futóbolonddal bánjék veled, megostorozzanak, tövissel koronázzanak, a gyalázat fájára szegezzenek? Miért mindez, Uram, miért? . . . » S halljad az Úr választát : « A lelkekért, testvéreimért, örököseimért ! Kegyelmem és szeretetem, első fohászm s utolsó sóhajom, tanításaim és csodáim, példám és életem, verejtékem és könnyeim, szavaim és tetteim, a töviskorona, mely fejemet marcangolta, a szegek, melyek kezeimet s lábaimat átfúrták, a lándzsa, mely szívembe hatolt, a ruha, ostor, kötél, mely véremben ázott, minden göröngy és porszem, melyet véres verejtékemmel öntöztem, a keresztt, melyen függtem, vérem, testem, lelkem . . . mind-mind a lelkek üdvét szolgálták — «ut haereditatem capiant salutis.»¹ Mert elfogadtam a bűnösök meghívását, rágalmaztak : «Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus»,² — de nem törődtem vele, mert «non veni vocare justos, sed peccatores.»³ Sőt, ha a bűnösök nem mertek házukba hívni, meghivattam magam, mint Zachäus esetében : «Hodie in domo tua oportet me manere».⁴ A bűntől borzadtam, de a bűnöstől nem irtóztam : sebeit bekötöztem, olajjal s borral hegesztettem. Hogy a lelket megmentsem, a szívhez iparkodtam férközni : a halással a halfogásról, a vincellérrel a szőlőről, a földművessel az aratásról, a pásztorral a nyájról, a katonával küzdelemről s

¹ Hebr. 1, 14.

³ Matth. 9, 12.

² Matth. 11, 19.

⁴ Luc. 19, 5.

győzelemről, a kereskedővel gyöngyökről s nyereségről beszélgettem. S egy lélekért is szíves-örömet fáradoztam. Tudtam, hogy Szamariában egy lélek megmentésére lesz kedvező alkalmam s azért arra vettem utamat : «Oportebat eum transire per Samariam».¹ Fáradtan, éhesen ültem Jákob kútja mellett, de amikor ama tévelygő lélek közeledett, megfeledeztem testi szükségleteimről és csak egyre gondoltam, eggyel törődtem : ama lélek megmentésével. A lélekmentés, ez volt eledelem, ahogy tanítványaimnak is mondtam : «Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis».² S mindez kevés volt nekem : a lelkekért alapítottam az egyházat ; a pápa Szent Péter székén, a bíborosok vértanui ruhájukban, a püspökök és papok, a fólíánsok és disputációk, a kolostorok fegyelme . . . mind . . . mind . . . a lelkekért van. A lelkekért időzőm az Oltáriszentségben, a lelkeket várom szeretetem börtönében, a lelkekért tűrök minden hidegséget, megvetést s bántalmazást e szentségben, mert — «deliciae meae esse cum filiis hominum . . .»³

Ó, mennyire igazak az Írás szavai : «Domine, qui amas animas !»⁴ Uram, ki szereted a lelkeket !

Testvér, így szereti, így szomjúhozza az édes Jézus a lelkeket. Lépj hát a lelkekbe szerelmes, a lelkekért rajongó Jézus nyomába ! Lanyhasággal ne hiúsítsd meg vére ömlésének gyümölcsét, nehogy kénytelen legyen fájdalmasan felzokogni : «Quae utilitas in sanguine meo !»

¹ Joann. 4, 4.

² Joann. 4, 32.

³ Prov. 8, 31.

⁴ Sap. 11, 27.

3. Az Isten iránt való szeretet.

Mindnyájan tudjuk s érezzük, hogy nem szeretjük a jó Istent úgy s oly mértékben, amint Őt szeretnünk s szeretnünk kellene. S még fájdalmasabb s aggasztóbb a kétely, mely lelkünkben támad: szeretem-e egyáltalán Istent? Nem vagyok-e teljesen híján az igazi, természetfölötti, tökéletes szeretetnek Isten iránt? Nos, ha lelkiismeretünk tanuskodik, hogy a lelkeket szeretjük, érdekükben buzgólkodunk, értük erőnkhez s tehetségünkhöz képest dolgozunk: nyugodtak lehetünk, mert a buzgóságnak többféle motívuma van, de legtermékenyebb motívuma: az Isten iránt való szeretet.

A nagy, kifogyhatatlan buzgóság, az apostoli lelkület — láng, melyet az Isten iránt való szeretet tüze lövel. S amint kis tűznek kicsi, nagy tűznek nagy a lángja, úgy a lelkekhez való szeretet is az Istenszeretet fokától függ. Könnyű dolog ezt bizonyítani. A tudós másokat is iparkodik a tudománynak megnyerni; a művész másokban is iparkodik a művészet iránt érdeklődést kelteni; a politikus másokat is törekedik eszméinek megnyerni; még a gonosztevő is társakat keres. Csak természetes tehát, hogy aki Istent szereti, azt kívánja, hogy mások is szeressék, hogy mindenki szeresse.

Az Istent szerető lélek — apostoli lélek is egyúttal. S mennél jobban szereti Istent, annál apostolibb. Nincs hatalmasabb érv s meggyőzőbb bizonyíték az Istenszeretet mellett a lelkek szereteténél és semmivel sem szerezhetünk az Úrnak nagyobb örömet,

mint a veszendő lelkek megmentésével. A keresztény őskor remetéinek módjára barlangba vonulhatsz, böjttel s ostorozással sanyargathatod testedet, szent elmélkedéssel éjjel-nappal hódolhatsz az isteni Föl-ségnek, szétozthatod a szegények között minden vagyonodat: — mind e lemondás s áldozat Isten előtt nem ér fel egyetlen lélek megtérítésével. «Nul-lum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum; ille apud Deum in amore magis dives est, qui ad eius amorem plurimos trahit» — mondja Szent Gergely. Aranyszájú Szent János pedig: «Nihil adeo declarat, quis sit fidelis amans Christi, quam si fratrum curam agat, proque illorum salute gerat sollicitudinem; hoc maximum amicitiae erga Christum argumentum».

Ezzel érvelt Ammianus is, mikor Szent Özséb remetét a sivatag elhagyására nógatta. «Mondd, — így kezdte — kinek akarsz tetszeni?» «Uramnak s Istenemnek» — válaszolt Özséb. «Nos, ha Uradnak s Istenednek akarsz tetszeni, ne csak magadra gondolj, hanem felebarátaidra is. Az Úr meghagyta Illésnek, a nagy remetének, hogy hagyja el magá-nyát s éljen a gonosz világban, úgyszintén a második Illésnek is, Keresztelő Szent Jánosnak, ki szintén a pusztában nevelkedett, hogy menjen a Jordán part-jára, kereszteljen, prédikáljon és felebarátainak használjon. Neked sem itt a helyed, hanem ott, hol lelkeket hódíthatsz az Úrnak».¹ Ez hatott. Szent Özséb elhagyta barlangját s gondjaiba vette a lel-

¹ V. ö. Vaughan, Der junge Priester. 297.

keket, kiket Ammián rábízott. — Assisi Szent Ferenc is töprengett, mitévő legyen : csak a saját lelke megszentelésén fáradozzék-e, vagy felebarátainak lelki-üdvén is munkálkodjék. Rövid megfontolás után utóbbira határozta magát, mert, mint Szent Bonaventura megjegyzi róla : «Non se Christi reputabat amicum, nisi animas foveret, quas ille redemit».¹ Ha e nagy szent, ki alázatosságában kitért a papi méltóság elől, nem tartotta magát Krisztus barátjának, ha nem gondolja a lelkeket, hogyan képzelheti az Úr szolgája magáról azt, hogy Jézust szereti, ha nem buzgólkodik a lelkek megmentésén. Balga magatetszergéséből alaposan kijózaníthatja Szent Gergely megállapítása : *Quisquis virtutibus pollens gregem Dei pascere renuit, pastorem summum vincitur non amare*».²

Egyébként szólaltassuk meg a koronatanut, az Úr Jézust s idézzük lelki szemeink elé a Tiberiás tava mellett lefolyt emlékezetes jelenetet. Az Üdvözítő háromszor egymásután kérdi Pétert : «Simon Joannis, diligis me plus his?» Péter felel : «Etiam Domine tu scis, quia amo te».³ Szeretetéről biztosítja az Urat. Ám az Üdvözítő bizonyítékát, zálogát kívánja e szeretetnek. S hogy milyet, megfelel Aranyszájú Szent János : «Poterat dicere : Si me amas, abjice pecunias, jejunia exerce, super humum dormi, macera te laboribus ; nunc vero ait : Pasce oves

¹ S. Bonav. in Reg. s. Franc. c. 9.

² S. Greg. L. i. Past. c. 1.

³ Joann. 21, 17.

meas !»¹ Ha engem szeretsz, szeresd azokat, kiket én szeretek : legeltesd juhaimat, legeltesd bárányaimat ! És Szent Péter apostolkodása hev és tűz volt ; üdvözítette a lelkeket, mert szerette Krisztust.

Szent Pált is az Úr szeretete ösztönözte az apostolkodásra. Ő is, mintha hallotta volna az Urat : «Pál, szeretsz-e engem? Ó, ha szeretsz, akkor tudod, hogy mit tégy. Ments ! Üdvözíts !» És Pál ment és üdvözített ; százezreket kiemelt a bűn fertőjéből a kegyelem világába, számtalan lelket segített az örök dicsőségbe. A lelkekért hevült, mert szerette az Urat. Ez a szeretet ragadta őt, ez a szeretet volt az ő ura, ő pedig szolgálja.

Genuai Szent Katalin buzgósága is ebből a motívumból indult ki. Egy alkalommal így tépelődött : «Uram, azt parancsoltad, hogy felebarátaimat szeressem. Ám én csak Téged szerethetlek . . . Mit tegyek hát?» S mit felelt neki az Úr? «Leányom, aki engem szeret, annak azt is kell szeretnie, akit én szeretek ; szeretnie kell embertársait is, tőle telhetőleg előmozdítania kell lelkük üdvét s e törekvésében egy alkalmat sem szabad elszalasztania, ha áldozattal is járna.»²

Testvér, adósa vagy Uradnak mint ember, keresztény s főleg mint pap. Ezer okod van felsóhajtani : «Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?» Mivel viszonzom, mivel hálálom meg az Üdvözítő nagy szeretetét s fölséges ajándé-

¹ S. Chrys. De sacerdotibus lib. 2.

² Vaughan, i. m. 300.

kait? Ime, tudhatod már: lélekmentő hivatásod buzgó teljesítésével — «*animas rapere mundo et dare Deo*». Az Úr szomjúhozza a lelkeket, — ébressz a lelkekben te is vágyat az Úr után. Egy szentatya hagyta ránk e szép gondolatot: «*Sitit sitiri Deus*».

4. A felebaráti szeretet.

Már a királyi próféta idejében, mikor a világ emberszeretetről nem is álmodott, mondotta a Szentlélek: «*Mandavit unicuique de proximo suo*».¹ S hogy e parancs teljesítése milyen súlyos felelősséggel jár, kitűnik a Szentlélek következő szavaiból: «*Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus*».²

S ha valakinek, úgy az Úr szolgájának nem szabad kizárólag becses «én»-jével foglalkoznia s törődnie. Ellenkezőleg, — ahogy Szent Gergely mondja — «*singulis compassione proximus*»-nak kell lennie. A felebaráttal együttérezni, testi-lelki bajaiban segítségére sietni: főleg az ő kötelessége. Azért mondotta rólunk Aranyszájú Szent János: «*Curam fratrum gerere summa vitae nostrae*».³

S természetes, hogy a papot embertársainak lelke kell, hogy elsősorban érdekelje, hiszen azért «*elkipásztor*». A lelket kell látnia s éreznie mindenkiben, a lelkek üdve kell, hogy szeretetének s gondoskodásának főtárgya legyen. Minden szolgálatában először a lélek bajai iránt kell érzékkel bírnia s meggondolnia,

¹ Eccli. 17, 12.

² III. Reg. 20, 39.

³ S. Chrys. De sacerdot. c. 4.

milyen ennek az embernek a lelke s kié az? Istené vagy az ördögé? S mit tehetne érte? Mit tehetek a lelkekért? — ez a gondolat kell, hogy foglalkoztassa éjjel-nappal. Minden léleknek megvannak a maga örömei, reményei s gondjai. Ki érdeklődjék irántuk, ha a pap is elfordul tőlük? Ki siessen az anyagba fojtott, megmérgezett, bálványoknak hódoló, önmagukat lefokozó, meghasonlott, lázas, kapkodó, nyugtalan lelkek segítségére, ha ezt megtenni a pap is vonakodik? Ó, jaj! «Cadit asina, et est, qui sublevet eam; perit anima, et nemo est, qui reputet»¹ — kiált fel Szent Bernát. Milyen felelősség s milyen következmények! «Etiam si sancte vivas, periisti».²

Ne hidd, hogy az irgalmasság testi cselekedeteinek gyakorlásával, nevezetesen nagyobb szabású anyagi jótékonyossággal, alamizsnaosztással jóváteheted a lelkek gondozásában tanúsított hanyagságodat. Az anyagi áldozatkészség is diszünkre válik, de emellett nem szabad megfeledkeznünk főkötelességünkről — a lelkek megsegítéséről, felkarolásáról, pasztorációjáról; nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy az egyházatyák, ama nagy papok, megtérítették a világot dacára annak, hogy — mivel maguk is szegények voltak — maguk is kértek, nem pedig adtak alamizsnát, hogy híveink tiszteletére s szeretetére az esetben is számíthatunk, ha — feltéve, hogy magunk is szegények vagyunk — üres kézzel jövünk hozzájuk, mert érzik, hogy az Úr szolgája, ki a híveket a hit és

¹ S. Bern. De cons. 1. 4. c. 6.

² S. Prosp. De vita cont. lib. i. c. 4.

Isten alamizsnáiban részesíti, mindenkor az ő legnagyobb jótévőjük. Nagyok vagyunk, amikor inséget s nyomort enyhítünk s özvegyek s árvák áldanak minket, ám sokkal nagyobbak vagyunk s nagyobbbat cselekszünk, amikor egy eltévelyedett lelket Istenhez vezetünk. «Si immensas pecunias eroges, plus tamen efficies, si converteris animam.»¹

Miért? Könnyű a felelet e kérdésre annak, kinek a mennyországról s örök kárhozatról szóló tan nem dajkamese.

Az irgalmasság testi cselekedetének hatása mulandó : az éhező újból megéhezik, a szegénynek adott ruha újból lerongyolódik, a beteglátogatás csak egy ideig tart. Ám, ha testvéred számára megnyitod a mennyei Jeruzsálem kapuját, ha gondosságod révén részesévé lesz ama örök s minden emberi fogalmat meghaladó jutalomnak, melyről az apostol mondja : «oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt eum»,² ha beavatkozásod és közreműködésed folytán örökké gyermeke marad az Atyának, ki a mennyekben van : — atyánál s anyánál nagyobb jótévője, azt is mondhatnók : Megváltója vagy . . . Nem sarkal-e gondolat a lelkek iránt való lelkes szeretetre, a lelkekért való áldozatos munkára?

Ha pedig ez is hidegen hagy, gondolj az örök kárhozatra! A vigasztalanság örök éjjeléből feléd száll a jajveszékelés : «Crucior in hac flamma . . .»³ Igaz,

¹ S. Chrys. De sacerdotibus.

² I. Cor. 2, 9.

³ Luc. 16, 24.

hogy a kárhozottak maguk okai vesztüknek : életükben rendelkezésükre állott az Úr kegyelme, látták a pokol örvénye fölött emelkedő tilalomfát, Krisztus keresztjét. Mégis, ki merné tagadni, hogy sokan közülük üdvözültek volna, ha jámbor, buzgó lelkipásztoruk lett volna. Földi életükben szembeszálltak a Fölséggel, mert nem volt, aki imádására tanította és sarkalta volna őket. S elérte őket a «második halál», mert nem volt, aki élni tanította volna őket. Hát nem megrázó gondolat ez? Nagy felelősség terheli a váltóőrt, ki a váltókat kezeli; jaj neki, ha hibás váltóállítás miatt kisiklik a vonat s emberélet pusztul el ! Ha a földi igazságszolgáltatás büntető kezeiből ki is siklik, lelkiismerete nem engedi nyugodni. Mi vár rád, ha vigyázatlanságod s lanyhaságod miatt csak egy lélekben is kialszik a kegyelem világa s Isten átkával terhelten lépi át az örökkévalóság küszöbét... «Erit anima tua pro anima ejus . . .»

Testvér, szeresd a lelkeket és szereteted szárnyain emeld a Krisztus napsugaras birodalmába azokat, kik szeretet nélkül élnek, vigasz nélkül szenvednek és remény nélkül haldokolnak. Ha nem él s nem ég benned a lelkek megmentésének vágya, nem szeretted felebarátaidat : «Zelus est affectus amoris ; qui non zelat, non amat».¹ Ha pedig nem szeretted őket, máris meghaltál : «Qui non diligit, manet in morte...»²

¹ S. Aug. in Ps. 118.

² I. Joann. 3, 14.

5. Az apostolok s apostoli lelkek példája.

Szent Jeromos írja : «Episcopi et presbyteri habeant in exemplum apostolos et apostolicos viros; quorum honorem possidentes habere nitantur et meritum». Püspökök és papok az apostolok s apostoli férfiak példáját kövessék !

Az apostolok közül főleg Szent Pál, a nemzetek apostola, Chamberlein szerint a kereszténység legnagyobb férfia, ragadja meg figyelmünket a lelkek iránt való lankadatlan, hősies szeretével, mely apostoli levelein, írásain mint vörös fonál húzódik végig. Mutatóul elég legyen e néhány idézet : «Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror?»¹ «Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris.»² «Omnium me servum feci, ut plures lucrificerem.»³ «Omnia sustineo propter electos, ut et ipsi salutem consequantur, quae est in Christo Jesu cum gloria coelesti.»⁴ «Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis.»⁵ «Filioli mei, quos iterum parituro, donec formetur Christus in vobis.»⁶ És így tovább . . .

S írásait tetteivel nyomatékozta. A biblikusok és történettudósok szerint alacsony, gyöngé testalkatú férfiú volt. Azt is tudjuk róla, hogy állandóan betegeskedett. S e törekeny testű férfiú mégis csodáit

¹ II. Cor. 11, 29.

² II. Cor. 12, 15.

³ I. Cor. 9, 19.

⁴ II. Tim. 2, 10.

⁵ Rom. 1, 3.

⁶ Gal. 4, 19.

művelte a szellemi produktivitásnak s fizikai munkakészségnek. Az egész világ volt munkatere. Örökké emlékezetes vándorútjai tanuskodnak, hogy az akkori kultúrvilág minden részét keresztül-kasul bejárta — az evangélium, a lelkek kedvéért. A római birodalom egész területe, a Földközi-tenger egész vidéke volt vándortere. Ahová a római légiók hatoltak, amily messzire a római sasok repültek, oda s oly messzire vitte a kereszt zászlaját. Aki apostoli vándorlásai-ban a térképen követi és csak azokat a helyeket jegyzi meg, ahol hosszabb-rövidebb időre megállapodott : Palesztina, Syria, Kisázsia, Phrygia, Galatia, Macedonia, Korinthus, Athén, Róma s minden valószínűség szerint Spanyolország is, tehát az Eufrat és Ebro között fekvő rengeteg területet, — az egyik csodálatból a másikba esik s mint vándornak bizonyára Szent Pálnak ítéli oda kortársai közül a világrekordot. A lelkek iránt való szeretet szárnyain bejárta a világot, ahogy Aranyszájú Szent János mondja róla : «Quasi pennatus peragravitorem». Városhól-városba, tartományból-tartományba, néptől-néphez ment, hogy győzedelmes hadvezérként lelkeket hódítson a kereszt vallásának. S ami különösen említésreméltó, főleg a nagyvárosokat kereste fel, ahol a legtöbb és legnehezebb munka várt rá. Egy emberöltőt töltött az Úr s a lelkek szolgálatában, biztos jövedelem nélkül, keze munkájával szerezve mindennapi kenyerét. «In multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis . . . per gloriam et ignobilitatem,

per infamiam et bonam famam»¹ — hirdette az üdvösség tanát és szaporította a választottak számát. Látomásai egyikében egy férfiú kérlelte: «Transiens in Macedoniam, adjuva nos!»² Hívták a lelkek s ő nem habozott; azonnal útnak indult, amint Szent Lukács írja: «Ut autem visum vidit, statim quaesivimus proficisci in Macedoniam».³

S mi sarkalta, mi lelkesítette Pált? Hol találjuk meg a kulcsot, mellyel bámulatos munkakedvének s munkabírásiának titkához férközhetünk? Nos, ő maga megfejtette a talányt: «Caritas Christi urget me»⁴ — a Krisztus szeretete hevítette áldozatos, pihenést nem ismerő tevékenységre a lelkekért... «Necessitas mihi incumbit...» Dolgozott, buzgólkodott, égett... Hajtotta egy hatalmas erő, egy heves és szent szenvedély..., Szent Ágoston szerint: a luminosissima, flagrantissima caritas, ineffabilis potestas. Ragadta a szíve, ragadtatott s azért tiltakozott minden dicséret ellen.

Szépen, találóan jegyezte meg róla az egyházi szónokok fejedelme, Aranyszájú Szent János: «Cor Pauli, Cor Jesu!» Pál szíve Jézus szíve volt! S e megállapítás elég annak meglátására, hogy miért szerette olyan nagyon a lelkeket, miért fektetett be mindent, örömet, gondot, szabadságot hivatásába, miért élt s halt a halhatatlan, Krisztus vérével megváltott lelkekért...

Testvér, feléd is száll a lelkek sóhaja. «Adjuva

¹ II. Cor. 6, 4.

² Act. ap. 16, 9.

³ Act. ap. 16, 10.

⁴ II. Cor. 5, 14.

nos !» «Jöjj és segíts !» — kiált feléd a betegágyban sínylődő, fájdalmai alatt roskadozó, lelkiismerete mardosásaitól meggyötört, az örökkévalóság küszöbét átlépni készülő beteg. «Életem napjait bűnben töltöttem, Istenemről megfélelkeztem, de most, hogy az Úr keze nehezedik reám s a halál csontos keze fojtogat : látom gonoszságomat és az örvényt, melybe zuhanni készülök. Krisztus papja, egyedül te menthetsz meg. Jöjj és siess hát ! Epedve várlak, lelkem orvosát !» — «Jöjj és segíts !» — kérleli a szegény bűnös, ki bűncinek béklyóit évek óta hordozza. Talán inkább szerencsétlen, mint megátalkodott ; talán ama beteghez hasonlít, ki harmincnyolc évig várakozott Bethesda tava mellett, de nem talált irgalmas embert, ki alkalmas pillanatban a vízbe segítette volna. Neked könyörög hát, feléd tárja karjait s rimánkodik : «Adjuva nos !» — «Jöjj és segíts !» — esengnek a gyermekek. «Még hófehér a lelkünk, még a Szentlélek mocsoktalan temploma. Szívünk televény, mely minden fajtájú magot befogad, búzát is, de konkolyt is. Akaratunk még hajlítható, jobbra is, de balra is. Krisztus papja, a te kezeden a mi sorsunk, üdvösségünk vagy kárhozatunk. Hintsd szívünkbe az üdvöztető tannak magvait ! Áraszd lelkünkbe az isteni szeretet sugarait ! Alapozd meg erényünket, őrizd ártatlanságunkat s ég és föld előtt hálát rebegünk majd neked az ítélet napján. Barátunk s atyánk, ne hagyj el, jöjj közénk és gyámolíts minket ! Adjuva nos !» — Testvér, nem kell Macedóniába menned, közelebb is találsz Istent szomjazó lelkeket . . .

A többi apostolt is a «zelus animarum» foglalta le. Érzékük volt a lelkek iránt. Megéreztek bajaikat s megesett a szívük rajtuk. Mindnyájan -csak egy vágytól égtek, egy gondolatnak éltek: «Domine, da mihi animas». Amikor lelkek gondozásáról, neveléséről, gyógyításáról volt szó, nem kíméltek áldozatot s fáradozást. Valamennyien egy célt követtek: lebilincselni a lelkeket Krisztusnak... E vonások valamennyi apostol lelkén feltűnnek, Péterén, Pálén, Jánosén stb. ...

Utóbbi — amint Alexandriai Kelemen írja¹ — egy alkalommal Ephezus mellett egy városba érkezett, ahol egy ifjút vett észre, kiben jóra hajlandó, fogékony lelket sejtett s azért őt a püspök különös gondjába ajánlotta. A püspök meg is ígérte, hogy pártfogásába veszi s ígéretét be is váltotta: házába fogadta, felnevelte, végül megkeresztelte. Ám, mi történt? Az ifjú rossz társaságba került, elzüllött s végre egy rablóbanda vezére lett s rablásaival, gyilkosságaival túltett társain. Midőn Szent János idők múltán ismét abba a városba jött, érdeklődött az ifjú után, kit a püspök kezeire bízott. Ekkor ez — ősz aggastyán volt már — könnyezve így felelt: «Az ifjú, kire gondolsz, már meghalt: szakított Istennel s rablógyilkossá lett». Az apostol e hír hallatára fájdalomában széttépte köntösét, elhagyta a templomot s neki ment a hegyeknek, melyeken a rablók tanyáztak. Csakhamar elfogták s a haramiavezér elé álli-

¹ Clem. Alex. «Quis Dices salv.» Euseb. Hist. Eccl. lib. 3. cap. 23.

tották, ki nem volt más, mint a tékozló ifjú. Ez, miután ráismert az apostolra, szégyenében elfutott. Ám Szent János sem volt rest ; megfélekezve öreg koráról, utána iramodott s hangosan kiáltott : «Fiam, miért menekülsz előlem, ki atyád és védetlen aggastyán vagyok. Ne félj, nincs okod a kétségbeesésre ! Felelősséget vállalok érted az Úr előtt. Ha kell, szívesen meghalok érted, amint Krisztus is meghalt értünk. Lelkemet adom lelkedért, csak állj meg és higgy !» Az ifjú erre megállt, eldobta fegyvereit, sirva fakadt és hangos szóval, töredelmes szívvel megvallotta vétkeit. Szent János pedig lábaihoz borult, megcsókolta jobbját, visszavezette a városba és csak akkor hagyta el, mikor már teljesen kibékült az egyházzal s Istennel és javulásának komoly tanujelét adta.

Ime, testvér, így cselekszik a lelkek üdvét szíven viselő apostol s így kell neked is cselekedned s jóra igazítanod a gondjaidra bízott lelkeket. Sok üdvös tanulságot merithetsz ez elbeszélésből, mely mintegy alapvonásait körvonalozza ama tevékeny buzgóságnak, mellyel a lelkipásztornak a lelkek ügyét fel kell karolnia. «Szent János az ifjúban jóra hajlandó, fogékony lelket sejtett.» Te is éber, fürkésző szemmel járj körül, nézz a lelkekbe, keresd a világias életnek hamuja alatt rejtőző gyöngyöt, gondozd az egyeseket, bibelődjél velük, bátorítsd az aggódókat, biztasd a fáradtakat. «Az apostol fájdalmasan szétépte köntösét.» A lelkipásztornak, ki az apostollal mondhatja : ti vagytok koszorúm s örömöm, — vannak édes, fölséges, diadalmas, isteni örömei ; —

ám mély és megrendítő fájdalmai is, főleg amikor látja, hogy egyik-másik híve örületében az örök szomorúság s a pokol veszedelmébe rohan. János széttépte köntösét, mert a fájdalmas hír, melyet a püspök vele közölt, szétszaggatta szívét. Ő, aki fölérti s viszonzza Krisztus szeretetét, az gyötrődik, amikor látja, hogy az örök Szeretetet nem szeretik. S aki szereti testvéreit, megesik a szíve rajtuk, ha látja, hogy a sötét éjfélt többre becsülik a napsugárnál, a kint az örömnél, a kárhozatot Isten kegyelménél. Ám a szeretet e fájdalma nem gyümölcstelen. A szeretet hisz, — hiszi, hogy az evangélium ereje természetfölötti, a kegyelem ereje pedig végtelen, — a szeretet remél, — reméli, hogy Krisztus juhocskája, ha el is téved, ha tövisbokrok között fön is akad, újból ráakad a jó Pásztor aklára. S e rémény kitaratásra s áldozatra inspirál. «Szent János nem volt rest; megfeledkezve öregkoráról, utána iramodott.» Igen, ez hű képe a jó pásztornak, aki szorgos s éles szemmel kutatja, keresi az elveszett bárányt s hogy megtalálja, utána megy a hegyekre, vadonba, pusztaságba. Így tett Szent János s így tesz száz meg száz derék lelkipásztor. «Szent János az ifjú lábaihoz borult, megcsókolta jobbját s visszavezette a városba.» Az Úr szolgálja nem taszítja el a bűnbánót, hanem leereszkedik hozzá, megalázkodik előtte s felemeli; az alázatosság s részvét megédesíti komoly intelmét s megnyugtatja a bűnbánó lelkét. Testvér, tanulj Szent Jánostól apostoli lelkületet: mentsd a lelkeket, óvd őket a büntől, járj utánuk, keresd s kérd őket, hogy térjenek Jézushoz!

S nézd azután hosszú sorozatát az apostoli lelkeknek, kik Szent Pál s Szent János örökébe léptek, életüket a lelkek üdvözítésére szentelték, dolgoztak, buzgólkodtak, égtek a lelkekért . . .

Aranyszájú Szent János, Szent Pál gondolatainak felséges magyarázója s tolmácsa, egyik szentbeszédében felkiáltott : «Ó, vajha megmutathatnám, mennyire szeretlek titeket. Semmi sem olyan kedves nekem, mint ti, még szememvilága sem. Ti vagytok atyám, anyám, testvéreim s gyermekeim. Szívesen vakulok meg ezerszer, ha ezáltal lelketeket megmenthetem. Millies optarem ipse caecus, si per hoc liceret animas convertere».¹

Szent Bonaventura megvallja, hogy örömet meghalna annyiszor, ahány bűnös van a világon, ha őket ezáltal megtéríthetné.²

Szent Nilust egy alkalommal felkereste III. Ottó, német császár ; a szent remete oly meggyőzően beszélt a földi javak mulandóságáról, hogy a mélyen megilletődött császár felkiáltott : «Isten szolgája, birodalmam melyik kincsét ajándékozzam neked?» Mire a szent így válaszolt : «Birodalmad valamennyi kincse között csak a te lelkedet kívánom».

Loyolai Szent Ignác hajtogatta, hogy ha bizonyosan tudná is, hogy rögtöni halállal kimúlván üdvözülni fog, mégis kész volna tovább élni s üdvösségét kockáztatni, csak hogy több lelket bilincselhessen Krisztushoz.

¹ S. Chrys. Hom. 3. in Act. apost.

² S. Bonav. Stim. div. amor. p. 2. c. 11.

Szent Teréz a szentek életét olvasgatva megjegyezte: «Az apostoli férfiak több örömet szereznek nekem, mint a vértanuk, mert a bűnösök megtérítésével Isten dicsőségét jobban előmozdították». Különös nagyrabecsüléssel tüntette ki a lelkek megmentésén fáradozó apostoli munkásokat; ha valamelyikük megbetegedett, sokat imádkozott érte, ha pedig meghalt, szokása ellenére keservesen megsiratta. Kolostorait is — mint «A tökéletesség útja» című könyvében említi — a lelkek javára alapította; apácáinak is meghagyta, hogy főleg az apostoli lelkületű papokért imádkozzanak.

Xavéri Szent Ferenc oly szoros kapcsolatban élt Istennel, hogy bizonyos mértékben már a földön élvezte a megdicsőült lelkek örömét. Ám boldogsága fölött sötét felhő borongott... Az a tudat, hogy millió meg millió lélek még nem ismeri az Urat, nem hagyta nyugodni. Ezeket a lelkeket is akarta Krisztushoz vezetni s boldogítani s azért nem akart jámbor elvonultságban élni, hanem keresésükre indult. Szinte hihetetlen, hogy az akkori közlekedési viszonyok mellett hol fordult meg, verejtékes munkával, betegápolással, hitoktatással, prédikálással, a szentségek kiszolgáltatásával, egészségének, életének a lelkek szolgálatába való belenevelésével nevelve a szent kereszténységet. Két szó hiányzott szótárából, az «elég» s a «lehetetlen.» Mindig többet akart dolgozni a lelkekért s mikor róluk volt szó, nem ismert lehetetlenséget. Midőn egy alkalommal eltéríteni akarták ama szándékától, hogy egy sziget vad, vérszomjas pogány lakosságát felkeresse, azt felelte: «Ha e sziget

földi kincsekben bővelkednék, a kereskedők bizonyára nem kerülnék el ; s én megijedjek a veszedelmektől, amikor Krisztus vérével megváltott lelkekről van szó?» Máskor meg nehezen megközelíthető vidékre akart jutni, de nem volt, aki oda kalauzolja. Végre akadt egy utas, aki hajlandó volt őt útítársul fogadni, de csak azon feltétellel, ha málháját ő viszi. S a szent, csakhogy az ottlakó pogányoknak az evangéliumot hirdethesse, örömet vállalta a hordár szerepét ; vezetője kényelmesen, lóháton tette meg az utat, míg ő gyalogszerrel, mezítláb, görnyedt hátán óriási terhet cipelve, tüskön-bokron át loholt, lihegett mellette, ösvényt taposva magának a lelkekhez . . . Izzó szívvél úgy lelkesült, úgy buzdukt a lelkekért, akár az a «Paulus insaniens», kiről Festus azt hitte, hogy a szeretet megzavarta . . . Negyvenhat éves volt, amikor apostoli életének fonala megszakadt s ebből tíz év elegendő volt neki ahhoz, hogy a lelkek százezreiben a hit fényét kigyujtsa . . .

Regisi Szent Ferenc szintén csak tíz évig fáradozott apostoli munkában, de mily szenvedéllyel s eredménnyel ! Ez apostoli férfiúnak képét az egyház néhány szóval ecseteli hivatalos imájában : «Deus, qui ad plurimos pro salute animarum perferendos labores, beatum Franciscum mira charitate et invicta patientia decorasti» etc. Csodálatos szeretettel, legyőzhetetlen türelemmel szolgált a lelkeknek. Mint misszionárius télidőben meredek hegyeket mászott, sebes folyékon átgázolt, úttalan utakon négykézláb kúszott előre, hevülve a lelkek iránti szeretettől . . . Néha-néha megállapodott, hogy a szétszórt, erdei

lakóknak az üdv ígét hirdesse . . . Éjjeleken át gyón-
tatott . . . «Mira charitate et invicta patientia» mun-
kálta a lelkeket. Egy alkalommal az ördög földi csat-
lósai arculütötték, ököllel verték, földre teperték,
rúgták s ő csak annyit mondott : «Boldog vagyok,
hogy legalább valamit szenvedhetek a lelkekért,
akikért az Üdvözítő oly sok és rémes kínokat szen-
vedett». Negyvennégy éves korában megbetegedett
s érezte, hogy nem épül fel többé ; ám megígérte,
hogy Lalouvexben missziót fog tartani ; nagy soka-
dalom gyűlt össze, hogy Isten ígét hallgassák . . .
Ment hát, mennie kellett, ragadta a hév, vonzották
a lelkek, mint a mágnes a vasat . . . Betegen lát hozzá
az igehirdetéshez, a lelkek munkálásához ; állapota
súlyosbodik, de ő nem pihen, sőt megkettőzi mun-
káját. Végre összerogy . . . Akarata ellenére elviszik
egy kunyhóba, lefektetik szalmazsákra . . . Alighogy
feleszmél, nyomorult fekhelyén folytatja a gyón-
tatást . . . S ez apostoli munka közben leheli ki apos-
toli lelkét . . . Utolsó szavai voltak : «Testvérem,
nagyon boldog vagyok . . .» Ah, igen, elhisszük, hisz
édes, felemelő, boldogító érzés apostolnak lenni, a
Krisztus drága vérével megváltott lelkekért élni-
halni . . .

Szalézi Szent Ferenc, ki szintén szívvel-lélekkel
beleállt az apostoli munkába, ezt írja : «E napok-
ban óriási hegyeket láttam, melyeket tiz lábnyi ma-
gasságban hó és jég borított. S mialatt e hegyeket
csodáltam, azt mondták nekem a szomszédos völgyek
lakói, hogy egy szegény páásztor elveszett tehenének
keresése közben mély szakadékba zuhant s ott meg-

fagyott. Istenem, — gondoltam magamban — e pásztor nagyobb buzgalommal kereste tehenét, mint én bárányaimat !»¹

Dömjén, a bélpoklosok apostola, élete javakorában a bélpoklosok szigetére hajózott s undok kör áldozatául dobta üde testét — a lelkekért.

Hofbauer Kelemen, Bécs szent apostola mondotta : «Vajha megtéríthetném az összes hitetleneket s eretnekeket ! Vállaimon vinném őket Krisztus aklába».

P. Robiano, Szent Domonkos fia, Berlin apostola, «a moabiti szent», életírója szerint vadmacskaként leselkedett a szegény bűnösökre s ha megcsípte, szelíd bárányként bánt velük ; egyrésztől torkon ragadta, másfelől szívére vonta őket. Oly ernyedetlenül dolgozott a lelkek üdvén, hogy egyik oltártestvére egy alkalommal tréfásan megjegyezte : «Ha ön meghal, nem részesülhet egyházi temetésben : az öngyilkosok temetőjében a helye».

Szienai Szent Katalin tiszteletteljesen csókolgatta az apostoli lelkületű papok lábnymait. A lelkekért való rajongásában gyakran felkiáltott : «A pokol kapuja elé szeretnék állni, hogy visszatartóztassam a kárhozatba rohanó lelkeket».

Pazzi Szent Magdolna annyira átérezte a lelkek szomorúságát s nyomorát s oly mély szánsalommal viseltetett irántuk, hogy szinte betege volt e krisztusi érzésnek s hangulatnak. Xavéri Szent Ferenc apostoli sikereiről értesülván, elájult afelett érzett fájdalmá-

¹ Camus, Der Geist des heil. Franz von Sales. 135.

ban, hogy nem vehet részt a szent hithirdető apostoli fáradaiban s nem onthatja véré a lelkekért. Álmaiban is a pogányok megtérítésével s a lelkek megmentésével foglalkozott. «Irigylem a madarak sorsát, — mondogatta — mert azok oda repülnek, ahová akarnak. Volnának csak szárnyaim és elhagyhathnám zárdámat fogadalmam megsértése nélkül: még ma repülnék Indiába, magam köré gyűjteném a szegény pogány gyermekeket, megtanítanám őket szent hitünk alapigazságaira s Jézushoz vezetném őket». Reggelenként így szólt növendékeihez: «Kedves leányaim, kérjük Istent, mentsen meg ma annyi lelket, ahány lépést teszünk ma a zárdában, ahány szót ejtünk ki az officiumban, ahány tűszúrást teszünk kézimunkánkban». Más alkalommal pedig ezt mondá: «Ha az Úr, mint egykor Aquinói szent Tamást, megkérdezne, hogy mit kívánok jutalmul fáradozásaimért és szenvedéseimért, azt felelném: A lelkek üdvösségét». A feszületet kebléhez szorítva így buzduzt: «Édes Jézusom, te véredet ontottad s meghaltál a keresztfán a lelkekért; bárcsak én is onthatnám véremet s áldozhatnám fel életemet a lelkekért!» S noha ennyire szerette s nagyrabecsülte a lelkeket, mégis vádolta magát s felzokogott: «Sírok, mert úgy tetszik, hogy keveset vagy éppen semmit sem tettem a lelkekért . . .»

Ama karinthiai plébános is megható tanujelét adta a lelkek iránt való áldozatos szeretetének, ki, bár maga is súlyos beteg volt, viharos éjjel hordágyon vitette magát a spittali hegyeken lakó hívéhez, hogy a haldoklók szentségeivel ellássa s e krisztusi szí-

vesség tanusítása után haldokló híve mellett lehelte ki lelkét.

Vagy mennyire izott a lelkek szeretetétől az a szegény cseléd (Campenac Armella, † 1671), ki önmagáról így nyilatkozhatott: «Szerelmesemnek lelkeket iparkodtam meghódítani. A pokol kínjait is kész lettem volna elviselni, ha azzal egy lelket is, melyért meghalt az én Szerelmem, megőrizhettem volna a kárhozattól. A lelkeket sirattam, a lelkekért égtem, éjjel-nappal értük imádkoztam. Hiszen testvéreim ők, — szóltam az Úrnak — kiket szent Fiad vérével megváltott: mentsd meg hát őket Fiadhoz való szeretetből! Szánalmas vakok ők, kik nem tudják, mit cselekszenek. Ha jobban ismernének Téged, nem bántalmaznának. Kínzó gyötrem s halálos félelem tépte szívemet, valahányszor testvéreim pusztulására gondoltam s a bűnhődésre, mely rájuk vár. Az utcákon s köztereken hangosan szerettem volna felpanaszolni vakságukat, hálátlan-ságukat s makacsságukat, melyet Isten, a legfőbb Jó iránt tanusítanak. Minden ember fülébe szerettem volna dörögni, hogy szakítson a bűnnel és szeresse Istent. Uram, ha hatalmamban állana, szereteted tüzebe vetném az embereket . . . Vagy engem szólíts ki e világból, vagy add, hogy a bűnt száműzhessem a világból, mert nem tudok élni, ha látom, hogy Téged sértegetnek».¹

És a sok-sok névtelen apostoli munkás, kiknek nevei nincsenek az Egyház annaleseiben megörökítve,

¹ Geiger, Die priesterliche Liebe Jesu Christi. 52—53.

de annál ismeretesebbek az Úr előtt . . . A lelki-pásztorok, kik a világtól és kultúrától távoleső, hegyek közé ékelt, hónapokon keresztül megközelíthetetlen, rongyos falvakban töltik életüket — a lelkekért ; a kórházi lelkészek és betegápoló apácák, kik az emberi nyomorúság, betegség és fogyatkozás gyűjtőhelyein, bénák és inaszakadtak, vízkórosok és nehézkórosok, lázbetegek és elmebeteg, haldoklók és halottak között élnek, fáradoznak s hervadnak — a lelkekért ; a fegyházi lelkészek, kik a társadalom kitagadottjaival, az emberiség salakjával érintkeznek — a lelkekért ; a buzgó hitoktatók, kik a gyermekek között maguk is gyermekekké válnak — a lelkekért . . .

És a misszionáriusok, a Krisztus-gárda e láng-lelkű hősei, kik Amerika pusztáin, Afrika őserdeiben, a Ganges partján, az óceán szigetein, hómezőkön s porsivatagokon, sokszor fakéreggel s gyökérrel táplálkozva, a szent edényeket s ruhákat az egyik missziótelepről a másikra ládákban vállukon hordozva, az éghajlat veszedelmeivel s a pokol csatlósainak fondorlataival küzködve, egészségük, vérük feláldozásával, életük kockáztatásával keresik a lelkeket . . . Milyen egyéniségek és jellemek, mennyi pihegés és áldozat, milyen vágy és tűz, milyen szomjúhozása és értékelése az emberi léleknek és milyen szemrehányás a lelketlen, lanyha papoknak ! . . .

Testvér, buzduljunk e példákön, melegedjünk e tűznél, járjunk ez apostoli lelkek iskolájába, dolgozzunk a Krisztus szerelméért, hozzuk meg az életnek minden áldozatát a lelkekért !

6. Becsületbeli kötelességünk.

Becsületes ember teljesíti kötelességét, melyet vállalt, mert így parancsolja önérzete s lelkiismerete ; eleget tesz kötelességének akkor is, ha áldozattal jár, sőt életébe kerül.

A pap is vállalt kötelességet s munkateret : a lelkek művelését, megmentését, üdvözítését. Das Material der Priesterarbeit ist die Menschenseele.

Szent Ágoston mondotta egyik szentbeszédében : «Úgy tetszik, mintha két személyt egyesítenék magamban : keresztény és pap vagyok ; keresztény magamért, pap pedig felebarátaimért». Ugyanezt mi is mondhatjuk. Ha Istennek szolgálunk s lelkünket megszenteljük, azt a kötelességet teljesítjük, mellyel Istennek s önmagunknak tartozunk. Ám egyúttal papok is vagyunk s mint ilyenek felebarátaink lelkével is tartozunk foglalkozni, mégpedig nem szívésségből, hanem «ex offo», kötelességszerűen.

7. Önérdékünk.

Ez a motívum is mérhetetlen, kifogyhatatlan buzgóságra sarkalhat minket.

a) A lelkek üdvén való munkálkodás fenséges hivatás.

«Nihil tam divinum, quam cooperari Deo in salvandis animis.» S valóban : Isten, ki nélkülünk teremtetten a világot, nem akarja nélkülünk megmenteni, hanem segédeivé fogad, munkatársaivá avat minket. Milyen bizalom, mekkora megtisztel-

tetés! Az Atya-Isten kezünkbe fekteti dicsőségét (gloria externa) s bizonyos értelemben védencünké válik, mi pedig ügyvívőivé. A Fiú-Isten ránk bizza a megváltás művének gyümölcsöztetését s alkalmazását, reális és titokzatos testét. A Szentlélek-Isten a lelkekben való titokzatos működésének nagy részét a mi munkánkhoz fűzi. Mi vagyunk — mint Szent Prosper mondja — a «ianitores coeli»; mi vagyunk építőmesterei ama mennyei Jeruzsálemnek, mely — az egyház kifejezése szerint — «de vivis et electis lapidibus» épül. Az egyház állapota s működése nem kis részben tőlünk függ, mert mi lenne az egyház, mivé lennének a lelkek papok nélkül?

Van-e, létezik-e fenségesebb hivatás a mienkénél?

Nem alkalmas e meggondolás arra, hogy a lelkek iránt való tevékeny s áldozatos szeretetre hevítse az Úr szolgáját?

b) Édes és tiszta öröm éleszti az apostoli lelkipásztor szívét.

Igaz, hogy a lelkek munkálása bánattal is jár, hogy minden apostol testvéreinek botlásai s érzéketlensége miatt szenved és aggódik. De azért a jó pásztor — mint Prohászka mondja¹ — nem világfájdalmas alak; vannak isteni örömei; belefolyik lelkébe a legédesebb érzés, mely az eget betölti, erős, fölséges, diadalmas öröm. A jó Isten nem hagyja szolgáit vigasz nélkül s már itt a földön bőven kárpótolja a lelkekért való tépelődésért s önemésztésért.

Mások is örvendeznek, igaz; a földmives örül a

¹ Prohászka, Elmélkedések az Evangéliumról. 378.

bő termésnek, a kertész virágainak, a tudós sikereinek, a művész hódításának, a hadvezér diadalainak, a milliomos vagyona gyarapodásának, az atya gyermekeinek, — de mindez eltörpül a papi szív magasztos örömei mellett.

Szent János említi ama örömet, melytől szíve kitágult, amikor hallotta, hogy tanítványai az erény útján haladnak: «Gavisus sum valde . . . Majorem horum non habeo gratiam, quam ut audiam filios meos in veritate ambulare».¹ Nagyon örülök . . . Így ujjong a lelkipásztor is, amikor látja, hogy nyája a tökéletesség útján halad, az áldozók száma szaporodik, a templom ünnep- és vasárnap zsúfolásig megtelik s ő is az apostol szavaival fordulhat lelki gyermekeihez: «Fratres mei charissimi, et desideratissimi, gaudium meum et corona mea»,² amikor a kedves gyermekeket a nagy napra való buzgó s alapos előkészítés után először vezeti az Úr asztalához, amikor a szegény bűnös megtérését elősegíti és pusztá, elárvult szívébe Isten kegyelmét s békéjét önti, amikor a haldokló, bűnben megőszült férfi oly bensőséggel csókolja felszentelt jobbját, mintha első szerelmének csókja lenne, megtört tekintetével őt keresi s hálásan rebegi: «Isten fizesse meg!», amikor lecsukja a haldoklónak szempilláit és szinte kezeiben viszi a szenvedés és feloldozás kegyelmében megtisztult lelkét Isten színe elé . . . Ó, ez a vigasz mégér sok gondot, aggodalmat és munkát! Ezt a vigaszteljes, isteni

¹ III. Joann. 1, 3—4.

² Phil. 4, 1.

örömet csak az apostoli lelkipásztor ízlelheti, ez édes élményben csak az Úr szolgájának, csak a lelkekkel dolgozó apostoli munkásnak lehet része. Datum est nosse, cui datum est experiri. S ha apostoli buzgalmaért más jutalomban nem is részesülne, máris bőven lenne kárpótolva fáradozásáért s áldozataiért.

«O felices sacerdotes ! . . .»¹ A világ sivatagnak véli a papi életet s nem tudja, hogy azt égből hullott manna borítja, csak a pap életútját szegélyező sziklát látja s nem sejti, mily édes mézforrások bugyognak belőlük.

Testvér, te izleled s élvezed e forrásokat s mondhatod : «Comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo».² Te tapasztalatból ismered Szent Ágoston szavainak igazságát : «Nihil in hac vita difficilius, laboriosius, periculosius presbyteri officio, sed nihil beatius . . .»

c) Más s nagyobb jutalom is vár a krisztusi művön dolgozó papra : a bűnbocsánat kegyelme.

Ha egy karéj kenyeret szelsz az éhezőnek, egy korty italt nyújtasz a szomjazónak, egy vedlett ruhadarabbal takarod be a mezítelent, foglyot kiváltasz és az utasnak szállást adsz : bizvást számíthatsz jutalomra. «Elemosyna a morte liberat et ipsa est, quae purgat peccata et facit invenire misericordiam et vitam aeternam.»³ Világos, hogy fokozott bizalommal remélheted e jutalmat, a bűnbocsánat kegyelmét, szíved legmélyebb s legizzóbb vágyá-

¹ S. Laur. Just.

² Cant. 5, 1.

³ Tob. 12, 8—9.

nak teljesülését, ha a könyörülő szeretetet felebarátod lelkével szemben érvényesítet: ha a lelkeket az Úr igéjével s testével táplálad, az oltár tüzes borával felüdtet, a kegyelem krisztusi formaruhájába öltöztet, a sátán rabszolgaságából kiszabadítod s Isten házába, az egyházba bevezeted. «Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus et operiet multitudinem peccatorum»¹ — hirdeti az apostol útján a Szentlélek.

Testvér, adósa vagy Istenednek, ki életet adott neked s pappá avatott téged, ám, ha lelkeket mentettél, Ő is adósod s lekötöztetted. Szegény, nyomorult bűnös vagy, ám, ha a lelkek üdvét munkáltad, neked is követelésed van az Úrtól. E gondolattal csitítsd a bűn emlékeitől zaklatott papi szívedet, mely annyiszor visszaélt Krisztus igéjével, vérével, kegyelmeivel s kincseivel.

d) Végre örök üdvösségünket biztosítja a zelus animarum.

«Istenből kiindulunk egymagunk, de hozzá vissza nem térhetünk, csak többedmagunkkal», — mondja Prohászka. E megállapítás főleg a papra vonatkozik. «Animam salvasti, animam tuam praedestinasti», — mondja Szent Ágoston.

Nem is lehet ez máskép. Mert miként Jonathasnak, Izrael megmentőjének védelmére kelt az egész nép s megengesztelte atyját, ki őt halálra ítélte, úgy a pap is annyi védőre számíthat az Úr ítélőszéke előtt, ahány lelket megmentett s üdvözített. «Ergone

¹ Jac. 5, 20.

moriatur Jonathas, qui fecit salutem magnam in Israel». ¹

S a negatív jutalmon, a felmentő ítéleten, a kárhozattól való menekülésen kívül nagy, pozitív jutalom, «merces magna nimis» is vár a buzgó, apostoli lelkületű papra.

Ott, hol Szent Pál azokról szól, kik őt evangéliumi munkájában támogatták, azt állítja, hogy nevük az élet könyvébe van írva: «quorum nomina sunt in libro vitae». ² Ő is főleg arra alapítja reményét, hogy lelkeket emelt Krisztushoz: «Quae est enim nostra spes? . . . Nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum estis in adventu ejus?» ³ Péter is rendkívüli jutalommal kecsegteti a buzgó lelkipásztorokat: «Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriae coronam». ⁴ S hogy nem is egy koronát, hanem annyit, ahány lelket megmentett, arról Szent Gergely tekintélye kezekedik: «Tot coronas sibi multiplicat, quot Deo animas lucrifacit». ⁵

Tudjuk, hogy az angyalok karai között is vannak rangfokozatok s a megdicsőült szentek sem örvendenek egyforma dicsőségnek és aligha tévedünk, amikor azt véljük, hogy a mennyországban az apostoli lelkek élvezik a legnagyobb boldogságot, azok, kik nemcsak maguk fürödtek a krisztusi igazság sugaraiban, de azokat felebarátaik lelkébe is árasztották. «Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor

¹ I. Reg. 4, 45.

³ I. Thess. 2, 19.

⁵ Past. p. 3.

² Phil. 4, 3.

⁴ I. Petr. 5, 4.

firmamenti, et — s ez a megkülönböztetés — : qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates». ¹ Sőt, Beda Venerabilis s az egyházatyák nyomán abban is bizakodhatunk, hogy ama kitüntetésekben, melyeket az Úr Krisztus apostolainak ígért, az apostoli ihletű papok is részesülnek majd : «Vos autem, qui permansistis mecum in tentationibus meis, et ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis, et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatís super thronos judicantes duodecim tribus Israel». ²

Testvér, tisztelet, lelki öröm, bűnbocsánat, megkülönböztetett égi dicsőség a zelus animarum jutalma. Az Úr megkövetelhetné, hogy minden jutalom nélkül karoljuk fel a lelkeket, de nem, Ő isteni módon jutalmaz, bőven halmoz el kegyelemmel s dicsőséggel minden lépésünkért, melyet a végtelen értékű lelkekért teszünk. Méltán mondja a Szentlélek : «Qui suscipit animas, sapiens est.» ³

8. Restitutio a hibáink következtében elkárhozott lelkekért.

Van-e olyan pap, aki nyugodt lelkiismerettel állíthatná, hogy papi életében abszolút hűséggel sáfárkodott a gondjaira bízott lelkekkel s következőleg nem tartozik restitutio-val Istennek? A legtöbb pap kénytelen beismerni, hogy gondatlansága, ügyetlensége, tudatlansága elővigyázatlansága miatt nem

¹ Dan. 12, 3.

² Luc. 22, 28—30.

³ Prov. 11, 30.

egy, de talán tíz, húsz, száz meg száz lélek kárhozott el örökre. Hogy fogja e kárt megtéríteni? Mivel fogja a lelkekre féltékeny Istent kárpótolni? Mit fog az Úrnak válaszolni, amikor kezéből fogja a «drágagyöngyöt» követelni, melynek keresésére elküldte Fiát, nyomában azután az apostolokat és szenteket, melyért odaadott mindent . . . , Fiát, véré, Lelkét... Csak egy, egyetlenegy mód kínálkozik e kártérítési kötelezettség teljesítésére s ez — lelkek mentése, lelkek üdvözítése.

Testvér, lelkesülj s dolgozzál a lelkekért, hogy jóvá tedd a lelkipásztorkodás terén elkövetett hibáidat, mulasztásaidat !

9. Hála a megtérés kegyelmeért.

Talán valaha magad is a sátán rabszolgája, méltatlan, poklos voltál, ám Isten kegyelméből bűnösséged tudatára ébredtél s megtértél. Ha így van, úgy éppen megtérésed miatt van különös okod a lelkeknek élni, a lelkeket Krisztushoz emelni. Mert nagy s fölséges kegyelem a megtérés ! «Benedic anima mea Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus : qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas ; qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia et miserationibus»¹ — suttogja a megtért lélek, melyről Isten levette a bűn láncait. Hálát mond és hálát ad. Ám mivel róhatja le leginkább háláját a meg-

¹ Ps. 102, 2—4.

térés kegyelméért? Azzal, hogy másokat is iparkodik megtéríteni, Krisztushoz kalauzolni. «Tu aliquando conversus confirma fratres tuos»,¹ szolt hajdan Krisztus Péterhez s ugyanazt mondja mindenkinek, akinek megbocsát, akit vérében megmos, főlemel s megkoszorúz: te megtérvén, erősítsd meg atyádfiait!

Lehet, hogy neked is szol ez intelem. Ha az Úr megbocsátotta árulásodat, légy neki hálás, örökké hálás s mondd a zsoltárossal s tégy is aszerint: «Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur»,² Ez lesz a legszebb «Deo gratias».

S ezzel egyúttal megbosszulod magad a gonosz lelken, aki ifjúságodban, sőt talán azóta is, hogy az Úr szolgájává avatott, homlokon csókolt s magának eljegyzett, — bűnre vezetett, letiport, megalázott s rabjává tett. A sátán téged hajtott jármába: szabadítsd fel uralma alól a lelkek százait s ezreit! Lihegd ez édes bosszút, hevülj e szent és igazságos szenvedélytől!

III.

Dolgozzunk hát a krisztusi művön!

Ime, ezek a zelus animarum rúgói, a lélekszeretet motivumai. A lélek szépsége és értéke, az Úr Jézus példája és óhaja, az Isten és felebarát iránt való szeretet, az apostolok s apostoli lelkek példája,

¹ Luc. 22, 32.

² Ps. 50, 15.

becsületérzésünk, önérdékünk, a restitutio kötelezettsége a hibáink miatt elkárhozott lelkekért, a hála, a megtérés kegyelmeért : — az apostoli szellem hatalmas erőforrásai. De vajjon minden pap szomjas lélekkel merít ez erőforrásokból, vajjon az Úrnak minden szolgálja egész életét, összes energiáit fekteti bele isteni küldetésébe? Ó jaj, ma is joggal vehetné szemünkre a próféta : «Vae pastoribus Israel ! neque quod abjectum erat, reducebant, neque quod perierat, quaerebant, neque confractum alligabant, neque infirmum consolidabant». ¹ Ma is alapos a vád : «Multi sacerdotes ! Pauci sacerdotes». ²

Testvér, nem tartozol te is ezek közé? Nem múlik rajtad is, hogy az Istenország nem terjed?

Képzeld el, hogy az Úr megmutatja neked az egész világot, a sok millió pogányt, kikhez az epifánia még el nem jutott, kik még ma is a bálványimádás éjjelében ténferegnek, a számtalan hitetlent, a bűnösök s eleven holtak sokadalmát, mindezeknek végtelen nyomorát és szálnalmas sorsát és azt mondja neked, amit egykor a prófétának mondott : «Quem mittam et quis ibit nobis?» És azután mondd ugyanazon prófétával : «Ecce ego, mitte me !» Vagy inkább: «Már régen küldöttél engem, Uram, de nem teljesítettem küldetésemet úgy, ahogy kellett volna. Küldj hát újból, ám önts szívembe új szeretetet, új buzgalmat, új világosságot, új erőt, hogy dicsősége legyen az egyháznak s áldása azoknak, akikhez küldesz.

¹ Ezech. 34, 2—4.

² Auct. op. imperf. in Matth.

Támaszd fel lelkemben szellemedet, tisztítsd meg szívemet s ajkaimat és azután mutasd meg, mitévő legyek s én szívesen s örömmel dolgozom, imádkozom és szenvedek a Neked annyira kedves lelkekért . . .»

Ígaz, hogy a lelkek érdekében végzett munkád hivatalos iratokban nem lesz megörökítve s elismerésre, földi jutalomra nem igen számíthatsz. Régi igazság: «Quod non est in actis, non est in mundo». Az egyházi előjáróktól nem jár «signum laudis» a megmentett lelkekért, de annál nagyobb jutalom az Úrtól. Az apostoli munkálkodásnak ellenőrzéséről is alig lehet szó. A plébániahivatalt kénytelen vagy rendben vezetni: ha egy aktát kellő időben el nem intézel, megsürgetik, ha rosszul intézed el, visszavetik; ha az anyakönyveket rendetlenül vezeted, megdorgálnak; ha a templompénztárban hiány mutatkozik, megfizettetik veled. Szóval a hivatalvezetést, pénzkezelést úgy-ahogy lehet ellenőrizni. Az e téren elkövetett hibákért s mulasztásokért dorgálás, büntetés jár. Ám nehezebb az ellenőrzés, ritkább a feddés, ha a gyermekeket felületesen készíted elő az első szentáldozásra, a hitoktatást lanyhán s készületlenül végzed, a szentbeszédet vásárs ünnepnap elmulasztod vagy hevenyében mondod, a gyónókkal nyersen, szeretetlenül bánsz, betegeidet nem látogatod, szóval a lelkeket elhanyagolod vagy bennük kárt teszel. Erről a hivatalos fórumok nem vesznek tudomást, részben nem is vehetnek. Ám annál lelkiismeretesebben kell a lelkek ügyét szolgálnot! A plébániahivatalt is rendesen kell vezetni,

igaz ; de azért ne feledd, hogy a lelkipásztorkodás nem aktakultusz, hogy nagyobb dolog egyetlenegy lelket megmenteni s üdvözíteni, mint a hivatalos iratok százait aggályos gonddal iktatni . . .

Ha lelkek oktatására s tökélesbitésére alkalom nyílik, ne mondd : «Erre nem vagyok kötelezve . . . Nem tartok keresztüti ájtatosságot, májusi ájtatosságot, missziót, mert a canonica visitatio mindezeket nem írja elő». Ez paphoz méltatlan beszéd ; így nem beszél a jó gyermek, ki anyja legtitkosabb óhajait is iparkodik tehetségéhez képest teljesíteni, hanem a haszontalan béres, kit fenyegetéssel kell dologra kényszeríteni ; így cselekszik a renyhe kőműves, ki délben a harang első kondulására leteszi a vakolókanalat, nehogy valamicskével többet dolgozzék, mint amire a kikötött bér fejében vállalkozott ; ez nem az apostolok s apostoli férfiak szavajárása s gyakorlata, kik mindent elhagytak Krisztusért s vért s életét áldoztak a lelkekért. Ha az apostolok, vértanuk s hitvallók is arra a kényelmes álláspontra helyezkedtek volna, hogy «erre nem vagyok kötelezve», — hová jutottunk volna? Ha Szent Domonkosban, Xavéri Szent Ferencben, Klavéri Szent Péterben s Paulai Szent Vincében csak a kimért s rideg kötelességérzet élt volna s nem tüzelte volna őket a vágy mindent megtenni Istenért s a lelkekért, mindent, ami tőlük telik : — ki könyörült volna India pogányain, Afrika négerein, Európa szegényein? Szegény hívek, be szájalomraméltók vagytok, ha lelkipásztortoknak ez a jeligéje : «Erre nem vagyok kötelezve». Mint valami nehéz, jéghideg szobor nehezedik rátok

s letiporja, elfojtja lelketekben a buzgóság legszebb virágait . . . Testvér, ne az legyen jelszavad : «Erre nem vagyok kötelezve», — de ez : «Quantum potes, tantum aude !» . . . Amit tehetek, azt megteszem . . . A canonica visitatio zsinórmértékénél súlyosabban esnek latba Szent Ágoston szavai : «Tot animas perdidisti, quot, cum potuisti, non rapuisti».

Azzal a kifogással se altasd lelkiismeretedet, hogy néhány lélekkel nem érdemes vesződni. Ime, a sátán jobban ismeri a lélek értékét, mert egy lélek meg-ejtése végett is megfeszíti minden erejét. Egyetlenegy lélek megmentésével is végtelen örömet szerzel a mennyei Atyának, édes, jó Uradnak és Istenednek. «Ha egyetlenegy lelket megmentesz, nagyobb dolgot mívelsz, minthá bármily költségen intézményeket létesítenél, mérhetetlen kincseket osztanál szét a szegények között, mert semmi sem tetszik Istennek annyira és semmi sem fekszik szíven jobban, mint a lelkek megmentése», mondja Aranyszájú Szent János. Politikai siker, harctéri győzelem, tudományos felfedezés, műremek alkotása : — mind-mind elenyésző csekélység egyetlenegy lélek megmentéséhez képest. Minden egyes lélekért, melyet az Úr gondviselésedre bízott, felelős vagy s azért arra kell törekedned, hogy halálos ágyadon Mestereddal mondhasd : «Quos dedisti mihi, custodivi, et nemo ex eis periit».¹

Igaz, hogy a lélekmentés munkával és áldozattal jár. «Áldozatot kell hozni, mert az apostol embereket

¹ Joann. 17, 12.

munkál, lelkekkel dolgozik, szenvedélyekkel küzd s ez az anyag porfirnál keményebb ; a lelkek nehezen kezelhetők, a szenvedélyek vadállatoknál vérszomjasabbak. Ha porfir-követ munkálunk meg, sok acélveső kopik el bele, míg egy új alakot váj ki benne ; hasonlóképpen aki lelkeket munkál meg, sokat izzad, szenved, gyötrődik ; szikrázik és csorbul. Aki lelketlenséggel akar küzdeni, annak okvetlenül kemény munkában megacélosodott munkásnak, hősnek kell lennie». ¹ Ama apostoli papok, akik nem hagyták pusztulni azt, ami még menthető lett volna, de azt is megmentették, ami már elveszett : — kényelmüket, egészségüket, vérüket s életüket áldozták fel a lelkekért. Életük szakadatlan munkában telt el s ha valaki őket figyelmeztette, hogy kíméljék magukat, azt felelték : «Nem baj, ha valamivel előbb látom színről-színre a jó Istent». Miként a tűzoltó nem gondol pihenésre, amikor a lángbaborult házban egy gyermek rekedt benn, hanem életét is kockáztatva behatol az égő épületbe s miként a mentőcsónak legénysége sem nézi tétlenül, ölbetett kezekkel a hullámokkal küzködő hajótöröttnek rémes vergődését, hanem a legnagyobb veszedelemmel, vésszel s viharral dacolva segítségére siet : — azonképpen ama buzgó papok sem haboztak vérüket s életüket feláldozni, amikor arról volt szó, hogy megmentse a lelkeket, kiket a szenvedély tüze perzselt s a bűn örvénye magával ragadott. «Sollicitudine non pigri, spiritu ferventes» ² voltak s minden reményüket Isten

¹ Prohászka, i. m. 642.

² Rom. 12, 11.

áldása után munkájukba helyezték. Tisztában voltak hivatásukkal; egy pillanatig sem tekintették másnak, mint aminek az egyház nevezi: «arduum apostolici ministerii opus». Tudták, hogy ők Isten halászhálói: «Faciam vos fieri piscatores hominum».¹ S fogták az Úr számára a halakat, hol hálózattal, hol horoggal, de mindig türelmes kitartással. Tudták, hogy Isten aratói s szorgalmasan merítették az evangéliumi sarlót a hullámozó kalásztengerbe s gyűjtötték a kévéket az Úr csűrébe. Tudták, hogy Isten vadászai: «Mittam eis multos venatores et venabuntur eos».² A vad, melyet leteríteniök, a zsákmány, melyet ejteniök kellett: a szegény bűnös. Lesbe álltak, virrasztottak, csak hogy ők ejtsék meg a vadat, ne pedig ama másik, átkozott lélekvadász, a sátán. Kötelességérzethől, de okos önzésből is szívesen viselték a vadászat fáradalmait, mert tudták, hogy a zsákmányért jutalom jár: «Ut quum venatu aliquid apprehenderit, benedicat tibi anima mea».³

Testvér, vajjon te is örömezt dolgozol Istenért s a lelkekért? Avagy ama papok közé tartozol, kik zúgolódnak a sok munka miatt? Mert, sajnos, ilyenek is akadnak. Nincs földműves, ki a bő termés miatt keseregne, nincs szőlőgazda, ki a gazdag szüret miatt búslakodnék, de — fájdalom! — akadnak papok, kiket a gyóntatószék körül tolongó sokadalom elkedvetlenít. Miért? Mert nincs szeretetük. Aki szeret, az nem veszteg, hanem tesz-vesz, fárad, dolgozik azért,

¹ Marc. 1, 17.

² Jer. 16, 16.

³ Gen. 27, 3.

akit szeret. Ősztök sem kell neki, mert amit szeretetből teszünk, az könnyű is, édes is, kedves is. Vagy hallotta-e már valaki, hogy az anyát nógatni kell, hogy szoptassa gyermekét, vagy fürössze meg szégyénykét? Mindezt megteszi szívesen, készséggel, mert szíve tele van iránta szeretettel. «Amor onus non sentit, labores non reputat», mondja Kempis Tamás. S ugyancsak ő állítja: «Amor operatur magna et reputat parva; operatur multa et reputat pauca; operatur diu et reputat breve». Vagy ahogy Szent Ágoston variálja e gondolatot: «Ubi amator, non laboratur; aut si laboratur, labor amator».

Ó, hány papot szégyenitenek meg kötelességérzet, munkakedv dolgában a pogányok! Septimius Severus császár halálos beteg volt már, midőn az őrtálló katona kérdezte tőle, hogy mi legyen aznapra a hadi jelszó. A haldokló császár felemelkedett s így szólt: «Laboremus! Dolgozzunk!»

Ha él bennünk a lelkek üdvözítésének vágya, ami jelszavunk is csak ez lehet: «Laboremus!» «Dolgozzunk!»

IV.

«Attende tibi!»

Dolgozzunk lelkesen s kitartóan a gondviselésünkre bízott lelkekért, de magunkról se feledkezzünk meg!

Vannak lelkipásztorok, kik odaadással dolgoznak híveik lelki üdvén, de önmagukról megfeledkeznek; minden alkalmat megragadnak, hogy Isten igéjét

hirdessék, naphosszat gyóntatnak, hitbuzgalmi egyesületeket alapítanak s vezetnek, felebarátaik lelki előmenetelét szívükön hordják, de ők maguk az imát s elmélkedést elhanyagolják, saját lelküket nem ápolják; lelkipásztorok mások számára, de megfeledkeznek arról, hogy nekik is van lelkük, melyet meg kell menteniök.

Világos, hogy ez nem Isten akarata. A szent Istennek csak szent papok szolgálhatnak méltóképpen. «Sancti eritis, quia ego sanctus sum.»¹ És az Üdvözítőnek ama szavai: «Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur»² — nemcsak azt jelentik, hogy mit használ az embernek, ha az egész világot meghódítja, minden koronát fejére tesz, minden képzelhető dicsőségben részesül s amellett elkárhozik, — de azt is, hogy mit használ az apostoli férfiúnak, ha a hitetleneknek s bűnösöknek egész tömegét nyeri meg Istennek, a mennyországot a lelkek sokaságával benépesíti, ő maga azonban elszakad Istentől.

A lelket illetőleg — «quisquis sibi proximus». Az Üdvözítő is negyven napot kizárólag önmagának szánt. Nappal tanított, éjjel imádkozott. Szent Pál is tanácsolja Timotheusnak: «Attende tibi et doctrinae!»³ Ami azt jelenti: Magadra is gondold! Xavéri Szent Ferenc ugyancsak égett a lelkek iránt való szeretettől, de azért önmagáról sem feledkezett meg:

¹ Lev. 11, 45.

² Matth. 16, 26.

³ I. Tim. 4, 16.

komoly és sürgős ok nélkül nem rövidítette meg Istennel való társalgásra szánt idejét; Goa-ban a templomtoronyba zárkózott, hogy két órán keresztül zavartalanul Istenbe merülhessen; tengeri utazásai alkalmával éjjeltől napkeltéig imádkozott, tudva azt, hogy napközben felebarátainak lelki ügyeivel lesz elfoglalva; rendkívüli elfoglaltsága sem gátolta a napirend lényeges pontjainak (lelkiismeretvizsgálat, szentséglátogatás) követésében.

Hiba volna tehát részünkről, ha a lelkiismeretvizsgálatot, elmélkedést rendszeresen elhagynánk, a szentmisét és officiumot sietve, felületesen végeznők csak azért, hogy időt nyerjünk a szentbeszédre való előkészületre, hitbuzgalmi könyv megírására, a hívek látogatására stb. Am kivételnek itt is van helye; így botorul járna el az a pap, ki híveinek vásár- és ünnepnapon való gyónását megnehezítené vagy éppen lehetetlenné tenné, csakhogy a szentmiséhez hosszasan előkészülhessen.

Az elv azonban mégis az, hogy mindenekelőtt saját lelkünket kell gondoznunk. Ezt illetőleg komoly leckét adott egy fráter fölszentelt rendtársainak, kik vele évöldni szoktak. Egy alkalommal a következőket mondotta: «Nemrég egy emberrel találkoztam, ki búzával megrakott szekere elé fogott két sovány öszvérét hajtotta, azaz hajtotta volna, ha azok helyükből mozdultak volna. De biz azok minden biztatás és ostorcsapás dacára csökönyösök maradtak és nem moccantak. Erre kérdeztem az atyafit, miért nem ad a rakományból valamit állatjainak, hogy erőhöz kapjanak? Mire

ő azt felelte, hogy nem teheti, mert a magot eladásra szánta. Nem hasonlítanak-e e kocsishoz némely páterek is, — fejezte be mondókáját a fráter — kik kocsiszámra rendelkeznek üdvös tanításokkal, de csak — mások számára?» A komoly tréfán — reméljük — okultak azok, akiknek szólt. Okuljunk rajta mi is!

Már csak azért sem szabad saját lelkünket elhanyagolnunk s azért is kell mennél nagyobb tökéletességre törekednünk, mert csak így remélhetünk sikert apostoli munkálkodásunkban. A jégcsap tüzet nem gyújthat, szikrákat nem szórhat. Aki nem él apostoli módon, lehetetlenség, hogy Krisztus szellemében, áldásosan működjék. Csak a szent, illetőleg legalább az életszentségre komolyan törekvő pap válhat hasznára felebarátai lelki előmenetelének. Az eredményes lelkivezetésnek «*conditio sine qua non*»-ja nem a tudomány és ékesszólás, hanem az életszentség. Az Üdvözítő ama szavainak : «*Ego sum vitis, vos palmites : qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere*»¹ — eredeti és természetes értelme voltaképpen az, hogy az apostolok a világot csak úgy lesznek képesek megtéríteni, ha Krisztussal szoros kapcsolatban maradnak. S minden idők apostoli sikereinek ez nélkülözhetetlen kelléke és titka. A «*sermo et praedicatio in persuasibilibus humanae sapientiae verbis*»² szónoki babért esetleg termel, de behatása

¹ Joann. 15, 5.

² I. Cor. 2, 4.

alatt vajmi kevés bűnös köt békét Istennel. Márvány szép, de márványhideg beszédek, melyek gyönyörködtetnek, de meg nem hatnak, legalább nem annyira, hogy térdre kényszeritenék az embert.

Szent Bernát, Pádúi Szent Antal s a többiek, Krisztus birodalmának e hódító hadvezérei, kik egész országok lakosságát mozgósították, kik nem maroknyi, összekoldult hallgatóságnak, de százezreknek hirdették az igét, kőszívekből is a bűnbánat könnyeit fakasztva, — minek köszönhatték apostoli vállalataik szédítő sikereit? Irásaik, műveik kezünkben vannak ; nem abszolút becsű, klasszikus irodalmi termékek. Szentbeszédek oly egyszerűek s igénytelenek, hogy — Bellarminnal szólva — elolvasásra is alig méltatjuk, a szószéken pedig szinte szégyenkezve adnók elő őket. Mi volt hát az a titokzatos erő, mellyel dolgoztak? Mi sikereik nyitja? Egyszerű emberek voltak, de szentek. Terveiken, munkáikon, szavaikon, tekintetükön, modorukon Krisztus szeleme tükröződött ; ők Krisztusban éltek, Krisztus pedig bennük. Aki látta s hallgatta őket, érezte, hogy titokzatos, gyógyító erő árad ki belőlük ; aki közeledett hozzájuk, nemesebb s jobb lett. Az emberek hittek nekik s bíztak bennük. Szalézi Szent Ferencről olvassuk, hogy egy ember száz mértföldnyi utat tett meg, csak hogy neki gyónhasson. Hasonló varázs vonzotta Xavéri Szent Ferenchez a lelkeket. Miért nem tapasztalunk manapság ilyen eredményt, bizalmat és hatást? Bellarminnal felelünk : «Deest anima, deest ignis, deest vita, deest charitas, quae sola potest corda fidelium inflammare».

Tehát: *attende tibi!* Az imát, lelkiismeretvizsgálatot, elmélkedést, a szentmise után való hálaadást, a szentséglátogatást s lelkigyakorlatokat ne mulaszd el a sok munka ürügye alatt. Üdvösséged mindenekelőtt való! Azért inti Szent Bernát Jenő pápát, hogy a saját lelkünkről való gondoskodás lelkipásztorkodásunk gerincét, elejét s végét kell hogy képezze, hogy önmagunkat ne zárjuk ki szeretetünkéből, hogy ne csatornák legyünk, mely a vizet csak közvetíti, de kagylók, mely a fölösleget adja tovább... «*In acquisitione salutis nemo tibi germanior unico matris tuae... A te proinde incipiet tua consideratio, non solum autem, sed et in te finiat... Laudo humanitatem, sed si plena sit. Quomodo, autem plena, te excluso? Et tu homo es. Alioquin quid tibi prodest, si universos lucreris, te unum perdens?... Non sapiens, qui sibi non est. Sapiens sibi sapiens erit... Quam ob rem si sapis, concham te exlihebis, et non canalem...; canales hodie in ecclesia multos habemus, conchas vero perpaucas.*»¹

A dajkáknak — mondja egy másik szentatya — jól kell táplálkozniok, különben rosszul táplálják a gyermeket, ők maguk pedig elsorvadnak. E fiziológiai szabály a lelkek nevelőatyáira is vonatkozik: nekik is szüntelen töltekezniök kell Krisztus szellemével, ha nem akarják, hogy a gondviselésükre bízott lelkek éhezzenek, ők maguk pedig lelkileg kiszáradjanak... Mert — mint Szent Bernát

¹ S. Bern. De consid. 1. 2. c. 3. n. 6.

mondja — ez a vége annak, ha a lelkipásztor a saját lelkét elhanyagolja : «Ita paulatim in cordis duritiam itur, et ex illa in aversionem».

V.

Papok katasztere.

Valuy¹ a papokat négy osztályba sorozza :

Az elsőbe azok tartoznak, kik komolyan és lakadatlanul dolgoznak a saját és felebarátaik lelki üdvösségén. Voltaképpen csak ezek érdemesek arra, hogy papoknak neveztessenek. Szent apostolok ők ; szentek, mert megfeszített erővel papi életszentségre törekednek ; apostolok, mert mindent elkövetnek, hogy a gondviselésükre bízott nyájat az égbe vezessék. Boldog pásztorok, boldog nyájak !

A második osztályba azok tartoznak, kik saját üdvösségükkel aggályosan törődnek, de édeskevés közük felebarátaik lelki boldogulásához. Ezek jó keresztények, de nem jó papok. Szentek lennének, ha nem volnának papok. Így azonban csak fölötte tökéletlen papok.

A harmadik osztályba azok sorozandók, kik felebarátaik lelki üdvét szívükön viselik, saját lelkük sorsa iránt azonban közönyösek. Kifogástalan munkái az egyháznak ; fáradhatatlanok az igehirdetésben és a szentségek kiszolgáltatásában. Jóakarói a népnek, de rosszakarói önmaguknak. Apostolok

¹ Valuy, Leitsterne. 191—192.

lennének, ha valaki az lehetne, anélkül, hogy szent volna.

A negyedik csoportba azok tartoznak, kik nem törődnek sem a saját, sem felebarátaik üdvözülésével. Ezek sem szentek, sem apostolok, sem jó keresztények, sem jó papok, mert maguk sem törekednek a mennyországba, másokat sem iparkodnak besegíteni.

Testvér, ugyan melyik csoportba tartozol?

Ha életed napja majdan leáldozik s kihült testedet átadják a földnek, az egyház engesztelő imáiban «inter apostolicos sacerdotes» soroz téged. Olyan legyen életed és működésed, hogy rászolgálj e megtisztelő címre és kegyeletes megemlékezésre!

III. FEJEZET.

A PÁSZTOR ÉS NYÁJA.

I.

Imádkozzál híveidért!

Ez Isten akarata. Híveid kívánságait s kérelmeit neked kell terjesztened az Úr elé. Tikkadt lelkükre kegyelemharmatot neked kell leesdened : «Tuli Levitas, ut serviant mihi pro Israel . . . et orent pro eis».¹ A te hivatásod lázongó híveid ügyét a Felséges előtt képviselni s Őt engesztelődésre hangolni : «Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes, ministri Domini, et dicent : parce Domine, parce populo tuo !²»

Erre int Jézus példája. A Mester közvetlenül kinszenvedése előtt imádkozott tanítványaiért s azokért, kik apostoli működésük révén hinni fognak Benne, hogy az Atya őrizze meg őket minden rossztól s tartsa meg egységben és igazságban : «Ego pro eis rogo ; non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt . . . Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi : ut sint unum, sicut et nos . . . Sanctifica eos in veritate . . . Non pro eis tantum rogo, sed et pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me : ut omnes unum sint . . .

¹ Num. 8, 18—19.

² Joel 2, 17.

Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum . . . Et notum feci eis nomen tuum, et notum faciam : ut dilectio . . . in ipsis sit . . . »¹
Igy a Mester. S te, a tanítvány?

Szent Pál állította magáról : «Testis mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in Evangelio Filii ejus, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis». ² Mondhatod-e te is?

Amit Szalézi Szent Ferenc egy anyának mondott, reád is vonatkozik : «Gyakran beszéljen gyermekével Istenről, de még gyakrabban Istennel gyermekéről !»
Hisz te is «nutrix»³ vagy.

Ha plébános vagy : az egyház kötelez, hogy vasár- és ünnepnap híveidért, «pro populo» mutasd be a szentmiseáldozatot ; ám, ha buzgó lelkipásztor vagy, ha pap vagy, nemcsak hivatalból, hanem hivatásból, nemcsak küldetésből, hanem lélekből, ha igazi gondozója vagy híveidnek, pásztor, kit a lelkek gondjának krisztusi ihlete hevít : máskor is imáidba zárod a gondviselésedre bízott nyáját, lelki érdekeit a szentmisében az oltárhoz viszed magaddal, elmélkedéseidet, zsolozsmaimádat felajánlod érte, s az Oltáriszentséget látogatva az Úr Szívébe helyezed összes hívedet.

Ha pedig megátalkodott bűnösök megnyeréséről van szó : helyettük vezekelsz. Vianney János Mária, a szent plébános egyik paptársának, ki arról panaszkodott, hogy híveit semmiképpen sem tudja jó útra

¹ Joann. 17, 9—26.

² Rom. 1, 9.

³ Thess. 2, 7.

vezetni, azt válaszolta : «Őn eddig sóhajtozott, sírt s panaszkodott, — de vajjon böjtölt-e, sanyargatta-e, ostorozta-e testét, szóval : vezekelt-e már híveiért? Míg ezt nem tette, addig ne gondolja, hogy híveiért mindent megkísérelt». Nem mondhatná-e ugyanezt neked is, ha élne, Ars szent plébánosa?

II.

Szeresd híveidet !

«Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos»¹ — ez az Úr parancsa s e parancs a lelkipásztor vezércsillaga. Szeresd híveidet, mert ez a Mester akarata ; szeresd híveidet, mert Krisztus meghalt értük a keresztfán s Krisztust hordozzák lelkükben ; szeresd híveidet, mert csak a szeretet fegyverével hódíthatod meg őket Krisztusnak. «Nihil fortius amore.»

Szeresd őket úgy, hogy érezzék e szeretetet. Mert ugyan mi jót s üdvöset tehetnél körülükben, ha őket szavaiddal, cselekedeteiddel, magatartásoddal minduntalan megbántanád s megszorítanád? Milyen bizalmat várhatnál tőlük, ha észrevennék, hogy terhedre vannak?

Szeresd őket gyengéd, de egyúttal erős, elszánt, lelkes, erélyes, lélekhódító szeretettel ! Szeretetednek túl kell tennie magát minden emberi tekinteten, minden veszedelmen, sőt beteg bárányaid panaszain

¹ Joann. 15, 12.

is, ha gyógykezelésük végett kénytelen vagy fájdalmat okozni nekik. Inkább javukat, mint barátságukat kell keresned !

Szeresd őket, ha ők szeretnek s még jobban szeresd, ha ők nem szeretnek, sőt megvetnek. Szereteted tüzeit ne oltsák el sem a nehézségek, melyek pokollá tehetik ugyan életedet, de biztosítják üdvösségedet, sem a közöny, mellyel találkozol, sem a hálátlanság, melyet aratsz. Jelszavad legyen : «*Omnia sustineo, ut ipsi salutem consequantur*». ¹

Szeresd őket úgy, mint Krisztus szerette övéit : «*Ego sum pastor bonus ; bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*». ² «*Animam suam dare*» — e készséggel lépték át a katakombák papjai a szentély küszöbét. Akkoriban az egyházi rend a vértanúság ajtaja volt ; ez magyarázata annak, hogy Szent Pál joggal dicsérte e dicsőségre pályázókat : «*Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*». Ama időkről írja egy exegeta : «*Tunc respersa sunt ovilia sanguine pastorum, maduerunt campi caedibus pastorum, cruentata sunt pascua vulneribus pastorum, sacrata est terra corporibus pastorum, dilatatum est coelum animabus, quas pastores pro suis ovibus posuerunt*». ³ Az aklok, mezők, rétek lelkipásztorok véréből piroslottak, az anyaföldet lelkipásztorok testei szentelték meg, az eget lelkipásztorok lelkei töltötték meg . . . Lelküket, életüket s vérüket adták nyájukért . . . Az Úrtól tanulták : mit tesz

¹ II. Tim. 2, 10.

² Joann. 10, 11.

³ Rup. in Joann. c. 10.

a lelkeket szeretni . . . Méltó szolgálai voltak a szeretet Istenének, ki egy szóval határozta meg önmagát : «Deus charitas est».

Szeresd, testvér, híveidet ! Hiszen — amint Szent Ambrus mondja — «vicarius amoris Christi» vagy. Véd lelkedbe s hajtogasd nyájad előtt Szent Pál szavait : «Az Úr a tanum, mennyire szeretlek titeket. Testis est mihi Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi. Adjatok nekem helyet szívetekben, hiszen tudjátok, hogy senkit közületek meg nem sértettem. Capite nos ! Neminem laesimus. Előre megmondtam nektek, hogy szívembe zártalak benneteket s veletek akarok élni és halni. Praediximus enim, quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et convivendum. Nagy a bizodalمام hozzátok, nagy a dicsőségem miattatok, tele vagyok vigasszal s boldogsággal minden nyomorúságom mellett. Multa enim fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis, repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Ti vagytok reményem, örömem, dicsőségem és koronám. Quae est nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriae? Nonne vos? . . . Vos estis gloria nostra et gaudium».¹ Ha így beszélsz s így érzed az apostolal : megnyílnak előtted a szívek, lepattan róluk a zár és enged a fagy ; híveid hallgatnak reád, megszívlelik intelmeidet, követik tanácsaidat s jóra magyarázzák törekvéseidet. Mert régi igazság : «Ama, et fac, quod vis !»

¹ II. Cor. 7, 3—4 ; I. Thess. 2, 19.

A hívekhez való szeretetnek szép példáját találod Fourier Péter, a mattaincourti szent plébános életrajzában. A derék lelkipásztor a szentírást olvasgatva ama szavakra akadt, melyeket Krisztus Péterhez intézett: «Pasce oves meas!» E helyütt többször széljegyezte: «Nota: meas!» — Híveivel való érintkezésében nagy súlyt helyezett ama érzelmének nyilvánítására, hogy szívében ők foglalják el az első helyet. Legkedvesebb testvéröccse menyasszonyával azért kereste fel, hogy áldja meg házasságukat. Ám ugyanezen időben egy falujabeli jegyespár is jelentkezett a házasság szentségének felvételére. Öccse a vérség kötelékének jogcímén kívánta, hogy papbátyja előbb az ő frigyét áldja meg. Fourier azonban nem teljesítette óhaját s így szólt: «Igaz, hogy legközelebbi vérrokonom te vagy, de íme, itt áll hívem, lelki gyermekem, ki az Úr előtt igazságtalansággal s részrehajlással vádolhatna, ha őt kevésbbé szeretném». — Más alkalommal pedig azt mondta: «Halvány fogalmatok sincs ama szeretetről, mely a plébánost híveihez fűzi. Azok a hasonlatok, melyeket e szeretet megvilágítására felhozni szoktak, igen gyöngék. Mondják, hogy a lelkipásztornak nyájához való szeretete az anyai szeretethez fogható. Nos, a plébános jobban szereti híveit, mint az anya gyermekeit. E szeretetről könyvekben sokat lehet olvasni, de könyvekből megismerni nem lehet. Csak a lelkipásztor tudja igazán, hogy mit tesz a híveket szeretni». Természetes, hogy ekkora szeretet viszontszeretetet szült és áldásos lelkipásztorkodásnak egyengette útját; hívei készségesen követték, mert —

szerették. Midőn Fourier plébániáját átvette, hit-élete igen siralmas volt ; halálakor mintaplébániája volt az egyházmegyének. A touli püspök úgy nyilatkozott: «Ha csak öt ilyen papom lenne, megújhnék egyházmegyém».

III.

Ismerkedjél meg híveiddel ! Ismerd nyájadat !

Sheehan «Az én új káplánom» című regényének egyik alakjához, a derék Letyeby atyához a következő kérdést intézték : «Hogyan volt képes ittlétének rövid ideje alatt oly tüzetesen tájékozódni a plébánia minden viszonyait illetőleg?» Mire Letyeby atya így felelt : «Több évvel ezelőtt egy katonai gyakorlatot néztem végig. A legfőbb parancsnok közelébe jutottam — a cambridgei herceg volt — s hallottam, amint kiáltotta : «Ki a parancsnoka ennek a századnak? . . .» «Én, királyi fenség . . .» «Hogy hívják a harmadik embert jobbra az első sorban? Mióta van az ön századában? Nős? Magaviselete? Polgári foglalkozása?» A tiszt meglepetésemre tüstént és teljesen meg tudott felelni mindeme kérdésekre, én meg elgondoltam magamban : mi is ily jól megállnók a sarat, ha legfőbb parancsnokunk ilyen vizsgát tartana velünk? Ekkor feltettem magamban, hogy plébániám minden tagjának nevét, életfolyását és viszonyait megismerem.»

Nos, testvér, ha az Úr Jézus most nem is vet alá

ilyen szigorú vizsgának, lesz idő, amikor számon fogja kérni: ismerted-e híveidet, amint az jó pásztorhoz illik? Ő jó pásztornak mondotta magát s azzal igazolta állítását, hogy ismeri bárányait: «Ego sum pastor bonus: et cognosco meas, et cognoscunt me meae».¹ Névszerint ismeri és híja őket: «Proprias oves vocat nominatim».² Ime, a jó pásztor képe, jellege és programja!

Tőled is kívánja, hogy ismerd híveidet, mégpedig nemcsak az anyakönyvekből, de személyesen, nemcsak külsejüket, de jellemüket, jó s rossz tulajdonságaikat, kísértéseiket, szükségleteiket is. Nem elég, ha tudod, hogy híveid közül ezt Jákobnak, azt Péternek hívják, ez szegény, az gazdag, emez vendéglős, amaz iparos, emez nőtlen, amaz nős. A híveknek ilyen ismerése, mely csak a külső körülményekre s nem a lélekre vonatkozik: nem az, melyet Krisztus kíván. Te lelkipásztor vagy s azért elsőben a lélek kell, hogy érdekeljen. Az iránt kell érdeklődnöd: tieid közül nem forog-e valamelyik a hitetlenség veszedelmében? jól neveli-e gyermekeit? járul-e a szentségekhez? Ez a kíváncsiság méltó hozzád, a híveknek ilyen ismerése teszi a jó pásztort.

A szentíráson kívül főleg az emberi szívet kell tanulmányoznod. Az a hívátásod ugyanis, hogy embertársaidat felvilágosítsad, meggyőzzed, megtéritsed s az erkölcsi tökéletesség magasabb fokára segítsd. E célt pedig csak úgy érheted el, ha ismered

¹ Joann. 10, 14.

² Joann. 10, 3.

az emberi szívet, az ember vágyainak, kedélyhangulatainak, cselekedeteinek rúgóját. Ez ismeret nélkül sikeres lelkipásztorkodásról alig lehet szó. A nyáját nem ismerő lelkipásztor jelentéktelen dolgoknak nagy súlyt tulajdonít, nagy horderejű dolgokat pedig felületesen kezel. Szentbeszédei hidegen hagyják hallgatóságát, mert tárgyát csak a könyvekből s nem az életből meríti.

Mi volt titka ama rendkívüli befolyásnak s hatalomnak, melyet O'Connel ír honfitársaira gyakorolt? Az, hogy közülük való volt, alaposan ismerte őket és szívéből beszélt. — Mi volt nyitja Napoleon hadvezéri s politikai sikereinek? Az, hogy joggal mondhatta: «Ismerem az embereket». Nagyrészt az emberismeretnek köszönhetette sikereit; ez képesítette arra, hogy a fontos katonai s polgári állásokat alkalmas emberekkel töltsse be. — Mi a magyarázata, hogy Milton műveit kevesen, Dickens könyveit pedig milliók olvassák? Az, hogy utóbbi a való életből merítette tárgyát s alakjait. Hogy hüen fesse őket: bejárta s tanulmányozta a fegyházakat, tébolydákat, javítóintézeteket, a szegénység és nyomor tanyáit. S amit látott, amit tapasztalt: azt írta meg.

Ez élet- s emberismeret nélkül a lelkipásztor nem lehet meg. Minden egyes emberi szív egy-egy titokzatos zár, melyhez a kellő kulcsot csak úgy találjuk meg, ha előbb tanulmányozzuk.

Azért: «Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera!»¹

¹ Prov. 27, 23.

IV.

Őrizd híveidet!

Ezer átkozott kar és háló nyúl utánuk, ezer örvény és veszedelem fenyegeti őket. Nyájadat farkasok környezik, lesve az alkalmat, hogy pásztorától eltépjék s azután megrontsák. Nem hallod üvöltésüket? Nem látod bárán्याidra szegzett falánk tekintetüket? Nem tudod, hogy vért szomjaznak, bárán्याid vérét? Sőt, nemcsak aklod körül ólálkodnak, de báránybőrben nyájad közé surrannak, hogy félrevezessék s széjjeltépjék. Testvér, mentsd meg nyájadat, hisz feletted örködni, bárán्याidra gondosan vigyázni, a vesztükre törő vérszomjas ordasokat szemmel kísérni: a pásztor kötelessége, a te feladatod. «Vita pastorum: vigilia.»¹

Tudod-e, hogyan őrizte Jákob Lábánnak nyáját? Pillanatra sem hagyta őrizetlenül; mialatt apósa házában mindenki pihent, ő ébren volt, nehogy a gondjaira bízott nyáj eltévedjen, szétszóródjék s ordasok prédája legyen. «Die noctuque aestu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis, pro gregibus tuis»,² mondja ő maga. Szüntelen bárányai között tartózkodott, hogy a veszedelemre figyelmeztethesse s szükség esetén megvédelmezhesse őket; s bár dolgát ügyes segédekre bízhatta volna, nem tette,

¹ S. Gregor.

² Gen. 31, 40.

hanem felelőssége tudatában maga végezte. Jákob, Jákob, mennyire megszegyenítesz te bennünket, lelkipásztorokat !

A világ virraszt, Júdás dolga után lát, az Úr s az egyház ellenségei fáradhatatlanul járnak-kelnek, írnak, beszélnek, izgatnak, szerveznek, áldoznak s mi — alszunk. Ölbetett kézzel nézzük, mint veti el a konkolyt Isten szántóföldjén a lelkek halálos ellensége, a sátán.

Megfeledezünk az apostolfejedelem intelméről, ki az aluszékonyság keserű következményeit önmagán tapasztalta, hogy a hivatott öröket s pásztorokat éberségre annál hatékonyabban figyelmeztethesse : «Fratres, sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quaerens quem devoret».¹ Ügyet sem vetünk Szent Pál búcsúszavaira, melyeket az efezusi papokhoz könnyezve intézett : «Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Ego scio, quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi... Propter quod vigilate, memoria retinentes, quoniam per triennium nocte et die non cessavi, cum lacrymis monens unumquemque vestrum».²

Pedig napjainkban ugyancsak szüksége van az egyháznak éber pásztorokra, amikor eszmék erjednek, fogalmak összekuszálódnak, százados talapza-

¹ I. Petr. 5, 8.

² Act. ap. 20, 28—31.

tok recsegnek, jogok foszlanak, nagy, halálos veszelemben forog a kereszténység s a farkasok féktelen dühvel vetik magukat nyájainkra . . . Ha valaha, úgy most kell ébren s résen lennünk, száz szemmel figyelniünk s a pásztorbottal édes-kedves nyájunkat védenünk, nehogy martaléka legyen a hitetlenség ravasz s erőszakos martalócainak . . . Ha valaha, úgy most kell Krisztus példáját követnünk, ki védőleg állt nyája elé, széttépette magát a farkasok által, életét adta bárányaiért, hogy életük legyen . . . Ha valaha, úgy most kellenek olyan lelkipásztorok, kikről azt lehessen mondani, amit Szent Lukács evangélista a betlehemi pásztorokról jelent : «*Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum*».¹

Jaj nekünk, ha e sorsdöntő időkben nekünk szólna az Úr szemrehányása : «*Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel !*»² S jaj nekünk, ezerszer jaj, ha a mi mulasztásunk miatt szétmarcangolt bárányaink vére kegyetlen bosszúért kiált az égre : «*Vae pastori nostro, qui pavit semetipsum, nos autem non pavit ; fera pessima devoravit nos, et non respexit !*»³

Testvér, vésd lelkedbe Szent Ignácnak Polycarphoz intézett buzdítását : «*Vigila, insomnem spiritum possidens !*»

¹ Luc. 2, 8.

² Ezech. 13, 5.

³ Arvisenet, *Memoriale vitae sacerdotalis*, 206.

V.

Légy baráti részvétellel szerencsétlen s bánatos híveid iránt!

Jeruzsálem megaláztatása összezúzta Jeremiás szívét s a fájdalom megrázó szavait adta ajkaira. Izaiás lelke szomorúságában rongyos koldusruhába öltözött s így nézte népe sanyarúságát. Ezechiél több száz mérföldnyire Jeruzsálemtől napokon át étlen-szomjan egy téglalap fölé hajolt, melyre a szent város tervrajza volt vésve; ezen jegyezte az ellenség mozdulatait, hadisikereit s az ellenség minden diadala, övéinek minden vesztesége szívébe nyilalt. Ilyen volt a próféták együttérzése népükkel.

S az Úr Jézus? «Misereor super turbam» — mondotta részvevő szívvel. Megszánta a népet fáradtsága, éhsége, szomjúsága, testi-lelki elhagyatottsága miatt. Lázár sírja előtt is megindulás, meleg részvét vett szívéen erőt: «Lacrymatus est Jesus». Sírt a szomorkodókkal. Nevetni senki sem látta, de barátai fájdalmában osztozott. Jeruzsálem jövődő pusztulása is könnyeket csalt ki szemeiből: «Et flevit super illum».

Szent Pálról is tudjuk, hogy nem hagyta hidegen testvéreinek nyomorúsága: «Quis infirmatur, et ego non infirmor?»

E nyomokon kell neked is haladnod, testvér! A nagy lelkipásztornak, Szent Gergelynek elvét kell vallanod s követned: «Singulis compassione proximus».

Együttérzésed, részvéted nyilvánítására elég alkalom nyílik. Hogy egyebet ne említsünk : haláleset alkalmával rendszerint az elhunynak egyik-másik rokona jár el nálad a temetés ügyében. Öreg hibát követnél el, ha ilyenkor minden vigasztaló szó nélkül bocsátanád el a gyászoló családtagot, ki valószínűleg szomjazza a részvétet, s csalódottan válna el tőled, ha szívbeli fájdalma felett napirendre térnél és csak a temetés díjazásáról s külsőségeiről tárgyalnál vele.

«Mikor láttam azt a gépies, mesterségszerű elvégzését az egyházi funkcióknak, írja egy derék francia pap, elhatároztam magamban, hogy ennek véget vetek. Miután a koporsó előtt elmondtam imámat, megfogtam annak a gyászoló özvegynek vagy szegény férjnek, vagy gyermeknek remegő karját és megszorítottam melegen. És nézzék, mi történt velem egyszer? Egy fuvaros feleségét temettem, és mikor ugyanazt teszem, reám néz ez az ember sírástól kipirult szemekkel és azt mondja — ugyan mit gondolnak, mit mondott? — azt mondta : Hát a papoknak is van szívük? Gyökeret vert a lábam. Ó, átok és gyalázat, mikor apostoli férfiak vérüket áldozzák és bérencek teszik tönkre áldozataikat !»

Testvér ! Mutasd meg, hogy van szíved, hogy nem haladsz el érzéketlenül híveid fájdalma mellett. Ha a nép látja, hogy szívedet adod neki, odaadja majd cserébe a lelkét.

VI.

Légy nagylelkű s türelmes híveid gyöngéivel szemben !

A nép jelleme csupa ellenmondásokból van összeróva : keveréke az áhítatnak s tiszteletlenségnek, a nagylelkűségnek és aljas gondolkozásnak, a furfangosságnak és egyszerű, gyermekes nyíltszívűségnek. «Amikor kiosztom a szent ostyát», panaszkodik Sheehan plébánosa, Letyehy atya, «könnyekig meghatva érzem magam. Ez az élő hit, ez a buzgóság, mellyel mellőket verik ! Hálát adok Istennek, hogy ily nép között élek. És íme, alig hangzik el az «Ite missa est», mindnyájan felugrálnak s ha a templom fedele beomlóban volna, sem iramodhatnának sebesebben tova az emberek».

Valószínű, hogy a te híveid sem szűkölködnek kisebb-nagyobb hibákban, sőt visszatetsző jellembeli fogyatkozásokban sem. S lehetséges, hogy emiatt már elkedvetlenedtél, elhidegültél, ellenük epés panaszokra fakadtál, esetleg azzal a gondolattal is foglalkoztál, hogy otthagyd őket . . .

E gondolat nem volt paphoz méltó. Ha az Úr túri a bűnökbe merült világ romlottságát s erköcselenségét, a nyilvános és titkos bűnöket, melyeknek párázata városok, falvak és tanyák örvényeiből feléje száll : nem vagy-e te gyöngé, törékeny, bűnös ember is köteles követni az ő példáját s türelemmel, könyörülettel elviselni felebarátaid lelki nyomorát? Ha Krisztus az elfajult zsidókkal oly végtelenül jóságos-

san bánt : miért nem vagy elnéző a «szent nép», a «királyi nemzet» iránt?

Úgy tetszik, hogy két szíved van : egy szelid, engesztelékeny és szeretetteljes a magad számára és egy érdes, kemény, szigorú — felebarátaid számára ; meg két mértéked is : egy előnyeidnek és egy felebarátaid hátrányainak a megmérésére. Híveid szemében meglátod a szilánkot, de saját szemedben a gerendát nem veszed észre. Tenhibáidra bőven találsz enyhítő- s mentőkörülményeket, de híveidről csak rosszindulatot tudsz feltételezni. Botlásaid előtt behúnyod szemedet, de híveid fogyatkozásait vérbeborult szemmel nézed.

Lehetséges, hogy híveid magaviseletükkel keserítik szívedet. Ám gondoltál-e már ama lehetőségre, hogy híveid a te mulasztásod miatt olyanok, amilyenek? Gondoltál-e ama neveléstani elvre, hogy a tanítványok hibáinak oka s forrása gyakran a tanítóban rejlik? Te is tanító, nevelő vagy s e pedagógiai elv reád is vonatkozik. Minden egyházi év egy-egy tanév s minden évfolyam végén önmagadnak kell feltenned a kérdést : mennyiben sikerült célomat elérnem, híveimet Krisztus képmásaivá alakítanom? Ha úgy találsz, hogy tanítványaid előmenete elégtelen : ülj ítélőszéket önmagad fölött, légy kemény bírója nevelési módszerednek ; lehetséges, hogy vizsgálódásod nyomán ama eredményre jutsz, hogy nem művész, de kontár vagy a lelkek vezetésében s — ez oka annak, hogy híveid a tökéletesedés útján nem haladnak. Kutatásod befejeztével belátod majd, hogy szomszédod, kinek hívei nem más fából valók, mint

a tieid, mégis boldogul velük s farag belőlük valamit ; hogy híveid néha engedékenyebbeknek s engedelmesebbeknek mutatkoztak, mert szeretetteljesebben bántál velük ; hogy szíved legelrejtettebb kamrájában kis, aranyozott bálványt rejtegetsz, mely előtt titokban buzgón hajlongsz s kívánod, hogy híveid is meghimbálják előtte a tömjénfüstölőt ; hogy zsörtölődő, szeszélyes vagy s a szószéken is embernek, nem pedig Isten követének érzed magad ; szóval, hogy lelkipásztorkodási módszered is oka híveid lelki maradiságának.

Ám, ha az ítélet reád nézve kedvező is : ne marasztald el híveidet ! A törvénykönyv, melynek szabályait alkalmaznod kell : a szentírás. Az pedig e vonatkozásban ezeket mondja : «*Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere*».¹ «*Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi*».² «*Estote benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis*».³ Lehetséges, hogy híveid műveletlenségükkel, bárdolatlanságukkal a legnemesebb filantrópban is ellen-szenvet keltenek, — te azonban nemcsak emberbarát, de pap is vagy, ki vállaidon ama terhet viselled, melyről Szent Bernát mondja : *onus animarum, non validarum, sed infirmarum*. Neked tudnod kell, hogy híveid nyomorúsága is az áteredő bűn következménye s nem szabad megfélekezned, hogy jó magad is, bár mélyebben merülhettél Isten felséges

¹ Rom. 15, 1.

² Gal. 6, 2.

³ Eph. 4, 32.

titkaiba, eleget csetlettél-botlottál, hogy magad is sok keserőséget okoztál szüleidnek s környezetednek, s amint te elnézésre szorultál, úgy neked is nagy, megértő s fölényes lélekkel kell elviselned híveid esetleges faragatlanságát, hálátlanságát.

S elvégre miért is léptél a papi pályára? Miért lettél a lelkek orvosa? Azért, hogy a beteg lelkeket gyógykezeljed. Lám, a derék orvos, vagy a lelki ismeretes ápoló, nem veti meg a szegény beteget, kinek testét undorító sebek borítják; éjjel-nappal virraszt mellette, hogy nyomorult, amúgy is mulandó földi létét néhány nappal vagy órával megtoldja. Ő a porhüvely kedvéért legyőzi természetes visszatetszést s te a halhatatlan lélekért nem lennél arra képes?

Azért, testvér, ne fordulj el gyarló híveidtől! Ha nem mentegetheted cselekedeteiket, mentegesd szándékukat, ha pedig ezt sem teheted, vedd számításba a kísértés nagyságát s tudatlanságukat. Ne szűnj meg lelki üdvösségükön munkálkodni az esetben sem, ha látod, hogy tele vannak hibákkal, miként az Úr sem szűnik meg őket jótéteményeivel elhalmozni, bár számtalanszor bántalmazták. «Noli vinci a malo, sed vince in bono malum!»¹ Ha szavaikkal, cselekedeteikkel próbára teszik türelmedet: vedd úgy, hogy sugalmazójuk a gonosz lélek, ki reméli, hogy a küzdésbe és szenvedésbe belefáradsz. Ha szeretetedet gyűlölettel, jótéteményeidet sértésekkel viszonozzák, tégy velük úgy, mint az örültekkel szokás banni: mennél jobban dühöngenek, annál jobban szánjuk

¹ Rom. 12, 31.

őket s betegségüknek tulajdonítjuk mindazt, ami kellemetlent mondanak és tesznek. Ne ítéld el őket szeretetlenül, ne nagyítsd fogyatkozásaikat ! Ne Isten büntetését kívánd szegény fejükre, de irgalmáért esedezzel számukra ! Mózes ismerte népének romlottságát, mégis védelmezte az Úr előtt : «Obsecro, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos ; aut dimitte eis hanc noxam, aut, si non facis, dele me de libro Tuo, quem scripsisti».¹ Mindenáron meg akarta menteni népét s kész volt inkább lemondani a mennyország örömeiről, semmint népe pusztulását lássa . . .

VII.

Vezesd híveidet a jóság, a «benignitas» szellemében !

Erre oktat a Mester példája. «Apparuit benignitas et humanitas salvatoris dei nostri Jesu Christi», mondja az apostol az Üdvözítő világbalépéséről. S amint megjelenését, úgy életét s halálát is jóság jellemezte. A lényéből kisugárzó jóság adta Keresztelő Szent János ajkaira a szavakat : «Ecce agnus Dei !» Minden szava jóságot lehelt, jóságot hirdetett. Mindig olyannak bizonyult, amilyennek a próféta évszázadok előtt festette : «Arundinem quassatam non confregit et linum fumigans non extinguit».²

¹ Exod. 32, 31.

² Matth. 12, 20.

«Nescitis, cujus spiritus estis», mondja tanítványainak, kik tűzesővel akarták elpusztítani a várost, mely nem akarta falai közé fogadni. Milyen tapintatosan bánt a házasságtörő nővel, Júdással, Péterrel s milyen gyengéden Nikodémussal, Magdolnával s a jobb-oldali latorral ! Mint mentegette hóhérait a keresztfán ! Életében «pertransiit benefaciendo»; csodái is inkább a jóság, mint a hatalom művei voltak ; s halálában is kiterjesztette karjait, megnyitotta szívét s áldotta azokat, kik Őt átkozták.

Ilyen jóságos, krisztusi egyéniségnek kell lennie a lelkipásztornak is, mert a lelkipásztorkodás művészetének főtítka : a jóság. Csak az a pap készíti elő a Bárány útját, Krisztusnak a lelkek felett való diadalát s uralmát, akiről el lehet mondani, hogy egyéniségében «apparet benignitas et humanitas Jesu Christi». Ha tiszta, mint az angyal, áldozatkész, mint a vértanu, de híján van a jóság és szelídség szellemének : — kevés sikerre számíthat a lelkek gondozásában, mert ahogy Szent Bernát találóan megjegyzi : hit nélkül Istennek, jóság és szeretetreméltóság nélkül embereknek nem lehet tetszeni, őket vezetni s irányítani. «Güte ist die grösste Macht auf Erden», mondja a «Dreizehnlinden» szerzője. Ez a legnagyobb földi hatalom, a pap kezében a legerősebb fegyver az emberi gonoszság legyőzésére, az egyetlen érv, mely előtt a legmegátalkodottabb bűnös is kénytelen meghajolni . . . Ez a szívnek nyelve, mely szívhez szól, kulcs, mely a szívek zárát nyitja . . .

Tudja ezt az egyház s azért inti papjait : «Plus erga corrigendos agit benevolentia, quam auctoritas,

plus exhortatio quam comminatio, plus charitas, quam potestas».¹ Többeket térít meg a jóakarát, mint a tekintély, a buzdítás, mint a fenyegetés, a szeretet, mint a hatalom. Tudták ezt a szentek s ehhez alkalmazkodtak. Xavéri Szent Ferenc figyelmeztette egyik társát: «Hidd el, amit nem érsz el szeretettel, sohsem éred el szigorral». «Még sokan voltak falumban», írja Ars szent plébánosa, «akik a templomot kerülték s a világi multságokat keresték; mégsem haragudtam rájuk s azt hiszem, szemrehányással sem illetem őket». Paulai Szent Vince írja egy hitszónoknak: «Hogy az Úr első missziókat megáldotta, annak magyarázata az a jóság, melyet az emberek iránt tanusítottunk; még a gályarabok szívéhez is férköztünk; néha egy szelid szóval a legkeményebb bűnöst megtérítettük». Fr. W. Faber, a híres oratorianus pedig hangoztatja, hogy «a jóság több bűnöst térített meg, mint a buzgóság, szónoki tehetség vagy tudományos képzettség s e három tulajdonság egyetlen egy bűnöst nem térített meg, ha a jóság nem kísérte». Jóságával s ember-szeretetével tűnt ki Assisi Szent Ferenc, Szent Bernát, Szalézi Szent Ferenc, Don Bosco s mindazok, kik Krisztust megértették s híven kópiázták. S ez erényükkel, a jósággal valósították meg a Szentlélek ígérését: «Jacebunt mali ante bonos»² s hódították meg a földet s a lelkeket Krisztusnak. Jóságuk csodatevő vesszejével fakasztottak könnyforrást

¹ Trid. Sess. 13 de ref.

² Prov. 14, 19.

a kőszikla-szívek belsejéből, jóságuk aranyláncaival fűzték embertársaikat Istenhez ; a jóság varázsával álltak Isten országának kapujában : azért népesült be sűrűn.

Ám, mivel a gonosz lélek is tudja, hogy a lelkek felett való hatalma meginog s kétségessé válik abban a pillanatban, mihelyt az Úr szolgálja jósággal közeledik feléjük, ő sem marad tétlen. «Incredibile dictu est», írja Borgias Szent Ferenc, «quanto studio daemon evangelico melli fel admiscere conetur».¹ Epét kever az ördög az evangélium mézébe...

Testvér ! Az Úr példája, dicsősége, a gondjaidra bízott lelkek üdve kívánja, hogy a jóság szellemében vezess híveidet, — de nem jósággal à la Heli, nem szentimentalizmusból élő s laximusnak hódoló jósággal, hanem erős, krisztusi jósággal, melyet a nagy Lacordair ajánlott : «Legyetek erősek, mint a gyémánt, de gyengédebbek az anyánál !» «Fort, comme le diamant, mais plus tendre, qu'une mère !»

1. Elsőben a szószéken élj a jóság fegyverével !

Naponta kéred az Urat : «Bonus es tu, et in bonitate tua doce me !» Neked is «in bonitate» kell híveidet oktatnod. Az evangéliumot, a legnagyobb, legédesebb örömhírt kell hirdetned — nem őrmesteri hangon, hanem «in omni caritate».² és «in omni patientia et doctrina !»³ S a patientia fontosabb,

¹ De rat. conc. 7, 26.

² I. Tim. 15.

³ II. Tim. 4.

mint a doctrina, mert a fényes elme kápráztat, -a szívjóság azonban vonz s egy uncia szeretet — mint Bellarmin megjegyzi — többet ér száz teherkocsira való érvenél. Szent Ambrus jóságával s nem tudományával nyerte meg Ágostont a jó Istennek, Szalézi Szent Ferenc tudós kortársai pedig megvallották, hogy meggyőzni ők tudnak, de megtéríteni valakit csak Szent Ferenc jósága képes. Úgy kell hirdetned az ígét, hogy hallgatóid szívesen meghallgassanak s azt mondhassák rólad s beszédedről: «Guttur illius suavissimum. Anima mea liquefacta est, ut locutus est».¹ A szószéken optimistának kell lenned s találékonyak az enyhítő körülmények felfedezésében. E tekintetben példát vehetsz Szerst Pétertől, ki pünkösdi beszédjében mentegette a zsidókat: «Fratres, per ignorantiam fecistis». Ha dorgálnod kell híveidet, ügyelj, hogy ez ritkán, szeretetteljesen, szenvedélyesség nélkül történjék, a Szentlélek törvénye szerint: «Corripiet me justus in misericordia».²

2. A gyóntatószékben se feledkezzél meg arról, hogy «*wicarius amoris Christi*» vagy.

Szeretettel fogadd a gyónót, szeretettel hallgasd meg vallomását és szeretettel mondd ki fölötte az ítéletet. Ha ezt nem teszed, sohasem leszel képes szívében az Úr Jézus trónját felállítani. Ha alkalmatlan

¹ Cant. 6.

² Ps. 140, 5.

időben veszi igénybe papi hatalmadat, ne légy kedvetlen s türelmetlen. Lám, a Mester éjjel fogadta a félénk Nikodémust. Úgy kezeld a bűnöst, mint a sebést, ki műtétet végez gyermekén : nemcsak arra ügyel, hogy a bajt eltávolítsa s a sebet hegessze, de arra is, hogy mennél kevesebb fájdalmat okozzon gyermekének. A gyóntatószékben óvakodjál a durvaságtól, nehogy a hívek a szeretet szentségét megvessék, megútálják s felvételét elhanyagolják. Lehet, hogy kénytelen vagy keserű orvossággal kezelni gyónógyermekedet, ám ez esetben édesítsd meg jószággal ! Szent Alfonz mondja : «Nem kételkedem, hogy a lelkek vezetőjének legszükségesebb tulajdonsága : a jószág». S jól mondja, mert állítását az Úr Jézus példájával bizonyíthatja, ki a házasságtörő asszonyt e szelíd szavakkal bocsátotta el : «Nec ego te condemnabo; vade, et jam amplius noli peccare !»¹

3. Hitoktatási módszered vezérelve is a jószág s szeretet legyen !

«Amare pueros ! Quid enim est catechista? Alter Christus.»² Szeretet nélkül csak drill, gépies idomítás a nevelés. Fű, fa, virág nem szomszédhozza jobban a napsugarat, mint a gyermeklélek a jószágot. Nem jó hitoktató az, ki tanítványai lelkéhez durva kézzel nyúl, ki nádpálcával akarja a gyermekek lelkébe beverni az istenszeretetet ; az ilyen nem férközik

¹ Joann. 8, 11.

² Lüttichi zsinat, 1851.

sem a gyermekek, sem a szülők szívéhez. — Egy kolduló kapucinus-fráter rendszerint előbb a gyermekekkel ereszkedett beszédbe. Az udvaron hangosan megszólította őket : «Jó vagy-e? Engedelmeskedel-e szüleidnek?» Megsimogatta, megcirógatta őket. Ez eljárással a szülők szívét is meghódította ; a gyermek aranykulcsá vált a szülők szívéhez és — éléskamrájához. Jó pszichológus volt. Más eset. Egy hívő megállította lelkipásztorát : «Plébános úr, kérje meg a püspök urat, hogy az új káplán urat legalább három évig itt hagyja!» «Miért?» «Mert szereti a gyermekeket s jó hozzájuk.»

4. Jó szívvel, szíves szeretettel fogadd és foggyhatatlan türelemmel hallgasd meg híveidet !

Népes, nagy városok plebánosai irodájuk ajtajára kifüggesztett táblán közlik híveikkel a «hivatalos órák»-at. E szokás ellen nem lehet kifogást emelni, ha nem jelenti azt, hogy a hivatalos időn kívül nem fogad a plebános. Kisvárosban vagy falun azonban nevetséges, ha a plebános híveivel való érintkezését «hivatalos órák»-ra akarja szorítani. Ilyen helyeken is közölheti velük az időt, melyben biztosan otthon találhatják, nehogy hiába fáradjanak, ám a jelzett időn kívül jelentkezőket elutasítani : nevetséges, veszedelmes és mindenképpen elítélendő bürokratizmus, mely a «főúr» kényelmét szolgálhatja, Isten dicsőségének s a lelkek üdvének azonban árt. A lelkek szükségleteit nem lehet «hivatalos órák» keretei közé szorítani. A jó Istennek nincsenek «hivatalos

órái». A pap is csak a legritkább esetben (nagyvárosban) s fölötte óvatosan s előrelátóan élhet e megszorítással, mert hiszen pap s nem hivatalnok, lelkipásztor, ki nem magának, hanem nyájának él...

Bármikor óhajt híved veled beszélni, mindenkor állj rendelkezésére ; ne várankoztasd, fogadd szívesen s nyájasan, nehogy megbánja, hogy felkeresett! — Egy előkelő tisztviselő menyasszonyával tiszteletét óhajtotta tenni plebánosánál. Delet harangoztak s a plebános káplánjaival ebédelt. A tisztviselő beküldte névjegyét, de a «nagyságos úr» kiüzentette : «Wir speizen». (Budapesten történt.) A tisztviselő sarkon fordult és nagy rábeszélésre csak azon feltétel alatt volt hajlandó egyházi házasságot kötni, ha frigyét más pap áldja meg, nem pedig a «wir speizen» nagyságos úr.

Ha korosabb híved keres fel, vagy olyan, kinek ügye olyan, hogy elintézése hosszabb időt igényel : kínáld meg üléssel. E figyelem s megtiszteltetés különösen az egyszerű embernek esik jól.

A szegényt és alacsonyrendűt oly szívesen fogadd, mint a gazdagot és előkelőt. Különbséget legfeljebb a szegény javára tehetsz, hogy felbátorítsad és bizalmát megnyerjed.

Panasszal vagy kéréssel hozzád forduló hívedet hallgasd meg türelmesen. Lehet, hogy már az első percben megérted jövetelének célját, ám, ha az illető bőbeszédű s azzal akar könnyíteni lelkén, hogy kibeszéli magát : hallgasd végig jóságosan s türelmesen. Ez nem időlopás, de fontos tényezője a lelkipásztorkodásnak.

Ha híved izgatott és sértő hangon beszél, ne veszítsd el higgadtságodat s ne illesd őt goromba, durva vagy gúnyos szóval! Istenhez s híved lelkéhez való szeretetből türtőztess magad s — győzni fogsz. Türelemmel, szelidséggel s jósággal lecsillapítod s megadásra készteted felhevült, lázongó hívedet. Indulatossággal, durvasággal pedig csak olajat öntesz a tűzre s felkorbácsolod a szenvedélyt.

Különösen napjainkban kell örülnöd, ha híveid nemcsak akkor koptatják a plebánia küszöbét, amikor a kereszteléssel, esküvővel vagy temetéssel járó formák arra kényszerítik, hanem máskor is. Ellenégeink, kik a papságnak szociális s politikai befolyását rossz szemmel nézik, jobban félnek attól a plebánostól, ki otthon, négy szemközt, bizalmasan s az individuális igényekhez mérten is szól híveihez, mint attól, ki csak a szószéken fejti ki tanítói működését.

Rendkívül viaszos helyzet, ha a papját felkeresni óhajtó hívőnek előbb holmi női Cerberusnál kell jelentkeznie, ki kihallgatja s kivallatja és csak azután engedi a «főúr» színe elé. Világos, hogy ilyesmit nem szabad túrnöd.

Plebániád ajtajának nyitva kell állania minden hívőd számára, de azért ügyelned kell, hogy otthonod ne legyen gyűjtőhelye a «chronique scandaleuse»-nek s társasköre az olyan naplopóknak, kik a napnak jórészt látogatásokkal töltik el s azt hiszik, hogy a plebános, kinek — szerintük — «amúgy sincs dolga», arra való, hogy unalmuk elűzésében segítségükre legyen. Az ilyenekre vonatkoznak Juvenal, saluzzói püspök szavai: «Az idővesztéség nem áll

mögötte a vérveszteségnek ; akik időnket ellopják : piócák». Le kell tehát rázni őket, mint a piócákat.

A hívek szíves és szeretetteljes fogadásában, ügyes-bajos dolgaik türelmes meghallgatásában példát vehetsz Szalézi Szent Ferentől, kiről életírója így emlékezik meg : «Aki vele beszélni akart, könnyen módját ejthette. Szolgáinak meghagyta, hogy mindenki iránt előzékenyek legyenek és senkit el ne utasítsanak. Mindenkit lebilincselő szeretetreméltósággal fogadott és határtalan türelemmel végighallgatott. Az ember azt hihette, hogy nincs is más dolga : oly nyugalmat s türelmet tanusított. Mindenki boldogan távozott szobájából. Főleg a szegények keresték fel nagy bizalommal ; jól érezte magát körükben s tájszólásukon beszélt velük, hogy annál közlékenyebbek s bizalmasabbak legyenek. Szolgái gyakran duzzogtak, hogy a legalsóbb osztályhoz tartozó embereket, az ószereseket és zsidárusokat is, bejelentés nélkül fogadta, mire ő így válaszolt : «Hol marad a szeretet? Drága felebarátaimat nagyon, igen nagyon akarom szeretni». Azután folytatta : «Ezeknek az egyszerű embereknek egyszerű dolgait éppolyan szívesen kell meghallgatni, mint az előkelőknek fontos ügyeit. Ha valamely lelket lényegtelen ba jügy nyugtalanít, mint mást valami nagy dolog, nem szabad vigasz nélkül elbocsátani. A szegény emberek szemében kis dolgok is nagyjelentőségűek s én a szegény embereknek is adósa vagyok». Amennyire lehetséges volt, mindenkinek óhaját teljesítette. Egy esetben, amikor egy felmentést kénytelen volt megtagadni, így indokolta eljárását : «Ami engem

illet, megvallom, bármily nyomorult is vagyok, mégis igényt tartok a mennyországra s nem tudom magamat rászánni, hogy az örök üdvösségre való jogomat egy tál lencséért eladjam».¹

Szalézi Szent Ferenc jóságának, szelidségének és szeretetreméltóságának nem kis része volt abban, hogy hetvenezer protestánst vezetett vissza az egyház kebelébe . . .

5. Híveiddel az utcán vagy másutt való találkozásod is szíves és szeretetteljes legyen !

Elmúltak ama idők, mikor a plebános a város vagy falu utcáit róva, komoly méltósággal fogadta a népnek, híveinek hódolatát. Némely helyütt még így van, de a legtöbb helyen a papi ruha már nem részesül ama közbecsülésben, mely valamikor övezte. Valaha a reverenda s a papi méltóság kölcsönzött tekintélyt a papnak, mostanában a pap személyétől, életétől, működésétől s — nem utolsó fokon — modorától függ a papi állás és ruha népszerűsége.

Ezen elv szerint kell cselekedned, amikor az utcán híveiddel találkozol. Ama viszonynál fogva, mely téged híveidhez, őket pedig hozzád fűz, megkívánhatnád, hogy híveid a köszöntésben megelőzzenek. Ám, ha ezt tenni elmulasztják, üdvözlöd őket szeretettel, szívélyesen ; ha ezt néhányszor megteszed, valószínű, hogy engednek hidegségükből, merevségükből.

¹ Pernin, Schatzkästlein für Priester, 132.

A mezőn, szántófölden dolgozó emberek rendszerint megkívánják, hogy őket köszöntsék a mellettük elhaladók. Miért nem teljesítenéd óhajukat, miért nem tisztelnéd meg a munkát? Van-e valami megalázó abban, ha a földmívest megsüvegeled? Talán kevesebbet nyom a latban az Úr előtt a hivatalnoknál, a nagybirtokosnál, a nadrágos előkelőnél? A földművesnépet maga az Úr emelte nemesi rangra a paradicsomban; ez osztályhoz tartozott Noé, Ábrahám, Izsák, Jákob, Mózes, Dávid; ez osztályból valók voltak azok, kiket az Úr elsőeknek meghívott a Megváltó imáadására; ez osztálynak tagja volt ama Cyrenei Simon, ki az Údvöztítőnek a kereszthordozásban segített; ez osztály termeli a kenyeret és bort, mely nélkül az újszövetség áldozatát be nem mutathatod. Nos, ha ez osztályt maga a jó Isten oly magas piedesztálra helyezte, azt hiszed, hogy sérelem esik tekintélyeden, ha nagyrabecsüléssedet valamely módon kifejezed?

S a köszöntésről, az udvariasság és figyelem e gyengéd nyilvánításáról még kevésbbé akkor szabad megfélelkezned, ha ipari vagy gyári munkásokkal találkozol, feltéve természetesen, ha híveid az illetők. Lehet, hogy «lámpavas» jár az eszükben, ördögi gyűlölet lobog szemükben s kezükkel szorongatják a tört, melyet a «csuhás» szívének szántak... Mind-egy! Kezüket csak úgy fegyverezheted le, ha előbb szívüket lefegyverezted; ennek pedig egyik eszköze a szívélyesség, barátság, előzékenység...

Azt is elvárják a hívek papjuktól, hogy az utcán velük találkozva, megszólítsa őket s egy-két szót

váltson velük. Sokra becsülik, ha érdeklődik sorsuk s dolgaik után. A szívélyes modorú, közlékeny papot szeretik, ellenben nem zárják szívükbe azt az egyébként derék és buzgó lelkipásztort, ki csak akkor áll szóba velük, amikor az elől ki nem térhet. Ha így áll a dolog, miért sajnálnád azt a néhány barátságos szót, mely a szívekhez férkőzik?

VIII.

Látogasd híveidet!

Az evangélium lapjai tanuskodnak, hogy az Úr Jézus nemcsak a zsinagógában s nagyobb gyülekezeteken hirdette az igét, hanem magánházakban is. Ugyanezt olvassuk az apostolokról is. Szent Pál az efezusi hívek tanúságára hivatkozik, hogy nemcsak nyilvánosan, de a házakban is tanította őket. «Vocavit majores natu Ecclesiae et dixit eis : Vos scitis, quomodo docerem vos publice et per domos». ¹ Timotheushoz és Titushoz írott leveleiben pedig az egyéni pasztoráció szabályait is találjuk. ²

Az Úr Jézus és az apostolok nem voltak remeték, a lelkipásztor se legyen az !

A plebános nem arra való, hogy a sekrestye sorompói közé, virágos kertjébe, melyben az érzések virágai nyílnak, elzárkozzék, hanem arra, hogy a nép között éljen ; nem részesül abban a boldogság-

¹ Ephes. 20, 20.

² I. Tim. 5, 1—16. Tit. 2, 1—10.

ban, hogy a Thebais magánya legyen öröme, sem hogy Szíria pusztái legyen menedéke ; neki nem-szabad megelégednie azzal, hogy az egyház s az ő barátai felkeressék magányában, hanem az utcákon, a házakban, a kunyhókban kell találkoznia s megvívnia az ellenséggel, a gúnnyal, megvetéssel ; acélkemény homlokot kell a világnak mutatnia, mert az Isten szent érdeke a világban az ő jussa : Dominus pars haereditatis meae et calicis mei . . .

Kempis Tamásnak ama intelme, hogy «a legnagyobb szentek — amennyiben tőlük függött — kerültek az emberekkel való érintkezést és a magányban inkább Istennek akartak szolgálni»,¹ joggal szólhatott szerzetestársainak, de nem vonatkoztatható a lelkipásztorkodással foglalkozó világi papra, kinek kötelessége a híveivel való érintkezést keresni, mégpedig nemcsak azokkal, kik vonzódnak hozzá, de azokkal is, kik elzárkoznak előle s követel dobálják meg. Az a plebános, ki Kempis Tamás ebbeli tanácsát követné, az egyház ellenségeinek malmára hajtaná a vizet, kiknek legfőbb vágya a pástort nyájától, a plebánost híveitől izolálni s a fórumról — ha a katakombákba nem lehet — legalább a sekrestyébe szorítani. A plebános a népnek, a «plebs»-nek embere kell, hogy legyen, hiszen azért «plebanus». Franciaországban a lelkipásztorok szentéletű papok voltak, de nem a szó igazi értelmében vett «plebanus»-ok, nem a nép papjai, kik a nép szívébe vernek gyökeret ; nem csoda hát, hogy az

¹ Kemp. Tam. I. 20.

egyházellenes áramlat megtépázta tekintélyüket s megingatta a közéletre való befolyásukat, ami nem következett volna be, ha megszívlelték volna XIII. Leo pápának tanácsát: «A papoknak a néppel való érintkezést nem szabad kerülniök; ellenkezőleg, hivatalos állásuk kívánja, hogy minél szorosabban forrjanak vele össze». Egyébként a kultúrharc a francia papokat is más belátásra bírta s ma vezetnek a modern lelkipásztorkodás terén.

Csonka az a lelkipásztorkodás, mely híján van a hívekkel való közvetlen érintkezés egyik legkiválóbb eszközének: a lelkipásztori látogatásoknak. A lelkipásztornak ismernie kell híveit, hiszen azért alkalmazza őt az egyház állandóan, pontosan meghatározott helyen s területen. Ez a trienti zsinatnak is a felfogása a «parochus»-ról: «Mandat sancta synodus episcopis, ut . . . distincto populo in certas propriasque parochias, unicuique suum perpetuum peculiaremque parochum assignent, qui eas (animas) cognoscere valeat».¹ S van-e alkalmasabb mód a hívek megismerésére a személyes érintkezésnél? — A kölcsönös szeretet is lényeges kelléke az üdvös pasztorációnak. Márpedig a hívek bizalmának és szeretetének megnyerésére alig van jobb, célszerűbb eszköz a lelkipásztori látogatásnál. — Az is követelménye a sikeres lelkipásztorkodásnak, hogy a lelkipásztor érdeklődjék híveinek ügyes-bajos dolgai iránt, tájékozódjék a vasárnapi misehallgatás, ünnepmegszentelés, a szentségekhez való járulás, a gyermeknevelés felől,

¹ Conc. Trid. sess. XXIV. c. 13 de reform.

hogyan ellenőrizze a húsvéti gyónás és áldozás elvégzését, hogy konkrét alakban küzdjön a rossz könyvek és ujságok ellen, hogy a szegényeket s elhagyottakat személyesen ismerje s erkölcsileg és anyagilag felkarolja . . . Mindezen célok elérésére kipróbált s bevált eszköz a lelkipásztori látogatás.

Eme eszközzel neked is élned kell ! Lehet, hogy híveid hálátlansága s a mesterségesen szított papellenes hangulat már-már arra az elhatározásra készítetett, hogy a splendid isolation elvére helyezkedel, szobádba zárkozzál, híveidet kerüld és csak az esetben érintkezzél velük, amikor ez elől ki nem térhetsz. Ám jusson eszedbe Illés próféta. Róla olvasuk, hogy beleútván az Úr igazáért való örökös lándzsatorésbe, barlangba vonult vissza, hogy ott sirassa Izrael romlását. S az Úr mit üzenetetett neki angyala által? «Mit csinálsz itt, Illés?» «Quid hic agis, Elia?» «Mit keresel itt, holott Ácháb s Jezabel palotájában kellene lenned s küzdened kellene népem megrontói ellen? Hagyd el a barlangot s menj népemhez !» «Et ait ei : Egredere . . . vade, et revertere in viam tuam ! . . .» Ez az üzenet neked is szól . . . Exi foras ! . . . Nem a magad kedvéért és szórakozás végett, hanem Istenért és a lelkekért ! . . .

1. Mikor látogasd meg híveidet?

A plebánia átvétele után minél előbb — a plebánia lélekszámához s területéhez képest rövidebb-hosszabb időn belül — látogass meg minden családot s ajánld fel szolgálataidat mindennemű lelki ügyük-

ben. E látogatást azután az adott viszonyok szerint 4—5 évenként, ha lehet, gyakrabban is ismételd.

Ha új hívek telepednek meg plebániádon, azokat is keresd fel s közöld velük, hogy mindig bizalommal fordulhatnak hozzád.

Ezenkívül akkor keresd fel az egyes családokat, amikor azokat nagy öröm éri vagy nagy bánat sújtja, hogy őket együttérzésedről biztosítsd. Ugyanis semmit sem becsülnek a hívek lelkipásztórukban annyira, mint azt, ha örömkben s bánatukban résztvesz. Főleg azért hálásak, ha olyankor jelenik meg körükben, mikor a halál a családtagok egyikét elragadta. Ne kerüld el azért, testvér, a gyászházat, melyben hived kiterítve fekszik a ravatalon, hanem térj be, enyhítsd és szenteld meg gyászoló híveid fájdalmát a vallás vigaszával! Ne halaszd e látogatást s részvéted nyilvánítását, mert ez esetben különösen igaz, hogy «bis dat, qui cito dat». — A lakodalmi ünnepre szóló meghívást se utasítsd el. Ha gazdag, ha szegény hív meg lakodalmi ebédre, végy azon részt, miként az Úr is megjelent a kánai menyegzőn anyja és tanítványai kíséretében. Ám, ha valamikor, úgy főleg ilyen alkalommal légy óvatos; ne légy jégcsap, mely az északi sark légkörét terjeszti a derűs, napsugaras társaságban, de még kevésbé bohóc, ki a papi méltóság rovására mulatgatja a «vendégkoszorút». Ha felköszöntőt mondasz, legyen az magvas, komoly, az ünnepélyes alkalomhoz méltó. «Sermo vester in gratia sale sit conditus!»¹

¹ Col. 4, 6.

A hivatalos felköszöntőn kívül azután ne igen «emeld a poharat»; ha pedig e tekintetben ismered gyöngeségedet, jobb, ha otthon maradsz. Faluhelyen lehetőleg az ebéd kezdetén jelenj meg, mert később rendszerint borközi a hangulat. A tánctól óvakodjál s ne pályázzál az első táncot megillető pálmára. Egy-két óráig maradj ott, azután térj haza, vizsgáld meg lelkiismeretedet s buzgóbban imádkozzál, mint máskor.

Egyes vidékeken a lelkipásztori látogatásnak meghatározható módja dívik: a «koleda». Vizkeresztkor és az azt követő vasárnapokon a lelkipásztor egyházi ornátusban, kezében feszülettel, a kántor, egyházfi és ministránsok kíséretében végigjárja a községet, hogy meglátogassa a híveket s megáldja a házakat. A jó hívek nagy örömmel várják s megkülönböztetett tisztelettel fogadják az Úr szolgáját; tiszteletére meggyújtják a karácsonyfa s a betlehemi jászol gyertyáit; a székre, melyre leül, vászontakarót terítenek; az áldás után a család apraja-nagyja megcsókolja a feszületet. A szertartás befejeztével a családfő néhány fillért süllyeszt a ministráns által vitt perselybe, a lelkipásztor pedig szentképekkel, gyűrűkkel, olvasókkal, érmekkel ajándékozza meg a gyermekeket. Milyen bájos és üdvös gyakorlat!

2. Kiket látogass meg?

Az előbbieken részben már meg van adva a felelet e kérdésre, ám bővebb tárgyalása s megvilágítása is indokolt.

Súlyosan tévednél, ha azt hinnéd, hogy csak a derék és példás katolikus családokat kell meglátogatnod és végzetes hibát követnél el, ha csak a jómódú és gazdag hívek látogatását tartanád kötelességednek.

Éppen a bűnösök, az eltévedt és szétszóródott bárányok azok, kiket a jó pásztornak fel kell keresnie. Nem jó lelkipásztor az, aki így gondolkozik: «Mi közöm azon híveimhez, akik kerülnek a templomot. Utánuk fussak talán?» Igen, mennél jobban kerülnek téged, annál kitartóbban kell keresned őket. A te kedves kötelességed őket édes, csalogató szóval visszahívni, vállaidra emelni és az isteni Pásztor aklába visszavinni. Nem elég, ha a megtért bűnöst szeretettel fogadod, hanem megtérését elő kell segítened. Lehet, hogy bűneiben megátalkodik s elvész, ha nem teszed meg az első lépést. Menj és keresd hát s ha megtalálta, ne pörölj vele, de szólj hozzá szeretettel s vedd karjaidba, mint az édesanya beteg gyermekét... Kegyetlen pásztor az, aki részvétlen szívvel halad el az ingoványban fuldokló vagy a tüskés bozótban vergődő bárány mellett s kegyetlen az a lelkipásztor, aki apostoli vándorútján éppen azokat a híveket kerüli el, kik legjobban szorulnak s vágyva várnak egy erős, de irgalmas kézre, mely őket Istenhez visszavezesse.

Ismered Jézus példáját. Miként bánt Ő, az isteni Pásztor, a tévelygő bárányokkal? Jákob kútjánál felkereste a samariai bűnös asszonyt, Simon farizeus házában Magdolnát, a kafarnaumi vámházban Mátét, Jerichóban Zachäust. A Mester nem hagyta őket sorsukra s nem várta be, hogy hozzá közeledjenek,

hanem Ő közeledett hozzájuk. Lehet, hogy a te híveid között is vannak, kiket mély szakadék választ el az egyháztól s nincs, aki hidat verjen nekik e szakadék fölé. Ki tegye meg nekik e szívességet, ha te is vonakodol? Ki hozzon üdvösséget házukba, ha te is elkerülsz? Hiszen, hacsak ama híveidet érdemesíted látogatásodra, kik amúgy is jó úton haladnak, éppen ellenkezőjét teszed annak az isteni Pásztornak, ki kilencvenkilenc bárányát a pusztában hagyja s annak az egynek keresésére indul, mely elveszett. «Et alias oves habeo . . . et illas oportet me adducere.» E krisztusi ígék szerint kell eljárnod.

Az életszentségéről híres Wittmann püspök regensburgi plébános korában oly komolyan fogta fel ebbeli hivatását, hogy a nyilvános házak dögvészes légkörétől sem rettent vissza ; káplánjai társaságában e bűntanyákat is felkereste, hogy szerencsétlen áldozatainak lelkét Isten irgalmára és igazságosságára való hivatkozással megmentse. Ha e példa tetteiben nem is utánzandó, de elvben mindenesetre megszívlelendő. Az elveszett bárányt nem kerülni, de keresni kell !

Tapintatlan és ugyancsak Krisztus szellemétől idegen volna eljárásod, ha a szegények viskóit s a munkás-lakásokat elkerülnéd és csak a jómódúak portáit és a gazdagok palotáit tisztelnéd meg látogatásoddal. Hiszen a Mester éppen azzal bízott meg, hogy a szegényeknek hirdesd az evangéliumot. Ő maga is a szegények barátja, a gyöngék, az elhagyottak, az elnyomottak jóltevője volt és síkraszállt ellenségeik, kiszípolyzóik, a farizeusok és szadduceusok ellen,

kiket felháborodásában viperafajzatnak, bemeszelt síroknak nevezett; márványlépcsőn csak egyszer járt, akkor, mikor Pilátus helytartóhoz vezették, és arra is saját vérének cseppjeit hullatta; a buzgó, apostoli papok is a szegényeket szeretik s nem húznak a gazdagokhoz, kik átlag nem is szorulnak reájok; ha a kötelesség szava parancsolja, a milliomos palotájába is mennek, de a nincstelenek kunyhóit szeretetből keresik fel s e viskók, melyeknek alacsony ajtajába beleütik a fejüket, ha meg nem hajolnak, szemeiknek fényesebbek, mint az Akropolis ívei; az elnyomottak, a kicsinyek az ő barátaik s akkor a legboldogabbak, amikor ezek így szólítják őket: «Atyám!» «Testvérem!»

Keressz hát, testvér, a szegényekkel, a proletárokkal, a munkásosztályhoz tartozó híveiddel a személyes érintkezést, látogasd meg őket hajlékaikban, hallgasd meg panaszait, karold fel jogos érdekeit, magyarázd meg nekik, hogy bár a szegénység az evangélium egyik gondolatgyöngye, melyet a Szentlélek úgy őriz, mint szemefényét, de a modern szegénység nem az evangélium szegénysége, mert nem erkölcsös, nem szeretetből és szabad elhatározásból, hanem főleg igazságtalanságból, elnyomatásból, kiszípolozásból való, hogy a szociális nyomorúság nem Isten akarata, mert mérge a lelkeknek s mert rendszerből származik; éppen azért — folytathatod — eszedágában sincs Krisztus Urunkkal s a szentekkel elcsitítani akarni ennek a szegénységnek nyögéseit s kenetes beszédet tartani a türelemről s a jövő boldogságról; belátod s hirdeted, hogy a munkás-

osztály áldozata a bűnnek, az önzésnek, a kapitalista termelés anarchiájának s azért joga, sőt kötelessége minden becsületes eszköz felhasználásával arra törekedni, hogy kiemelkedjék a szolgaság alávalóságából; ennek útja nem az Istennek, a vallásnak, az erkölcsnek megtagadása, nem a kereszténység kicsinylése s támadása, mert ha az emberi szívekből valahogy sikerülne kiirtani a vallást, csak nagyobb lenne a baj és boldogtalanság, mert a szeretet és igazságosság sehol élesebben nincs kifejezve, mint a kereszténységben, sehol szentebb kötelezettséggel nincs a szívünkhöz kötve, mint az evangéliumban, — mert ép azért jár a világ a kárhozat útján, mert elszakadt Krisztustól. Mondd annak a szegény, veszendő munkásnak: «Azért jöttem ide, mert szeretem magát s kezet akarok nyujtani magának, jeléül annak, hogy tisztелем. Tudom, hogy maga el van keseredve és sok panasza van az emberek ellen; tudom, hogy talán kézzelfogható igazságtalanságokat kényszerül nyelni a hatalmasoktól. Magával érzek s amennyiben rajtam áll, segítek minden ügyefogyott emberen s felcsapok védőjükül; egyesítem, csoportosítom őket, hogy ne legyenek mint a bomlott kéve, hanem egyesülve könnyebben viseljék el s tereljék el a mostoha idők csapásait, míg végre sikerül nekik magukra deríteni az igazságot, mely azt kívánja, hogy valamint a napfény az égen egyenlőképp ontja sugarait szegénynek, gazdagnak: úgy a föld is adjon kenyeret egyaránt birtokosnak és proletárnak».¹

¹ Prohászka, A társadalmi kérdés, 47. l.

Ha ezen a nyelven, a praktikus cselekvésnek, a gyakorlati szeretetnek, a nagy Prohászkanak nyelvén beszélsz a veszendő proletárral, ha kiérzi szavaidból a «misereor super turbam» krisztusi szellemét, ha látja, hogy nemcsak a szociáldemokrácia túlzásai s eltévelyedései ellen van kifogásod, hanem a kapitalizmus kegyetlen s embertelen kinövéseit is ostromozod, hogy azonosítod magad a dolgozó néprétegekkel : — úgy, ha csak nem rabiátus, e szavak s e tapasztalat nyomán benne is ébred az a jobb érzélem s ha talán nem is szakít a szociáldemokráciával, de legalább elismeri nemes törekvéseidet s méltányos lesz azok iránt. Ez pedig a lelkipásztorkodás szempontjából már óriási vívmány, mert proletár híved megismer igazi mivoltodban s nemcsak ama torzképek-ből, melyekben az egyházellenes sajtó neki bemutat.

Személyes ellenségeid házáat se kerüld el ! Ha felkeresed őket s a sérelmeket, melyeket részükről szóvá sem teszed, szeretetlenségüket pedig szeretettel viszonzod : tüzes parazsat hintesz fejükre. Lehet, hogy szinte várják az alkalmat a kibékülésre : ragadd meg hát s ne szalaszd el ! Ha pedig durván, nyersen fogadnak : gondold a Megfeszítettre, engedd, hogy kibeszéljék magukat, azután pedig szelíd szavakkal iparkodjál őket érzelmeid őszinteségéről s jóakaratról meggyőzni.

Hogy a betegek látogatása mindenekelőtt azt indítsa meg, ki a szeretet s az irgalom szolgálatában áll, hogy a beteglátogatás a legnagyobb krisztusi gond s lelkipásztori gondviselés : — olyan kézenfekvő igazság, hogy bővebb megvilágításra nem is

szorul. Ez a gond annál közelebb fekszik szívünkhöz, minél közelebb állnak a betegek az Isten ítéletéhez s minél fontosabb s felségesebb a hivatás : azokban a szemekben, melyek üvegesedni kezdenek, az örök élet reménysugarát fölgyújtani. S e lelkipásztori funkcióból a lelkipásztor számára is sok kegyelem, sok meglátás, sok épülés és sok vigasz fakad ; a betegnek példaadása, ki türelmesen, Isten akaratán való megnyugvással viseli el baját, úgy világít felénk, mint csillag az éjben s a türelmesen szenvedőknek betegségéből megnyugvás, áldás s béke áramlik szerteszéjjel. Erre a nagy kincsre, a Krisztusban megnyugvó szívnek örömére s vigaszára a papnak nagy szüksége van.

3. Milyen legyen magatartásod lelkipásztori látogatásaid alkalmával?

Mielőtt útnak indulsz, ajánld híveidet az Úr Jézus Szívének s kérd kegyelmét, hogy e lelkipásztori kötelességet, mely sok szeretetet, tapintatot és okosságot igényel, üdvösen végezhessed. Híveid otthonának küszöbét azzal a gondolattal lépd át, hogy mint Krisztus helyettese és követe jelensz meg ott. Üdvözlő híveidet a katolikus köszöntéssel s néhány szíves szóval, melyekből kiérezhető legyen a szeretet, mely közibük vezérelt. Érdeklődjél sorsuk iránt s a földiekből kiindulva valamely természetfölötti igazságra tereld a társalgást, anélkül, hogy prédikációt mondanál ; így tett az Úr Jézus is, ki a szamariai asszonnyal előbb a kútvízről társalgott,

majd ennek kapcsán a Messiás országáról. Magatartásod szíves s mégis komoly és épületes legyen ; ne feledd, hogy ilyenkor mindent megfigyelnek rajtad ; s nemcsak a felnőttek, de a gyermekek szeme is rajtad függ. Amint te emlékezel némely szóra, melyet gyermekkorodban lelkipásztorod hozzád intézett, úgy ama apró gyermekek is, kik félénk tisztelettel lesik szavaidat, megőrzik azokat szívükben s lesz idő, amikor gyümölcsöt teremnek. Társalogj tehát úgy, hogy ne kompromittáld Azt, aki téged küldött. «Qui vos audit, me audit.»¹ Nőekkel, felnőtt leányokkal szemben légy udvarias, de komoly és tartózkodó ; bókot és széptevést nem várnak tőled. A leánygyermekekkel szemben se engedj meg magadnak túlságos kedveskedést ; hű tanítványa lehetsz az isteni Gyermekbarátnak anélkül is, hogy öledbe vennéd a gyermekeket. Ha egy pohár borral megkínálnak, a koccintás kedvéért elfogadhatod, de fölötte óvatos s mértékletes légy, nehogy elmeneteled után azt mondják, hogy «a mi papunk szereti a borocskát». Szóval : hivatalos látogatásaid alkalmával olyan legyen magatartásod, hogy abból ismerjék meg híveid, mit jelent az «odor Christi».

4. Mik a teendőid a lelkipásztori látogatás után?

Látogatás után tapasztalataidat jegyezd fel. Egy kiváló lelkipásztor² a «liber animarum»-ban minden családnak egy-egy oldalt szánt, melyet négy részre

¹ Luc. 10, 16.

² Gaduel, Leben des B. Holzhauser, 147.

osztott : az első rovat a szülőkre, a második a gyermekekre, a harmadik a cselédekre, a negyedik a házban tartózkodó idegenekre vonatkozó adatokat tartalmazta. E jegyzéket tanulmányozgatta, hogy híveit a megfelelő egyéni pasztoráció áldásaiban részesíthesse. Azonkívül egy kisebb jegyzéket vezetett ama híveiről, kik megkülönböztetett lelkipásztori gondviselést igényeltek : azokról, kiknek közeli halála előrelátható volt, a szegényekről, kik anyagi segélyezésre, a tudatlanokról, kik oktatásra szorultak, a nyilvános bűnösökről, vadházasokról stb. . . . E derék lelkipásztorral nem is történt volna meg az, ami egy másik plebánossal megesett. Már tíz esztendeje működött községében, midőn egy jólelkű úr nagyobb összeget bocsátott rendelkezésére, hogy azt szegény hívei között szétossza. S mikor a jóltevő a segélyezendő szegények nevei iránt érdeklődött, a plebános — a szegények atyja ! — kénytelen volt a községi bíróhoz felvilágosításért fordulni ; ő maga egyet sem tudott megnevezni . . .

Egyebekben — Istennek hála ! — az egyház a maga lelkipásztori funkciójában ma sokkal tökéletesebb, mint volt néhány évtized előtt ; mint a lelkek gondozásának intézménye az új korban határozottan az egészséges fejlődés ismérveit tünteti fel. Milyen egységes s rendezett munkaprogrammja ! Milyen feltűnő jele a lelkipásztori munka tökéletesezésének pl. az egyik-másik egyházmegyében bevezetett kartoték-rendszer ! Mi tagadás, a papok egy része, még a buzgóbbak is, berzenkedtek a hívek kartotékszerű összeírása ellen, arra hivatkozva, hogy

Szent Pál aligha élt ez eszközzel, amerikai ízű, arra alkalmas, hogy a hívekben az egyházi adófizetés szempontjából gyanút keltsen stb . . . Ám, rövidebb-hosszabb tapasztalat alapján arról győződtek meg, hogy e rendszer, ha vele okosan élünk, kitűnő eszköz a lelkipásztorkodás szintájának emelésére s az eredmény bőven kárpótolja a lelkipásztort a beléfektetett fáradozásért.

Mindenesetre megszívlelendő az, amit Kugler a lelkipásztori könyvviteltől irtózó plébánosról mond : «Vádolni fognak téged a kereskedők, kik napi bevételeiket s kiadásaitak pontosan feljegyezték s átkozni fogják gondatlanságodat, melyet a reád bízott lelkek vezetésében tanusítottál. Vádolni fognak az adószedők, kik az adókötelesek jegyzékét pontosan elkészítették és szemedre vetik könnyelműségedet, mellyel a legszentebb ügyet, Isten dicsőségét s a lelkek üdvét kezelted. Hová leszel szégyenletben, ha majd látod, hogy ama kereskedők többet fáradoztak aranyaik, mint te Istened kedvéért, hogy többet tettek a drágakövekért, mint te a Krisztus vérével megváltott lelkekért ! Micsoda szégyent fogsz vallani, ha kitudódik, hogy évi bevételeidet és kiadásaidat lelkiismeretesen feljegyezted, ellenben a gondviselésedre bízott lelkekről egy sort sem írtál s úgy viselkedtél, hogy híveidet hosszú évek multán nem ismerted, hibáikat meg nem javítottad, szegényeidről sem gondoskodtál !»¹

¹ Kugler, Der Priester nach dem Geiste der kathol. Kirche, 479.

5. Kifogások, melyeket a lelkipásztori látogatások ellen emelni szoktak.

— «Természetemmel ellenkeznek. Csak otthon érzem jól magamat.» Nos, Krisztus papjának a természet szavát el kell némítania magában, ha a lelkek megmentéséről van szó; a jó Pásztor nyomába kell lépnie, kiről az írás azt mondja, hogy «körüljárt, jót cselekedvén». Az Üdvözítő letelepedhetett volna Jeruzsálemben vagy Judea más városában s bevárhatta volna, hogy azok, kik szolgálatára szorulnak, felkeressék. De nem így cselekedett. Bejárta Galileát, vidékről-vidékre, pusztáról-pusztára, városról-városra járt, tanítva, vigasztalva az embereket. A plebános szentföldje — az ő plébániája; ez apostoli vándorlásának területe, melyet utcáról-utcára, házról-házra be kell járnia. Az ördög is «körüljár», «circuit, quaerens, quem devoret» s a lelkipásztor ölbe tett kezekkel nézze ellenségének garázdálkodását? A «Stubenhockertum» — mondja Huonder — nem kedvez Isten ügyének.

— «Nincs időm.» Mit jelent ez? Azt, hogy nincs időm a lelkipásztori hivatás betöltésére, nincs időm a plebánoskodásra, nincs időm arra, hogy híveimet megismerjem, mint azt Krisztus, az egyház, híveim üdvé megkívánja. Csakugyan nincs időm? A vásárnapi délutánokból, a téli estékből nem telik egy-két óra az apostoli vándorútra? Olyan feltétlenül szükséges, hogy vásár- és ünnepnap délután a kaszinóban, úri barátaid körében keress szórakozást?

— «Attól tartok, hogy a lelkipásztori látogatások-

nak lelkem kárát vallja.» Kellő elővigyázat nélkül igen, de kellő óvatossággal nem. Ha Istenhez való szeretetből keresed fel a világot s a vele való érintkezésben a benső összeszedettséget megőrzöd, nem árthat neked. A szeretet nem lehet ellensége a szeretetnek. Téves az a gondolat — mondja Salézi Szent Ferenc — hogy a hivatásunkkal járó kötelességek teljesítése elválaszthat Isten szeretetétől. Aki hivatásbeli kötelességeit elmulasztja s ahelyett olyanall foglalkozik, ami kedvére való, légyen az bár ima, lelkioltvasmány, elmélkedés : — nem tesz kedves dolgot Isten előtt, aki azt akarja, hogy az ő, nem pedig a mi akaratunk szerint szolgáljunk neki.¹ Igaz, nem könnyű a világban forgolódni anélkül, hogy pora lelkünkre szálljon ; levegője mótelyes s lehelete Izaiás ajkait is megfertőzte. Mégis kétségtelen, hogy az Úr a lelkipásztornak megadja azt a kegyelmet, melyre állásánál fogva szüksége van. Ha hivatásbeli kötelessége vonzza s vezeti a világba s ha a köteles elővigyázatról meg nem feledkezik : a babiloni kemencének «nimis succensa» tüze hajaszálát sem perzseli meg ; ha azonban a világgal való érintkezésben nem Istent s a lelkeket, de önmagát keresi : nem számíthat Isten különös védelmére s a világ tüzéből egy szikra elegendő ahhoz, hogy elhamvassza.

Ennyit a hivatalos lelkipásztori látogatásokról. Természetes, hogy az említett tanácsok következetesen s mindenütt nem követhetők ; így például nagyvárosokban, harminc-negyvenezer lelket számláló

¹ Camus, Der Geist des heil. Franz von Sales, 46.

plebániákon ilyen beható, finom, intenzív lelkipásztorkodás bajosan valósítható meg. Ám ez nem jelenti azt, hogy a pasztoráció e kitűnő eszközét mellőzzük, hanem csak azt : quantum potes, tantum aude . . . Az elvből okos beosztással, a munkának a káplánokkal való megosztásával ilyen helyen is sokat lehet tette váltani.

6. A magánlátogatások.

A hivatalos lelkipásztori látogatásoktól eltérnek s azért külön elbírálás alá esnek a *magánlátogatások*, melyek személyes ismeretségen alapulnak s melyeknek célja üdülés és szórakozás. Mit tartsunk ezekről? Előnyére válnak-e a lelkipásztornak s lelkipásztorkodásnak, vagy kárára?

Bizonyos, hogy az ilyfajta látogatások nem kockázat nélkül valók. Latet anguis in herba. Árthatnak a szeretetnek, mellyel valamennyi hívünknek adósai vagyunk, mert a mellőzöttekben — főleg a szegényekben — azt a gyanút kelthetik, hogy kevésbé szeretjük őket ; lefokozhatják tekintélyünket, mivel az ily gyakori érintkezés folytán hibáink s gyöngeink mindjobban kiütköznek rajtunk ; csorbát ejthetnek jó hírnevünkön vagy legalább homályba boríthatják ; végül mende-mondákba, pletykába keverhetnek, melyek megbénítják működésünket s megkeserítik életünket.

Mégis lehetnek körülmények, melyek az ilynemű látogatásokat indokolják vagy legalább megengedik. Így érthető, ha a lelkipásztor meghittebb vi-

szonyba lép a kegyúrral, tanítóval, jegyzővel, iskola-társával. Az egyéni természet is lehet mérvadó : vannak, kik nem érzik hiányát valamely bizalmas körnek s vannak, kik azt nehezebben nélkülözik. Az egyház érdeke is megkívánhatja, hogy egyik-másik katolikus világgal bensőbb barátságra lép-jünk s azt kölcsönös látogatásokkal ápoljuk.

Szóval, a magánlátogatások is lehetnek indokol-tak, ám ezek kettőzött óvatosságot és körültekintést igényelnek. A legmeghittebb körben is olyan maga-tartást kell tanusítanod, mely Krisztus élő képmása-hoz méltó. Látogatásaid bethániai látogatások, Isten áldása s kegyelmi források legyenek azok szá-mára, kiknek társaságát felkeresed. A bethániai ház lakói «mester»-nek szólították az Urat ; a te maga-viseleted is olyan legyen, hogy érkezésedet úgy jelent-hessék be, mint Márta az Üdvözítő jövetelét : «Ma-gister adest». Efajta látogatásaidban is papnak, lelkipásztornak kell lenned, ki a családok körében nem rontja le azt, amit a templomban épít. Baráti, bizalmas körben is olyannak kell magad bemutatnod, mint akí bátran veheti ajkaira Szent Pál szavait : «Rogo vos, imitatores mei estote, sicut et ego Christi».¹

Látogatásaidban tarts mértéket ! Találóan je-gyezte meg egy öreg plébános : «Ha egy pap vala-mely családot — a beteglátogatástól eltekintve — naponként felkeres, aligha Isten szeretete vezérli oda».² S kétségtelen, hogy a hívek körében sem szűj

¹ I. Cor. 4, 16.

Pastoralblatt, Münster, 29, 72.

jó vért, ha a plébános valamely család körében quasi-domiciliumot tart fenn.

Privátlátogatásaid idejét is szabd rövidre! Ennek az óvintézkedésnek is megvannak a maga előnyei: elkerülöd ama botlásokat, melyek a bőbeszédűség kísérői s folyamányai szoktak lenni, megőrzöd lelked összeszedettségét s több időt nyersz hivatásbeli kötelességeid teljesítésére.

Azután: válogasd meg ama családokat, melyeket baráti látogatásaiddal megtisztatsz. Ez nem jelenti azt, hogy csak a kifogástalan s kiváló katolikus családokkal szabad a társadalmi érintkezést fenntartanod, mert az ilyen eljárás ellenkeznék Krisztus szellemével, ki a farizeusnak meghívását is elfogadta, de — mint Valuy mondja — «ha olyan emberekkel kötnél baráti viszonyt s tüntetőleg olyan családok társaságát keresnéd, melyekről köztudomású, hogy istentelenek, erkölcstelenek, vallási kötelességeiket hanyagul teljesítők, úgy az nemcsak tapintatlan, de megbotránkoztató eljárás lenne».¹

Végül: a legbizalmasabb s legmeghittebb körben se tárd ki szíved titkait, melyek reád vagy másokra vonatkoznak. Ugyanis, kik ma barátaid, holnap már ellenségeid lehetnek, akikben ma feltétlenül megbízol, holnap már csalódhatsz bennük s világgá kürtölhetik azt, amit bizalmasan közöltél velük.

¹ Valuy, Leitsterne, 110.

IX.

Dolgozzál híveidért!

Isten akarata, hogy mindenki dolgozzék. Az államfő dolgozik, hogy népének sorsát igazítsa; a közhivatalnok dolgozik, hogy az államgépezet simán forogjon; a tudós dolgozik, hogy a kultúrát szolgálja s az emberiség haladását előbbre vigye; az iparos dolgozik, hogy embertársainak lakást, ruhát készítsen; a földműves dolgozik, hogy a közélémezést biztosítsa; mindenki dolgozik s aki nem dolgozik, nem érdemli meg, hogy egyék.

Az egyház papjának is az a hivatása, hogy dolgozzék. Mihez hasonlítja az Úr az egyházat? Szőlőhöz, melybe a papot küldi, de nem azért, hogy ott henyéljen, hanem a nap hevét tűrve dolgozzék: «*Ite in vineam!...*» «*Portavimus pondus diei et aestus.*»¹ — Hadsereghez, mely fegyelme és bátorsága miatt félelmetes: «*Terribilis, ut castrorum acies bene ordinata.*»² Ám a pap nem lehet e hadsereg küzdelmeinek tétlen szemlélője s diadalainak érdemtelen élvezője, de munkás, elszánt tagja kell, hogy legyen: «*Labora sicut bonus miles Christi!*»³ — Akolhoz: «*Fiat unum ovile.*»⁴ A papé a kötelesség ez akol fölött örködni, szükségleteiről gondoskodni: «*Pascite, qui in vobis est gregem Dei!*» — Szántó-

¹ Matth. 20, 12.

² Cant. 6, 3.

³ II. Tim. 2, 3.

⁴ Joan. 40, 16.

földhöz, mely gazdag termést ígér, de munkásokban szűkölködik : «Mensis quidem multa, operarii autem pauci».¹ A papnak kötelessége e földet művelni és verejtékével termékenyíteni : «Posui vos, ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat».²

Ha a papságot pusztán szakmának, közönséges mesterségnek s emberi intézménynek tekintenők, mely földi, mulandó célokat hivatva lenne szolgálni, ez esetben is el kellene fogadnunk a munkának szigorúan kötelező voltát s hivatásunk munkaterén legalább oly mértékben kellene dolgoznunk, ahogy a derék gazda, a törekvő iparos, a szorgalmas tisztviselő, a lelkiismeretes munkás fáradozik. Találóan jegyzi meg Stolz Albán : «Ma reggel a templomba menet kőművesekkel s egyéb emberekkel találkoztam, kik munkába mentek. Ekkor elgondoltam, hogy ez iparosok s munkások mindegyike becsületbeli kötelességének tartja, hogy a maga szakmájában megállja helyét s még az egyébként erkölcstelen is arra törekszik, hogy munkaterén szakavatottnak tartsák. Sajnos, e becsületérzésnek éppen a pap van gyakran híján ; számos pap a legkevésbé törődik azzal, hogy a lekipásztorkodásban tudatlan s hanyag s annak is tartják». Éles, de megszívlelendő megjegyzés !

Pedig a mi hivatásunk nem szakma, nem jól-rosszul jövedelmező foglalkozás s földi célokat szolgáló életpálya ; a mi hivatásunk : Krisztus nyomá-

¹ Matth. 9, 37.

² Joann. 15, 16.

ban, Krisztus küldetésében járva a lelkeket gondozni, a tört szíveket gyógyítani, a veszélyeztetetteket megmenteni s egyeseknek s a nagy világnak Krisztus békéjét meghozni; a mi hivatásunk oly fontos és kiható, amilyen mély a szakadék, mely az eredeti bűn következtében Isten s az emberek között tátong, mert ez örvényt áthidalni, Ádám száműzött gyermekeinek az égbe vezető utat megmutatni s őket azon szóval és példával vezetni: a mi kötelességünk. Ilyen értelemben a legszerényebb káplán is «pontifex» s ily szempontból a legfiatalabb pap is vezér: «Duc fuisti populo tuo».¹ Olyan felelősségteljes a mi munkánk, hogy az apostol kebléből méltán kiválthatta a jajszót: «Vae mihi, si non evangelizavero!...» s olyan értékes, hogy csak Krisztus vére mulja felül, mely kezeinkre bízott...

Nem csoda, hogy az Úr Jézus első papjai, ama valódi «homines Dei», a munka vértanúi voltak, feláldozván életüket a papi munkásság oltárán. A nemzetek apostolának élete Damaszkusztól Rómáig a halhatatlan lelkek érdekében teljesített verejtékes munkák szakadatlan láncolata volt. Joggal mondhatta magáról: «Die ac nocte non cessavi... In laboribus plurimis...» Szent János, a szeretet apostola, hajlott vállain egy évszázad terhével sem hagyja el az evangélium munkaterét; hordszéken viteti magát hivei közé, hogy legalább röviden hirdethesse nekik az igét: «Filioli, diligite invicem!...»

¹ Exod. 15, 13.

Igy a többi apostol is s az Úrnak valamennyi szolgálója, kik elszánt lélekkel vállalkoztak Isten országának terjesztésére, érezték azt a titokzatos erőt, mely őket szünetlen s emberfeletti munkára készítette. Urget nos — mondták s dolgoztak mindhalálig a lelkek üdvéért s a kereszt diadaláért. Mindegyiküket megillette a predikátum : «operarius inconfusibilis».¹

S mi? Nincsenek-e köztünk olyanok, kiket az evangéliumi családtya jogosan korholhatna : «Quid hic statis tota die otiosi !»² Nem illelhető-e egyik-másik pap ama szemrehányással, hogy a szentély árnyékában gondtalan semmittevéssel tölti napjait?

Paulsen egyik művében összehasonlítja az orvosi s a papi pálya jelentőségét s erre az eredményre jut : «Az orvosi állásnak tekintélye olyan rohamosan emelkedik, amily rohamosan süllyed a papi állásé, mert míg az utóbbinak úgyszólván már csak dekoratív jelentősége van, addig az orvosnak működése egyre mélyebben hatol a nép életébe ; ma-holnap alig lesz ház, melyben az orvos ki-be ne járna . . . Így rövidesen az orvos fogja a pap szerepét betölteni : ő lesz az élet legkomolyabb ügyeiben a családok tanácsadója. Egészséget s betegséget, munkát s üdülést, nevelést és pályaválasztást illetőleg hozzá fordulnak majd tanácsért s jobban követik azt, mint valaha a papnak tanácsát követték, mert míg itt a legnagyobb s legközelebbfekvő érdekek, az egészség s

¹ II. Tim. 2, 15.

² Matth. 20, 6.

élet forognak kockán, addig a túlvilágot sokan soha nem is vették komolyan».¹

Valószínű, hogy a protestáns Paulsen megállapítását a katolikus papságra is vonatkoztatja s azt gondolja, hogy esküvő, temetés, zászlószentelés alkalmával dekoratív szerephez a pap is jut, de mint az életre ható s az életet irányító tényező megszűnik létezni. Indokolt-e Paulsen jóslata? Igen, — de csak az esetben, ha a papságot nem járja át mélyen hívása nagyságának s időszerűségének érzete, ha nem látja be, mennyire van szüksége a világnak mindama jóra, amit tőle s általa vehet, ha nem érzi, hogy vállain tartja a lelki világot, ha nem él benne hívása fenségének, szépségének és végtelen dicsőségének a tudata, — ha a papok bérese, figurák, papiros-, paragrafusemberek, nem pedig Jézus szentes szívéből kiszakadt tüzes, bensőséges, lelkes férfiak, Krisztus felkentjei, akik megőrzik az Ő lelkét, sugározzák az Ő szellemét . . . Ám a dolgos és munkás papságot, mely eszmét szolgál, mely az igazságot egészsége s élete árán is szolgálja és terjeszti, mely a lelkek orvoslásában az Üdvözítő nyomain halad : sem az orvosi, sem más rend nem fogja háttérbe szorítani, annál kevésbé helyettesíteni ; a testi betegek gyógyításának karizmája ugyan nem adott meg neki, de a lelki betegségek gyógykezelésében a lelkiismeretes és buzgó katolikus pap utolérhetetlen és pótolhatatlan ; a gyóntatószékben való «rendelése» nélkülözhetetlenek a hívő nép szemében,

¹ Id. Rösler, Für Priesterherz, 168.

mely éppen az élet legválságosabb fordulataiban oly bizalommal tiszteli meg, amilyenben vajmi kevés «*doctor medicinae universae*» s törtető népboldogító részesül. Mert a hívő nép tiszteli a papot. Nem úgy, mint más embert ; nem is azért, mert reverendában jár ; nem azért, mert az Úr parancsolta, hogy tiszteljed atyádat, anyádat, az előljárókat és presbytereket, — mely görög szó annyit tesz, mint vén, hivatalra, küldetésre, méltóságra nézve öreg — hanem azért, mert ennek a tiszteletnek alapjai lelkében vannak ; ha egy pap feloldoz valakit, megcsókolja a kezét, ha fiatal is ; ha akármilyen öreg emberhez hívnak fiatal papot, nem azt nézi, hogy fiatal, hanem úgy veszi, mint Krisztus ajándékát. Így szól hozzá : «Segíts ! Mosd meg a lelkemet ! Kend meg törékeny testemet ! Segíts !»

A renyhe embernek természetesen sohsem volt becsülete : «*In lapide luteo lapidatus est piger*».¹ Ama papoknak sem, kik a szentírás szerint : «*sol infatuum, arbores autumnales, nubes sine aqua, sidera errantia, pastores semetipsos pascentes*». De a dolgos, híveinek lelki, erkölcsi s anyagi javáért fáradó pap : erkölcsi hatalom s az lesz mindig, mert a krisztusi keretben, a krisztusi háttérben, melyben áll, az evangéliumnak tüzes napja ragyog . . .

Azért szívleld meg, testvér, az apostol intelmét : «*Tu vero vigila, in omnibus labora, . . . ministerium tuum imple* !»² Tégy meg mindent, ami tőled telik,

¹ Eccl. 22, 12.

² Tim. 4, 5.

add azt, ami legjobbat adhatsz s tedd azt, ami legnemesebbet tehetsz ... Ora et labora !

X.

«És magamnak eljegyezzek mindörökre...»

A lekipásztor az erkölcsi világrendben melengető, világító, éltető napja híveinek. Áldásos pályafutása folyamán világosságot s meleget áraszt, fényözönben fürösztli a kisdedeket s beragyogja a haldoklók elsötétült lelkét. S teszi ezt csendesen, észrevétlenül, úgy-hogy a hívek rendszerint csak akkor ébrednek ez áldás tudatára, amikor napjuk a betegség ólomfelhői mögé rejtőzik, vagy — az örökkévalóság tengerébe leáldozik. Ekkor átérzik, hogy elveszítették áldástosztó napjukat, derék papjukat s fekete gyászba borulnak a házak és a szívek...¹

S vajjon a halál végkép s teljesen fosztja meg őket lekipásztoruktól? Nem ! Hisz papjuk, amikor eljegyezte magát az Egyházzal, így szólt : «Et sponsabo te mihi in sempiternum !»² Nem a földi lét kevés napjaira, nem mindhalálig, de — örökre szólt az eljegyzés. S azért, amit Aranyszáju Szent Péter az Űrban elhunyt Apollinaris püspökről mondott, az az örökkévalóságba költözött minden derék lekipásztorra vonatkozik : «Nem vétetett el tőlünk, jó pásztorként most is nyája között áll, szelleme közöttünk

¹ Huonder, Zu Füssen des Meisters, 69—70.

² Os. 2, 19.

él». ¹ Ott, az Úr trónja előtt is az, aminek a Szentlélek Jeremiást mondja : « Hic est fratrum amator, et populi Israel ; hic est, qui multum orat pro populo et universa sancta civitate ». ² Közbenjárásának áldása híveire hull az égből, mint harmat a tikkadt földre, szelleme tovább működik a községben, melyet magáénak nevezett, ajkai, bár a halál lezárta őket, tovább tanítanak, amit plántált, az tovább él a gyermekek, ifjak, hajadonok, szülők lelkében, családok körében, nemzedékről-nemzedékre . . . Teteme a földben porladozik, de emléke a lelkekben él s nem egy hálás szív térdel mohos sírköve mellé s imádkozik érte, ki lelkét a kárhozattól megmentette. A mag, melyet elvetett, kalászba szökken, utódai pedig a ringó, dús kalászat megpillantva, égre emelik tekintetüket s hálás szívvel mondják : «Itt derék lelkipásztor működött !»

XI.

Az anyaszentegyháznak legeslegtulajdonképenibb feladata : a lelkipásztorkodás. Ez a papságnak is legfontosabb munkája. Végezzük, gyakoroljuk szívesen Krisztusért s a lelkekért !

¹ S. Petr. Chrysol. Serm. 108.

² II. Machab. 15, 14.

Klasszikus elmélkedések papok számára.

Huonder-Várkonyi: A mester lábainál. Rövid elmélkedések papok számára

II. kötet. **A szenvedések éjjele.**

Fűzve 5.— P

Kötve 6.50 «

III. kötet. **A megdicsőülés reggele.** Fűzve 5.50 «

Kötve..... 7.— «

Prohászka O.: Elmélkedések az evangéliumról. IV. kiadás. Egész-

vászonkötés, vörösmetszés 9.— «

Bőrkötés, aranymetszés 18.— «

— **Új elmélkedések.** Fűzve 10.— «

Félbőrkötésben 12.— «

— **Az élet kenyere.** Bőrkötésben... 4.— «

Megjelentek és kaphatók:

a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. és könyvkereskedéseiben Budapest, IV., Kecskeméti-utca 2., Szeged, Kárász-utca 10., Pécs, Széchenyi-tér 18., Győr, Deák Ferenc-utca 2., Cegléd, Rákóczi-út 2., Balassagyarmat, Rákóczi fejedelem-utca 20.